ಶರಣ ಹಾವಿನ ಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ : ದಾರ್ಶನಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು

(ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ,ಹಂಪಿ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಎಂ.ಫಿಲ್ ಆಂಶಿಕ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು
ಸಂಗಪ್ಪ. ತೇಲಿ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ.ವ್ಹಿ.ಎಸ್.ಬಡಿಗೇರ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

೨೦೦೮

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ
ಭಾಷಾ ನಿಕಾಯ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ- ೫೮೩ ೨೭೬

ಶರಣ ಹಾವಿನ ಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ : ದಾರ್ಶನಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು

(ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ,ಹಂಪಿ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ
ಎಂ.ಫಿಲ್ ಆಂಶಿಕ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು
ಸಂಗಪ್ಪ. ತೇಲಿ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ.ವ್ಹಿ.ಎಸ್.ಬಡಿಗೇರ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

೨೦೦೮

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ
ಭಾಷಾ ನಿಕಾಯ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ- ೫೮೩ ೨೭೬

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

ಶರಣ ಹಾವಿನ ಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ: ದಾರ್ಶನಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು ಎಂಬ ನಿಬಂಧವನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಎಂ.ಫಿಲ್ ಪದವಿಗಾಗಿ **ಸಂಗಪ್ಪ. ತೇಲಿ** ಅವರು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ನಿಬಂಧವು ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ದಿನಾಂಕ: ೨೫-೧೦-೦೮
ಸ್ಥಳ: ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಡಾ.ವ್ಹಿ.ಎಸ್.ಬಡಿಗೇರ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ-೫೮೩೨೭೬

ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

ಶರಣ ಹಾವಿನ ಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ; ದಾರ್ಶನಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು ಎಂಬ ನಿಬಂಧವನ್ನು ಡಾ.ವ್ಹಿ.ಎಸ್.ಬಡಿಗೇರ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಎಂ.ಫಿಲ್ ಪದವಿಗಾಗಿ ಭಾಷಾ ನಿಕಾಯದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ನಿಬಂಧವು ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಂಗಪ್ಪ, ತೇಲಿ
ಸಂಶೋಧಕರು
ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ,ಹಂಪಿ

ಸ್ಥಳ: ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ
ದಿನಾಂಕ : ೧೫-೧೦-೨೦೦೮

ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು

ಎಂ.ಫಿಲ್. ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ನನಗೆ, **ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ದಾರ್ಶನಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು** ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಎಂ.ಫಿಲ್. ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಅಂದಿನ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಕೆ.ವಿ.ನಾರಾಯಣ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಡಾ.ಎ.ಮುರಿಗೆಪ್ಪನವರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನಾಂಗದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಡಾ.ಡಿ.ಪಾಂಡುರಂಗಬಾಬು ಅವರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ನನಗೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾದ ಡಾ.ವ್ಹಿ.ಎಸ್.ಬಡಿಗೇರ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವ ಪೂರ್ವಕ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಡಾ.ಎಸ್.ಎಸ್.ಅಂಗಡಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರುಗಳಾದ ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ಡಾ.ಚನ್ನವೀರಪ್ಪ ಅವರಿಗೂ ಹಾಗೂ ವಿಭಾಗದ ಬೋಧಕೇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ನನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತು ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣ ಕರ್ತೃಗಳಾದ ದುಡಿಮೆಯೇ ದೇವರು ಎಂದು ನಂಬಿದ ತಂದೆ ತಾಯಿಯವರಾದ ಶ್ರೀ ಈರಣ್ಣ ತೇಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಂಗಲಾ ತೇಲಿ ಅವರಿಗೂ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಸಹೋದರ ಶಿವಾನಂದ, ಸಹೋದರಿ ರೇಣುಕಾ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮರಾದ ಶ್ರೀ ಮಡೆಪ್ಪ ತೇಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ತೇಲಿ ಹಾಗೂ ಸಹಕರಿಸಿದ ನನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಸಮಸ್ತ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಹುಚ್ಚು ಹಚ್ಚಿಸಿದ, ಎಂ.ಫಿಲ್. ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕರಾದ ಡಾ.ಬಿ.ಕೆ.ಹಿರೇಮಠ ಗುರುಗಳಿಗೂ ಡಾ.ದಳವಾಯಿ, ಡಾ.ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರು, ಡಾ.ನಾಗಯ್ಯ, ಡಾ.ಬಿ.ಬಿ.ಬಿರಾದಾರ ಆಗಾಗ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಥಯ್ಯ ಸಾಲಿಮಠ, ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಂ.ಜತ್ಕರ, ಶ್ರೀ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ನನ್ನ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸಿದ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಪಿ.ಯು.ಕಾಲೇಜು ಕೊಣ್ಣುಲುವ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಹಿರಿಯ ಗುರುಗಳಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಅಧ್ಯಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ನನಗೆ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುತ್ತ ಸಹಕರಿಸಿದ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಈರಣ್ಣ ಹುರಳಿ, ಹಂದ್ರಾಳ ಗವಿಸಿದ್ದಪ್ಪ, ಸುಧಾಕರ, ಸುರೇಶ, ಗೋವಿಂದ, ಈಶ್ವರ, ರಾಮು, ಬಸವರಾಜ ಖ್ಯಾಮು, ಮಲ್ಲು, ರಮೇಶ, ಜಯಶಂಕರ, ಜಯರಾಮ, ರಾಘು, ಶಿವಾನಂದ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಇತರ ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸ್ನೇಹಿತರ ಬಳಗಕ್ಕೂ ನನ್ನ ನೆನಕೆಗಳು.

ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಹಕರಿಸಿದ ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳ ಸಮಸ್ತ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಸಹನೆಯಿಂದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಅಂದವಾಗಿ ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ. ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ರವಿ ಮತ್ತು ಕುಮಾರ ಈ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಬೋಧಕ ಮತ್ತು ಬೋಧಕೇತರರ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾದ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಂಗಪ್ಪ ತೇಲಿ

ಪರಿವಿಡಿ

❁❁❁

ಅಧ್ಯಾಯ ಒಂದು

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಜಾಗತಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾನವತೆಯನ್ನು ದಿವ್ಯದ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಿಸುವ ಹಲವಾರು ಆಂದೋಲನಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ವಿಚಾರದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಅವರ ಬಾಳನ್ನು ಹಸನಾಗಿಸಿ ಜೀವನದ ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಈ ಆಂದೋಲನಗಳು ಯತ್ನಿಸಿದವು. ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನೊಳಗೆ ನಡೆದ ಶಿವಶರಣರ ಕ್ರಾಂತಿ ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ವೈದಿಕ, ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ, ಶೈವ ಧರ್ಮಗಳು ಕಳಾಹೀನಗೊಂಡಿದ್ದವು. ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಾಣಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಶುಷ್ಕಯಾಗ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತವಾದರೆ; ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ, ಶೈವ ಧರ್ಮಗಳು ತರ್ಕದಲ್ಲಿ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತ ಜನತೆಯ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ವಾನುಭವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿರದೆ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವಿದ್ದಿತು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬೀಭತ್ಸಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮ ಒಲಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆತನ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಶವಾದ ಭಕ್ತಿ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಹಿಮರ ಗುಂಪೊಂದು ಉದಯಿಸಿತು. ಅವರೇ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಕಳಸಪ್ರಾಯರಾದ ಶಿವಶರಣರು. ಇವರಿಂದಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಸತ್ಯವಾಯಿತು. ಮಾನವನು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸಿದನು.

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ

ಈವರೆಗೆ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ವಚನಗಳು ಹಾಗೂ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವಿರಳವಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದ

ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮತ್ತು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾದ ಲೇಖನಗಳು ಸಿಕ್ಕಬಹುದಾದರೂ ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸುವ ಅಧ್ಯಯನ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಥವಾ ಶರಣರ ಆಂದೋಲನದ ಕುರಿತು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಬಸವಣ್ಣ, ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮೊದಲಾದವರ ಕುರಿತು ಇವೆ. ಅದು ಅವರ ಇಷ್ಟದೈವದ ಜೊತೆಗಿನ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ನಿಷ್ಠೆ ವೀರಶೈವಾಚರಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಲಕ್ಷಿತ ವಚನಕಾರರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ, ಮಾದರ ಚನ್ನಯ್ಯ, ಬಿಬ್ಬಿಬಾಚಯ್ಯ, ಬಾಚಿಕಾಯಕದ ಬಸವಯ್ಯ, ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಶರಣರ ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ಗಂಭೀರ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಬಹುಶಿಸ್ತೀಯ, ಬಹುಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ವಚನಕಾರರು, ವಚನಗಳ ಮರು ಓದಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಶರಣರನ್ನು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಜೀವನ ಅವನ ವಚನಗಳ ಒಳಗಿರುವ ತುಡಿತಗಳಿಂದ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಚಿಂತನೆಗಳು, ಸಾಧನೆ ಹಾಗೂ ಆತ ಇತರ ಶರಣರಿಗಿಂತ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಆತನ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳ ತುಡಿತ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದೇ ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪ

ಈ ಪ್ರಬಂಧವು ಒಟ್ಟು ಐದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿತಗೊಂಡ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಸ್ವರೂಪದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಒಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ಸ್ವರೂಪ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕುರಿತಂತೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಗಿಂತ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ದೊಡ್ಡದು. ಹೀಗಾಗಿ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಸಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿಎನಿಸಿದ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ; ಬರೆಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಶರಣರು ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಯಾವ ಬಗೆ ಕಂಡುಕೊಂಡರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರ ವಚನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯ, ಪುರಾಣಕಾರರು ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಪವಾಡ ಪುರುಷನನ್ನಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣದ ನಾಯಕರಿಗೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ ವಿನಃ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವನ ಧೋರಣೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಿಕಳಿ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳು ಎಂದು ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪರಿಸರ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಜನ್ಮಸ್ಥಳ, ಕಾಲನಿರ್ಣಯ, ಕೌಟುಂಬಿಕತೆ, ಅವನ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಅನುಭಾವಿಕ ಪಥ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಠವಾದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದ ಪದಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಬಳಸಿ, ಸಹಜ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿದವರು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವನು ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ. ಅವನು ರಚಿಸಿದ ವಚನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ೧೧೦೩. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿದ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಶರಣರ ನಂತರ ಬಂದ ಕವಿ, ಪುರಾಣಕಾರರು, ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಕರಗಳಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಸ್ವತಃ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ವಚನಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಸುಮಾರು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ೨೧ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಆಂಶಿಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

✿✿✿

ಅಧ್ಯಾಯ ಎರಡು

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಚಿತ್ರಣ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಈ ಇತಿಹಾಸ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಗಳು ಸೇರಿ, ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆ ಘಟನೆಗಳೇ ಮರುಜನ್ಮ ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಹೊಸ ರೂಪ ತಾಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ತನ್ನದೇ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಶರಣಧರ್ಮ ಆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವೃತ್ತಿ, ಭಾಷೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಈ ನೆಲೆಯು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಲು ಅನೇಕ ಶರಣರ ದುಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಫಲ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಶರಣ ಶರಣೆಯರು ತಮ್ಮ ವೈಚಾರಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದರು. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಒಬ್ಬ. ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಮೇಲು ಜಾತಿಯಿಂದ ಕೀಳು ಎಂಬಂಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ತನ್ನ ವೈಚಾರಿಕವಾದದಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಅನಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಹಾಕಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀಡಿದ. ಇಂಥ ಶರಣನನ್ನು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶರಣರು, ಕವಿಗಳು, ಪುರಾಣಕಾರರು, ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿದರು ಎಂಬುದು ಕುತೂಹಲ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಶರಣಧರ್ಮ ಯಾವುದರ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿತ್ತೋ ಶರಣರ ಅವನತಿಯ ನಂತರ ಸ್ಥಾಪಿತ ಜಾತಿಗಳ ಕಪಿಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಕಲ್ಲಯ್ಯನಂತ ಕೆಳವರ್ಗದ ಶರಣರು ಅಲಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉಳಿದರು. ಯಾವಾಗ ಶರಣಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಶರಣರ ಅಳಿವಿನ ನಂತರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚೌಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ಶುರುವಾಯಿತೋ ಈ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಬಸವಣ್ಣ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆದು ಇವರ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾವ್ಯ, ಪುರಾಣ

ಕೃತಿಗಳು ರಚನೆಯಾದವು. ಈ ಮೇಲಿನ ಶರಣರು ನಾಯಕರಾದ ಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಂಥ ಅನೇಕ ಅಲಕ್ಷಿತ ವಚನಕಾರರನ್ನು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿನ ನಾಯಕನ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಿತು.

ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಒಬ್ಬ ವಚನಕಾರ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವನ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿ ಅಪಾರವಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲತೆಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಈ ರೀತಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨.೧. ಶರಣರು ಕಂಡ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ

೨.೨. ಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು

೨.೩. ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕಂಡ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ

೨.೪. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯ ಬಾಯಿಂದ ವೇದವನ್ನು ಓದಿಸಿದ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಕಾಲದಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದವರೆಗೆ ಆಗಿಹೋದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವೀರಶೈವ ವಚನಕಾರರು, ಕವಿಗಳು, ಪುರಾಣಕಾರರು ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಹೆಳುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಅವನ ಸಾಧನೆ ಯಾವ ಯಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨.೧ ಶರಣರು ಕಂಡ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರು ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹವರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಗಣದಾಸಿ ವೀರಣ್ಣ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಚನಕಾರರು ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪರಿಭಾವಿಸಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸಿದ್ಧರಾಮ

ಸಿದ್ಧರಾಮ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಆತ್ಮೀಯ ಮಿತ್ರನಂತೆ ಸಂಭೋದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸುಮಾರು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ಅವನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

"ಓದಿದ ಫಲ ಕೂಚಭಟ್ಟನಂತಾಗಬಾರದು,
ಓದಿದ ಫಲ ಪರಾಶರನಂತಾಗಬಾರದು,
ಓದಿದ ಫಲ ಮಯೂರನಂತಾಗಬಾರದು,
ಓದಿದ ಫಲ ನಮ್ಮ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ
ಮನೆಯ ಶ್ವಾನನಂತಾಗಬೇಕು ಕಾಣಾ
ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ"[೧]

"ನಿತ್ಯವೆಂದಡೆ ಲಿಂಗ, ಅನಿತ್ಯವೆಂದಡೆ ಅಂಗ,
ನಿತ್ಯವೆಂದಡೆ ಜ್ಞಾನ, ಅನಿತ್ಯವೆಂದಡೆ ಅಜ್ಞಾನ
ನಿತ್ಯಕಾರ್ಯವು ಸತ್ಕರ್ಮ, ಅನಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳೇ ವಿಷಯಂಗಳ
ವಿಷಯಂಗಳ ನಿತ್ಯಂಗಳಾಗಲು,
ಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು,ಐಕ್ಯನೆಂದು,ಪ್ರಮಥನೆಂದು,
ವೀರಶೈವನೆಂದುಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂದು
ಬೇರೆ ಉಂಟೋನೋ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ"[೨]

ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ

"..... ನಮ್ಮ ಜಂಗಮಲಿಂಗವ ದೈವವೆಂದಾರಾಧಿಸಿ
ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯಂಗಳು ಶ್ವಾನನಬಾಯಿಂದ ವೇದವನೋದಿಸಲಿಲ್ಲವೇ?
ನಮ್ಮ ಜಂಗಮಲಿಂಗವ ದೈವವೆಂದಾರಾಧಿಸಿ
ಸಿಂಧುಬಲ್ಲಾಳ ಸ್ವಯಲಿಂಗಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೇ?
ಅಯ್ಯಾ ನಮ್ಮ ಜಂಗಮಲಿಂಗವ ದೈವವೆಂದಾರಾಧಿಸಿ
ಸಿರಿಯಾಳಸೆಟ್ಟಿ ಕಂಚಿಪುರವ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲಿಲ್ಲವೆ?
ಅಯ್ಯಾ ನಮ್ಮ ಜಂಗಮಲಿಂಗವ ದೈವವೆಂದಾರಾಧಿಸಿ
ಮುಂದೆ ನುತಿಸಿ ಹಿಂದೆ ಆಡಿಕೊಂಬ ಪರವಾದಿ ಹೊಲೆಯರ ಬಾಯಲ್ಲಿ
ನಮ್ಮ ಪಡಿಹಾರ ಉತ್ತಣ್ಣಗಳ ಎಡದ ಪಾದರಕ್ಷೆಯ
ಅಂಗುಳವ ಮೆಟ್ಟಿಕ್ಕುವೆನೆಂದ ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವ"[೩]

"ಕುಲ ಎಷ್ಟು ಎಂದಡೆ ಎರಡು ಕುಲ
ಅವಾವೆಂದಡೆ ಭವಿ ಒಂದು ಕುಲ ಭಕ್ತ ಒಂದು ಕುಲ
ಅಷ್ಟಾವರಣವೇ ಅಂಗವಾಗಿ
ಪಂಚಾಚಾರವೇ ಪ್ರಾಣವಾಗಿಪ್ಪ
ಭಕ್ತರ. ಕುಲವನರಸಿದಡೆ
ಬಾರದ, ಭವಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಪ್ಪುದು ತಪ್ಪುದು
ನೀರಿಂದಾದ ಮುತ್ತು ಮರಳಿ ಉದಕವಪ್ಪುದೆ?
ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೋದ ಹೊಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಪ್ಪುದೆ?
ಮಣ್ಣಿಂದಾದ ಮಡಕೆ ಮತ್ತೆ ಮಣ್ಣಪ್ಪುದೆ?
ಮತ್ತೆ ವಾಮನ ಮುನಿ ಹಿರಿಯ ಭಕ್ತರ ಮನೆಯ
ಭಿನ್ನಹವ ಕೈಕೊಂಡು
ಕುಲಕಂಜಿ ಉಣಲೊಲ್ಲದೆ ಹೋದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ
ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯಗಳ ಮನೆಯ
ಶ್ವಾನನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲವೆ?
ಅದು ಕಾರಣ ಶಿಭಕ್ತರ ಒಕ್ಕುಮಿಕ್ಕ
ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಳಬೇಕು
ಎಂದಾತ. ನಮ್ಮ ಶಾಂತಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ"[೪]

ಈ ಮೇಲಿನ ವಚನಗಳಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಇಷ್ಟು.

೧. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಶರಣ ಇದ್ದ.

೨. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ, ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಿನಾಥಾ, ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಎಂದು ಸಂಭೋದಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯರ ನಡುವಿನ ಆತ್ಮೀಯ ಒಡನಾಟವಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

೩. ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಶ್ವಾನದಿಂದ ವೇದವನ್ನು ಓದಿಸಿ ಸಾಧನೆ ಮೆರೆದ ಆ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಇತರ ಸಮಕಾಲೀನ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಅಧಿಕೃತತೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟರು.

೪. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶಿವಶರಣ ಒಂದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಧನೆಮಾಡಿ ಆ ಸಾಧನೆಯಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಮುನ್ನಲೆಗೆ ಬಂದರು. ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಪ್ರಾಣಿಯಾದ ನಾಯಿಯ ಬಾಯಿಯಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನ ಓದಿಸಿ ಆ ಸಾಧನೆಯಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಜನಜನಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

೨.೨. ಕಾವ್ಯ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು

ಶರಣರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಖಚಿತವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಶರಣರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಶರಣರ ಆದರ್ಶದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅವರು ಮೆರೆದ ಸಾಧನೆಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶರಣರ ಅಳಿವಿನ ನಂತರ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಅನೇಕ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಮೇಲುವರ್ಗದ ಶರಣರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ, ಪುರಾಣ, ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬರೆದು ಇಡೀ ಶರಣ ಚಳುವಳಿಯ ನಾಯಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಇನ್ನುಳಿದ ಅನೇಕ ಕೆಳವರ್ಗದ ಶರಣ ಶರಣೆಯರು ಅಲಕ್ಷಿತರಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಅಪವಾದ ಎನ್ನುವಂತೆ ಹರಿಹರ ಜಾತಿ, ವೃತ್ತಿ, ಮೇಲು-ಕೀಳು ಎನ್ನದೇ ನೂರಾರು ಅಲಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉಳಿಯಬಹುದಾದ ಶರಣರಿಗೆ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿ ಅನೇಕ ಜನ ಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಹರಿಹರ

" ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ರಗಳೆ"

"ಬರುತಿರ್ದನತ್ತಲೂ ಸಿದ್ಧರೇವಣ ತಂದೆ
ಧರಣಿಯೊಳ್ಗಿತ್ತಲೋರ್ವಂ ಶರಣನೊಲವಿಂದೆ
ಎಸೆವ ಹಾವಿನಹಾಳೆನಿಪ್ಪಗ್ರಹಾರದೊಳು
ಹೆಸರೆಸೆವ ಕಲ್ಲಯ್ಯನೆಂದೆಂಬ ನಾಮದೊಳು.
....
ಏಳಯ್ಯ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ನಿನಗೆ ಲೆಸಕ್ಕುಮೆನೆ
ಏಳಯ್ಯ ನಿನ್ನಯ ಮನೋರಥವ ನೀವೆನೆನೆ
ಏಳ್ದು ಕೈಮುಗಿದಿರ್ದ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಂ ಕಂಡು
ತಾಳ್ದು ಕಾರುಣ್ಯಮಂ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮನಂಗೊಂಡು
ರುದ್ರಮುನಿದೇವರಿಂದ ಕರುಣಮಂ ಮೂಡಿಸುತೆ
ರುದ್ರನಣುಗೆಂ ಶೈವದೀಕ್ಷೆಯ ನೀಡುಸುತೆ".[೫]

ದೇಶ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆಂದು ಹೊರಟ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಹಾವಿನಹಾಳದ ಕಡೆಗೆ ಬಂದರು. ಹಾವಿನಹಾಳದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನೆಂಬ ಶರಣ ಕಲಿದೇವರ ಮೆಚ್ಚಿನ ಶಿವಭಕ್ತ ತನಗೊಬ್ಬ ದೀಕ್ಷಾಗುರು ಬೇಕೆಂದು ಅನವರತ ನೆನೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಗುರುವನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದ ಈ ಸಮಯಕ್ಕೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಹಾವಿನಹಾಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಬಹುವಿಧದ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಎದುರ್ಗೊಂಡ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಸಿದ್ಧನ ಪಾದಪೂಜಿಸಿ 'ಏಳಯ್ಯ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ನಿನಗೆ ಲೇಸಾಗುವುದು ಏಳು. ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವೆನು ಏಳು' ಎಂದು ಅಭಯ ನೀಡಿ ರುದ್ರಮುನಿದೇವರನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಈತನೇ ನಿನಗೆ ಗುರು" ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿ ಆತನಿಂದ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಶೈವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದರು.

"ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ರಗಳೆ"

ಹರಿಹರನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಶರಣ "ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ರಗಳೆ", ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಇತಿವೃತ್ತವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ ಕೃತಿಯಾಗಿ ನಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರ ರಚಿಸಿದ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ರಗಳೆಯು ಒಂದು ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ರಗಳೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಜೀವನದ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಧರೆಗೆ ಹಾವಿನಹಾಳೆನಿಪ್ಪ ಪುರವೊಪ್ಪುವದು
ಹರಿಭಕ್ತರಿಂ ವಿಪ್ರರಿಂದವಿಡಿದೊಪ್ಪುವದು
ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಭು. ಕಲಿನಾಥನಿರ್ಪಂ ನೋಡ
ಎಲ್ಲಿರ್ಗೆ ತಾಯ್ತಂದೆ ಗುರುವೆನಿಪ್ಪಂ ನೋಡ
ಇಂತಪ್ಪ ಪುರದೊಳಗೆ ಶಿವನೋಜನೆಂದೆಂಬ
ನಂತವರ್ಗೆ ಪುಣ್ಯಸತಿ ಸೋಮವ್ವಯೆಂದೆಂಬ
ಹೆಸರಾಗೆ ಸುಖದಿಂದ ವಿರ್ಪರಾಪುರದೊಳಗೆ
ಎಸೆವುತಿರೆ ಹೊನ್ನಕಾಯಕವಲ್ಲಿ ತೊಳತೊಳಗೆ

ಕಡುನೇಹದಿಂದ ಬಳಿಕ ಜಾತಕಕರ್ಮಂ ಮಾಡಿ
ಬಿಡದೊಡನೆ ಹರುಷದಿಂದ ನಾಮಕರಣಂ ಮಾಡಿ
ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ಪೆಸರನಿಟ್ಟರಾನಂದದಿಂ
ಅಲ್ಲಿ ಬಳೆಯು ತೀರ್ಥನಿಂದು ಕಳೆಯಂದದಿಂ"[೬]

ಹೀಗೆ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಇದರ ವಿಸ್ತಾರವಿದೆ. ಹಾವಿನಹಾಳ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದ್ದು ಹರಭಕ್ತರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಪುರವು ಒಪ್ಪುಗೊಂಡಿರುವುದು ಸ್ವಯಂಭು ಕಲ್ಲಿನಾಥ ಈ ಊರಿನ ಆದಿದೈವವೆನಿಸಿರುವುದು. ಆ ಪುರದಲ್ಲಿ ಶಿವನೋಜ ಮತ್ತು ಸೋಮವ್ವೆ ಇವರು ಹೊನ್ನಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಬಹುದಿವಸದಿಂದ ಮಕ್ಕಳೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಕಲ್ಲಿನಾಥನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅವನ ವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮಗನನ್ನು ಹೆತ್ತರು, ಅವನಿಗೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಬೆಳೆದಂತೆ ದಿನ ನಿತ್ಯ ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಲ್ಲಿನಾಥನನ್ನು ನಿಷ್ಠೆ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಮತಿಗೇಡಿ ವಿಪ್ರರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲೇಬೇಕೆಂಬ ಛಲದಿಂದ ಕಲ್ಲಿನಾಥಸ್ವಾಮಿಗೆ ದಿನವು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಒಮ್ಮೆ ಬಿಜ್ಜಳ ಅರಸನ ಮನೆ ನಾಯಕ ನೀಚ, ದುರ್ಜನ ಕಸಿಕಿಲನಾರಣನು ಹಾವಿನಹಾಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಅರಸನಿಗೆ ಒಂದು ಚೆಲುವಾದ ಉತ್ತರಿಗೆ (ಮೇಲುಹೊದಿಕೆ, ಹೊದೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಬಟ್ಟೆ) ನಿನ್ನ ಮಗನ ಕೈಯಿಂದ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನಕೊಟ್ಟು ಹೋದನು.

ಹೀಗೆ ಯೌವ್ವನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಸದಾ ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸೇವೆ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು ತಂದೆಗೆ ಇದು ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಅರಸನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಕೆಲಸ ಮಾಡೆಂದು ಒತ್ತಡ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಮಾತು ಕೇಳದ ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಇಂದು ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೋಗಗೊಡಲಾರೆ ಹೋಗುವುದಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದು ಮುಂದಡಿಯಿಡು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಾಗಿ ಹಠಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಿವನೋಜ ಮಗನನ್ನು ದನಕ್ಕೆ ಬಡಿದ ಹಾಗೆ ಬಡಿದನು. ಅದೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಕಠಾರಿಯೊಂದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಘನಕೋಪದಿಂದ ಕಲ್ಲಿನಾಥನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕಠಾರಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ದನು. ಸಲ್ಲೀಲೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಕರುಳುಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಹೊರತೆಗೆದು ಕಲ್ಲಿನಾಥನಿಗೆ ಎಡೆಯರ್ಪಿಸಿದನು. ಆಗ ದೇವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಎಲೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮದ ಗೀತೆ ಹಾಡಯ್ಯ, ವೇದ ಚೋರಕರನೆ. ಎಲ್ಲರನ್ನು ನೀ ಗೆಲ್ಲಯ್ಯ ನೋಡು ಸಿದ್ಧರೇವಣರ ಮಗನಾದ ಉನ್ನತಜ್ಞಾನಿ ಶೈವಾಚಾರ್ಯನೆನಿಸಿದ ರುದ್ರ ದೇವನು ನಿನಗೆ ಗುರುವಾಗಿ ಬರುವನು. ಅವನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಪಡೆದುಕೋ, ಮುಂದೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗುವನು. ಬಳಿಕ ಕೈಲಾಸಪುರಕ್ಕೆ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಗಣಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಿಯಂತೆ ಎಂದು ಕಲ್ಲಿನಾಥನು ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಿದನು.

ನಿತ್ಯದಂತೆ ಪೂಜೆಗೆ ಬಂದ ಪೂಜಾರಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಊರವರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳುವನು. ಜನ ಬಂದು ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಶಿವಲಿಂಗದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಿಡಿಸಿ ತನುವನ್ನು ಆನಿಸಿಕೊಂಡು ಕಿತ್ತಿಟ್ಟ ಕರುಳ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು

ಮೊದಲಿನಂತೆ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು, ಇಕ್ಕಿ ಭಸಿತವನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಸವರಿದರು. ಆಗ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು ನೆರೆದ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಅಚ್ಚರಿ ಆನಂದವಾಗುವುದು.

ಕಾಲಾನುಕಾಲಕ್ಕೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಮತ್ತು ಅವರ ಮಗ ರುದ್ರಮುನಿಗಳು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಬರುವರು. ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ತನಗೆ ಗುರುವಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ರೇವಣಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವನು. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಗುರುವಾಗು ಎನಲು ರುದ್ರಮುನಿ ತನ್ನ ಗುರುಹಸ್ತವನ್ನು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಶಿರದ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಶೈವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಒಂದು ದಿನ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ಉಗ್ರಸರ್ಪ ಬಂದು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಕೈಗೆ ಕಚ್ಚಿತು. ಆಗ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಸಾಯದೆ ಕಚ್ಚಿದ ಹಾವೆ ಸತ್ತಿತ್ತು. ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಅದಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಜೀವದಾನ ಮಾಡಿದನು.

ಯೌವ್ವನಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ಲಗ್ನ ಮಾಡಲು ಮುಂದಾಗುವರು. ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಮದುವೆ ಮಂಟಪದಿಂದಲೇ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದ ರೀತಿಯಿಂದ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ಸಿದ್ಧರಾಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವನು. ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವಸ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಓರ್ವ ಶಿವಭಕ್ತೆ ಜಂಗಮನೆ ಬಂದು ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿ ಪುರಾತನರ ವಚನ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದಳು. ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರು ಹೋಗಿ ಅಂದಿನ ಇರುಳು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಅವಳ ಸಂಗವಾಗಿ ಅವರೀರ್ವರು ಸಮಸುಖದಿಂದ ಇರುಳ ಕಳೆದರು. ತಾನು ಸಂಸಾರಿಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿರುವುದನ್ನು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ನುಡಿದಾಗ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಗು ಹುಟ್ಟುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ಹೆಸರನ್ನು ಮೆರೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಮಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಲವ್ವೆ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿಸಿದನು.

ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗಬೇಕೆಂದು ಗವಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಗವಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಗವಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೀಗೆಂದನು. ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಕುದುರೆ ಕಟ್ಟಿತು ಎಲ್ಲಿಹುದು ನೋಡಿರಿ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದೊಡನೆ. ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೋದನಂತರ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಗವಿಸೇರುವನು. ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಅವನನ್ನು ಕಂಡೆತಿರುವೆನೆಂದು ಹಠಮಾಡಿದಾಗ. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಗವಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಸಮಯ ಕೊಡು ನಾನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುವೆನು. ಆಗ ನೀನು ಬರುವಂತೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಲವ್ವ ಇನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಪಯಣವಿದೆ. ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಗೆ ತೊಡಗುವೆ ಶುದ್ಧ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಕಲ್ಲವ್ವ ಮಣ್ಣಿನ ಕೊಡ ಹೊತ್ತು ನೀರಿಗಾಗಿ ಹೋಗುವಳು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ವಿಪ್ರರಾದ ಸೋಮಯಾಜಿಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮದಾವೇಶಕ್ಕೊಳಗಾದ ಮದ್ದಾನೆಯೊಂದು ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು

ಸೋಮಯಾಜಿಗಳು ಭಯಕ್ಕೀಡಾಗಿ ಕಲ್ಲವ್ವೆಯನ್ನು ಹಾಯ್ದರು. ಅವಳು ಹರಹರ ಮಹಾದೇವ ಪಾತಕವು ತನಗೆ ಮುಟ್ಟಿತಲ್ಲ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಟ್ಟಿದ ಈ ಕೈಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧ ನೀರು ಅಪವಿತ್ರವಾಯಿತೆಂದು ಕೊಡವನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದಳು. "ಬ್ರಹ್ಮಶಿರಕರ ಬ್ರಹ್ಮಶಿರಕರ" ಎಂದು ಕೂಗ ತೊಡಗಿದಳು. ಸೋಮಯಾಜಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಕಂಡ ಕಲ್ಲವ್ವೆಯ ತಂದೆಗೆ ದೂರು ನೀಡದನು. ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಮಗಳಂತೆ ಮಾತನಾಡಿದನು. ರೂಢಿಗತವಾಗಿ ಬಂದ ನಿಮ್ಮ ಶ್ರೇಷ್ಠತನವನ್ನು ಆಚೆಗಿಡಿರಿ, ಶಿವನ ಭಕ್ತರ ಮನೆಯ ನಾಯಿ ಕೂಡ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರವು. ನೀವು ಹರಭಕ್ತರನ್ನು ಸೋಂಕಬಹುದೇ? ನಿವೆಲ್ಲ ನಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೀನರು ಎಂದು ನಿಂದಿಸಿ ನುಡಿದನು. ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ನಾಯಿ ವೇದವೋದಿದರೆ ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾವು ನಾಯಿಗಿಂತಲೂ ಕಡೆ ಎಂದರು. ಇದನ್ನು ಆಹ್ವಾನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಕೃಷ್ಣಶುನಕವೊಂದನ್ನು ಕರೆದನು. 'ಉಚ್ಚಲಿಂಗೋಚ್ಚಿಷ್ಟ ಭೋಗಿಯೇ. ಉಚ್ಚರಿಸು ಉಚ್ಛೋಓಂಕಾರಾಂಕ ಯೋಗಿಯೇ ಉಚ್ಛರಿಸು ಯರ್ಜುವೇದವನ್ನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಶಿವಭಕ್ತರ ಆ ನಾಯಿ ತನ್ನ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಧ್ವನಿ ಸರಿಗೊಳಿಸಿ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಉಚ್ಛರಕ್ಕೆ ಅನುವಾಗುವಂತೆ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಮಧುರ ರಸಭರಿತ ಸುಸ್ವರಗಳಿಂದ ಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ಉಚ್ಛರಿಸತೊಡಗಿತು. ಇದರಿಂದ ವಿಪ್ರರು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಪದತಲಕ್ಕೆರಗಿ ಮೈಮಣಿದರು.

ಹೀಗೆ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಲೀನವಾಗಿ ಮೂವತ್ತನೆಯ ದಿನ ಕಾಲಿಟ್ಟಿತು. ಆ ದಿನ ಕೈಲಾಸದಿಂದ ದಿವ್ಯ ದೇಹವೂ, ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವೂ ಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೇವಗಣ ಸಂಕುಲ ನೆರೆಯಿತು. ಶಿವಭಕ್ತರು ನೆರೆದು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಣ್ತೆರೆದ ಕಲ್ಲಯ್ಯ 'ಉಬುಬು' ಎಂದು ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟ. ಆ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಈ ಭೂದೇಹ ಬಿಟ್ಟು ದಿವ್ಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡನು. ಇಲ್ಲಿ ಕಹಳೆಗಳು ಮೊರೆದವು, ಹೂವು ಮಳೆಗಳುದುರಿದವು. ವಿಮಾನವು ದಿವ್ಯಪಥದಲ್ಲಿ ಹಾರತೊಡಗಿತು. ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಹೊಕ್ಕ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಗಣಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಶಿವನೊಲವಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದನು.

ರಾಘವಾಂಕ

ರಾಘವಾಂಕನ 'ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚರಿತ್ರೆ' ಸಂಧಿ ಏಳರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಜನರು ನಂಬುವಂತಾ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವಂತಾ ಪವಾಡ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇತಾರಗುರು ಮತ್ತು ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ."೭"

ಹತ್ತೈದು ದಿವಸಮಂ ಕಳೆದು ಶಿವಕೂಟಣಿಯೆ
ಇತ್ತ ಬಾಯೆನಲು ಹಾವಿನಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ
ನತ್ಯಂತ ಹರುಷಮಯನಾಗಿ ಪುಳಕಿತಗಾತ್ರ ಮೆಯ್ಯಿಕ್ಕಿ ಕೆಲಸಾರ್ದಡೆ
ಹತ್ತಿರ್ದವರ್ಗೆ ಬೆಸನವ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಪುತ್ತ

ನಿತ್ಯತೃಪನು ತಾನೆನಿಪ್ಪ ಗುರುವೇಕಾಂತ
ಚಿತ್ತನಾಗಿರ್ದು ಮತ್ತಾತಂಗೆ ಮನದಾಯತವ ಹೇಳನುವಾದನು"[೮]

ಸಂಧಿ ಒಂಭತ್ತರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು "ಶಿವಕೂಟಣಿಯೆ ಇತ್ತ ಬಾ" ಎಂದು ಕರೆದು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಮುಂದೆ ತಾನು ಸಮಾಧಿಸ್ತನಾಗುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಹೇಳುವನು. ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಾಗ ತನಗೆ ಸಮಾನವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂದರೆ ಮಾನಸಿಕ, ಬೌದ್ಧಿಕ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸಮಾನವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ತುಮಲುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಮುಂದೆ ಸಿದ್ಧರಾಮ ತಾನು ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಎಂದರೆ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸಲಹೆ ಕೊಡುವ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಅಷ್ಟೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಮತ್ತು ಅವನ ಸಮಾನವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಇಬ್ಬರು ಸಮಕಾಲೀನರು ಮತ್ತು ಗುರು ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ರಾಘವಾಂಕನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭೀಮಕವಿಯ "ಬಸವಪುರಾಣ"ದಲ್ಲಿ

'ಒಂದು ದಿನ ಕಲಿದೇವನಂ ಫಣಿ
ತಿಂದು ಸತ್ತಿತು ಮತ್ತೆಯಾ ಅ
ಯ್ಯಂ ದಯಾಪರನಾಗಿ ಅದರ ಪ್ರಾಣವಂ ಪಡೆದು
ವಂದಿಸುತ್ತಿರೆ ಸರ್ವರುಂ ಸಾ
ನಂದದಿಂ ಸಂಬಂಧಭಕ್ತಿಯೊ
ಳೊಂದಿ. ಸಹಜ ಶುಭಸ್ಥಿತಿಯೊಳಾ ಊರೊಳಿರುತಿರಲು"[೯]

"ಸಚ್ಚರಿತ್ರಂ ಕಲ್ಲಿದೇವಂ
ಪೆಚ್ಚಿ ವೇದಪಿತಾಮಹಾಖ್ಯನ
ನಚ್ಚರಿಯ ಜಾಯಿಲವನಾಗಳೆ ಬೆಟುಕಿಡುತ ಕರೆದು
ಉಚ್ಚಿ ಲಿಂಗೋಚ್ಚಿಷ್ಟಭೋಗಿಯೆ
ಉಚ್ಚಿ ಓಂಕಾರಾಂಕಯೋಗಿಯ
ಉಚ್ಚಿರೇ ದಿವ್ಯಾಂಗನ ಪುನರ್ಜಾತನುಚ್ಚುಬ್ಬೆ"[೧೦]

ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಾವು ಬಂದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಚ್ಚಿಕೊಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಅದು ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಕಡಿದು ತಾನೇ ಸತ್ತಿತು. ದಯಾಪರನಾದ ಅವನು ಅದನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ವಂದಿಸಿದನು. ಆತನ

ತೊತ್ತು ಒಮ್ಮೆ ಅಗ್ಘವಣಿಗೆ ಹೋದಾಗ, ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕೈ ಸೋಂಕಿದುದಕ್ಕೆ ಕೊಡವನ್ನು ಬಿಸಾಡಿ ಒಡೆದು ಹೊಸ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರೊಯ್ದಳು. ಅನ್ಯರು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮೈಲಿಗೆಯಲ್ಲದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಮೈಲಿಗೆಯೇ? ಎಂಥ ಧಿಮಾಕು ತೊತ್ತಿಗೆ! ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕುಪಿತರಾಗಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಲ್ಲಿ ದೂರಿದರು. ಆಗ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಅವರಿಗೆ "ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನೆಯ ನಾಯಿಯೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟಕೂಡದು; ದಾಸಿ ಹೇಗೆ ಮುಟ್ಟಿಯಾಳು? ನೀವೆಂಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು "ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಖಂಡತುಂಡಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಅವರು ಇನ್ನಷ್ಟು ರೇಗಿ ತಾವು ಸಜ್ಜನರೆಂದು ಹೇಳಬಂದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾಯಿಗೂ ಕಡೆಮಾಡಿ ಮಾತನಾಡುವಿರಲ್ಲಾ! ನಿಮ್ಮ ನಾಯಿಯಿಂದ ಒಂದೆರಡು ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ನುಡಿಸಬಲ್ಲಿರಾ? ಎಂದು ಗುಡುಗಿದರು. ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ವೇದಪಿತಾಮಹನೆಂಬ ನಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಯಾವ ವೇದದಲ್ಲಾದರೂ ಒಂದರ ಠಾವನ್ನೆತ್ತಿ ಅನುಷ್ಠಿಸು" ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ನಾಯಿ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಪದವರ್ಗಕ್ರಮಾದಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಠಾವನ್ನೆತ್ತಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿತು.

ಹೀಗೆಯೇ ಮಹಾಕಾಳಿದೇವ ಶಿವಚಿತ್ತರ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಭಕ್ತರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನು ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಬಿತ್ತರಿಸಿ, ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೆಟ್ಟ ಕೇಡನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ಇಡೀ ಕಥಾಸಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಮಾನವೀಯತೆಯಿಂದ ದುಷ್ಟ ಹಾವನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ್ದು, ಮತ್ತು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಮಗಳು ಕಲ್ಲವ್ವೆ ಇಲ್ಲಿ ದಾಸಿ(ತೊತ್ತು) ಆಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ತೋರುವಳು. ಹೀಗೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜೀವನ ಹೊಸತಿರುವು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಭೀಮಕವಿಯಿಂದ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

"ವೋಳಿಗೆಯ ಮಾಯ್ಯಗಳ್ ಕರಿ
ವಾಳ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯಂಗಳು ಮಹಾ
ಕಾಳಿದೇವನು ನುಲಿಯ ಚಂದಯ್ಯನು ಧವಳಿದೇವ
ಶೀಲವಂತಗ್ಗಯ್ಯ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯಂ ನಿಸಂಗಿನಿ
ರಾಳದೇವನು ಸಿಗುರೆ ಚಂದಯ್ಯಂ ಮುರುಘದೇವ"[೧೧]

ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಲಕ್ಕಣ ದಂಡೇಶನ ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ

"ಧರೆಗಧಿಕಭಕ್ತಿ ಹಾವಿನಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ
ಪರಮಮಾಹೇಶ್ವರನ ಮನೆಯ ಮಗವಗ್ಗಣೆಯ
ಹರವಿಯಂ ಹೊತ್ತು ತರೆ ವಿಪ್ರನೋರ್ವಂ ಮುಟ್ಟೆಭವಿಯೆನುತ ಕೊಡನ ಬಿಸುಡೆ

ಜರೆಯಲಾದ್ವಿಜವರರು ವೇದಮಾರ್ಗಂಗಳಿಂ
ಬರುಯಹಂಕಾರವೇ ಹೂಂ ಎನುತ ಶುನಕನಿಂ
ಧರೆಯರುಯಲುಂ ಪ್ರಣವವುಚ್ಚರಿಸಿ ಮರೆದವನ
ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು"[೧೨]

ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶನು ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಭಕ್ತಿ ಪರಾಕಾಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಆತನ ದಿಟ್ಟತನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಭಕ್ತಿ ಅಧಿಕವಾದುದು. ಆತ ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮನೆಯ ಮಗನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನ ಶಿವಾನುಭವವು ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಮೀರಿಸಿತ್ತು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬ ಮುಟ್ಟಿದ ಹರವಿಯನ್ನು ಭವಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಹರವಿಯೆಂದು ಎಸೆದಿದ್ದು ಆಕೆಯ ದಿಟ್ಟತನವೇ ಸರಿ. ಅಜ್ಞಾನದ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಗರ್ವವನ್ನು ಮುರಿಯಲು ನಾಯಿಯಿಂದ ವೇದವನ್ನು ಓದಿಸಿದನು. ಆ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು, ಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪರಿಚಯಿಸಿದನು. ಅಹಂಕಾರದ ಲೇಪನ ಹೊತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನ ಜ್ಞಾನವೇ ಅಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಕವಡೆಯ ಬೆಲೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಸತ್‌ಕ್ರಿಯೆ, ಸತ್ ಆಚರಣೆ, ಸದ್ಭಾವವೇ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಭೂಷಣವೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲಜರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು.

ಹೀಗೆ ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶನು ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಮಹಾಭಕ್ತನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಮಹಾಪವಾಡಪುರುಷ ಎಂಬುದನ್ನು 'ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿ'ಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತನು

"ಹರಶರಣನೆಸೆವ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ।
ನಿರುತವಿಪ್ರರ ವಾದದಿಂದ ಶುನಕನ ಕೆಯ್ಯ
ಲಿರದೆ ವೇದವನೋದಿಸಿದನಂತೆ ಜಂಬೂರಕಾಳಯ್ಯನೊಲಿದೋದಿಸಿ॥
ಶಿರವನರಿದಕ್ಕರಿಂ ಲಿಂಗಕಾರತಿಯೆತ್ರಿ
ಮರಳಿ ಪತ್ತಿಸಲಣುಗಗೋವಿಂದ ಭಟನಾ
ಶಿರವೆದೇ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವೆನುತ ಮಸ್ತಕವರಿದು ಮೂರುದಿನದೊಳ್ ಪಡೆದನು"[೧೩]

ಎಂದು ವಿರುಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತ ತನ್ನ ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿ ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಮಹಿಮಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ಶ್ವಾನದಿಂದ ವೇದವನೋದಿಸಿ ವಿಪ್ರರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿದ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕುಮಾರ ಚೆನ್ನಬಸವನು

> "ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಾಲಯದೊ
> ಳಿರತಿರಲು ಕಲ್ಲಯ್ಯನೊಡನೆ ಪರಸಮಯಿಗಳು
> ವಿರಸದಿಂ ವಾದಮಂ ಮಾಡಲಾ ಶುನಕನಿಂ ವೇದವೋದಿ ಸಿದನಾತಂ"[೧೪]

ಪುರಾತನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ಚೆನ್ನಬಸವನು ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಭಕ್ತಿ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೃದಯತುಂಬಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಒಂದು ದಿನ ದೇವಾಲಯದೊಳಗಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅವನೊಂದಿಗೆ ವಾದಕ್ಕಿಳಿದರು. ಆಗ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ನಾಯಿಯಿಂದ ವೇದವನ್ನು ಓದಿಸಿ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆರೆದನು.

ಶಾಂತಲಿಂಗ ದೇಶಿಕ

ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಮಣಿ ಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರ ಭಾಗ ೨ರಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ತಂದೆ ತಾಯಿ, ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಕಾಯಕವ ಮಾಡಲೊಲ್ಲದೆ ತಂದೆಯ ಮಾತು ಮೀರಿ "ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡತ್ತಿರಲು ತಂದೆ ಬೇಡವೆನಲಾಗ ಬಿಡದಿರಲು ತಂದೆ ಕೊಲವನೆಂಬ ಸಮಯದೊಳು ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಶೈವ ಭಕ್ತನು ತನ್ನೊಡಲಂ ಸೀಳಿ ಕರುಳಿಂಡಿಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಲಿಂಗದೊಳು ಪರವನಾಗಿರಲು ಆಗ ಪೂಜಾರಿ ಬಂದು ಕಂಡು ಊರೊಳಗೆ ಹೇಳುವನು. ಆ ಸಮಯದೊಳು ತಂದೆ ಮೊದಲಾದ ಪುರಜನರು ಬಂದು ನೋಡಿ ಕೊಂಡಾಡುವಾಗ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಒಡಲಿ ಘಾಯಕ್ಕೆ ಭಸ್ಮವ ತುಂಬಿ ಮನೆಗೆ ನಡೆದುಪೋಗಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನ ಬಿಡದೆ ದಿನಂಪ್ರತಿ ವಾಲೈಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಶೈವ ಭಕ್ತಿ ಸಾಕು ವೀರಶೈವ ಭಕ್ತಿಯ ಕರುಣಿಸು ದೇವಾ ಎಂದು ಬೇಡಲು ರೇವಣಾ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರನ ಸುತ ರುದ್ರಮುನಿ ದೇವರಿಂದ ನಿನಗುಪದೇಶವಪ್ಪುದೆಂದು ಕಲ್ಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ಪೇಳಲು ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ರೇವಣಾಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಬರಲು ಆಗ ನುತಿಸಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ನನಗೆ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯ ಮಾಡಿ ದೇವಾಯೆನಲು ರುದ್ರಮುನಿದೇವರಿಂದ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯ ಮಾಡಿಸಿ"[೧೫] ಹೀಗೆ ಕಥೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯೆಲ್ಲ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಷಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ನಾಯಿ ವೇದವನ್ನು ಓದುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೀಗಿದೆ. "ಬಂಗಾಳ ದೇಶದ ಅರಸನು ಸುಯಿದಾರಿಯೆಂಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಹಿರಿಯ ಕುಲದ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ವಿಭೂತಿಯ ಪಿಡಿದು ಉಣ್ಣಲೊಲ್ಲದೆ? ಕುಲ ಸೂತಕದಿಂದ ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ವಾಮನ ಮುನಿಯ ಕೇಳಲು, ಉತ್ತಮ ಕುಲದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಶ್ವಪಚರಲ್ಲಿ ಉಂಬರೆ? ಉಣ್ಣಲಾಗದೆನಲು, ಸುಯಿದಾರಿ ಭೂಪನು ನಿಶ್ಯಾಪವೆಂದಿಗೆನಲು ಹಿರಿಯ ಭಕ್ತರ ಮನೆಯ ಭಾಂಡ

ಪ್ರಸಾದ ದೊರೆದೊಡೆ ನಿಶ್ಶಾಪವೆನಲು ಅವ ಸುನಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರಲು, ಅದನರಿದು ಆತನ ಗುರು ವಾಮನ ಮುನಿಯು ಆತಗೆ ಭಾಂಡ ಪ್ರಸಾದವನು ತಂದುಕೊಡುವೆನೆಂದು ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಶ್ವಾನನ ಘಟದಲ್ಲಿ ಪೊಕ್ಕು ಪೋಗುತ್ತ, ತನ್ನ ಮುನ್ನಿನ ದೇಹವ ವಿಪ್ರರ ಕಾದಿರಿಸಿ ತಾನು ಭಕ್ತರ ಮನೆಯಂ ಪೊಗಲು, ಕಾರದವರು ಕದವನ್ನಿಕ್ಕಲು, ಮೂರು ದಿನ ಒಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರಲು, ಅರಿಯದೆ ವಿಪ್ರರು ಮುನ್ನಿನ ದೇಹದಹನವ ಮಾಡಲು ಆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಶ್ವಾನ ಹೊರಟು ಬಂದು ಗಾಂಭೀರನಾದನೆಂಬ ಪೆಸರಿನಿಂದ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯಗಳ ಮನೆಯ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರಲು, ಇತ್ತ ಸುಯಿದಾರಿಭೂಪನು ಶ್ವಾನನಾಗಿರ್ದು ಶ್ವಪಚಯ್ಯಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದನು."[೧೭] ಹೀಗೆ ಕಥೆ ಮುಂದುವರೆದು ಅದೇ ಶ್ವಾನ ವೇದವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ವಿಪ್ರರು ನಾಚಿ ತಲೆಬಾಗಿ ಭಂಗಿತರಾದರೆಂದು ಶಾಂತಲಿಂಗ ದೇಶೀಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅದೃಶ್ಯ ಕವಿ

'ಪ್ರೌಢರಾಯನ' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ೭೯ನೇ ಕಥೆ 'ಸುಯ್ಧಾರಿಭೂಪನ ಕಥೆ' ಹೀಗಿದೆ. "ಸುಯ್ಧಾರಿ ಎಂಬ ಅರಸನು ಬಂಗಾಳ ದೇಶವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿವಸ ಅರಸನು ಚತುರಂಗ ಬಲದೊಡನೆ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾತ್ರಿಯಾಗಲು, ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶಿವ ಭಕ್ತನು ಅರಸನೆಡೆಗೆ ಬಂದು. ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ಶಿವಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಅರಸನಿಗೆ ಕೂಡಲು ಅರಸನು ಒಪ್ಪಿ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

ಶಿವಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಸತಿಗೆ ಹೇಳಿ ಪಂಚಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಆಮೇಲೆ ಅರಸನನ್ನು ಕರೆಯಲು ಹೋದನು. ಆಗ ಆ ಅರಸನು ಆ ಭಕ್ತನ ಜಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. "ಗುರುವಿನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಪೂರ್ವ ಜಾತಿಯಳಿಯತು. ಈಗ ನಾವು ಹೊರಕೇರಿಯಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ." ಎಂದು ಶಿವಭಕ್ತನು ಹೇಳಿದನು. ಅರಸನು ಆರೋಗಣೆಗೆ ಬರಲೊಪ್ಪದೆ ಶಿವಭಕ್ತನನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕಳಿಸಿದನು. ಮರುದಿನ ಅರಸನು ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡಲು, ದುರ್ವಾಸ ಋಷಿ ಬಂದು "ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯನ್ನೆ ಗಣಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಾಯಿಯಾಗು" ಎಂದು ಶಾಪವಿತ್ತನು. ಅರಸನು ದುಃಖಿತನಾಗಿ ನಿಶ್ಶಾಪವನ್ನು ಬೇಡಿದನು. ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿಯ ಕರುಣೆಯಿಂದ 'ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನೆಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವೆ' ಎಂದು ನಿಶ್ಶಾಪವಿತ್ತನು.

ಅರಸನು ನಾಯಿಯಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬಹಳ ದಿನವಾದ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ವಾಮನ ಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಲವನ್ನಲುಗಿಸುತ್ತ ಮುನಿಪಾದದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡತೊಡಗಿದನು. ಆಗ ಮುನಿಯು ಈ ನಾಯಿಯು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನೆಂಬುದನ್ನು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡನು. ಅದಕ್ಕಂಟಿದ ಶಾಪತೊಲಗದೆಂದು ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು

ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ನಾಯಿಯು ಮುನಿಯನ್ನು ಬೆಂಬತ್ತಿ ಬರಲು ಸೇವಕನು ಅದನ್ನು ಹೊಡೆಯಹೋದನು. 'ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಯುವುದು, ಅದನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಡ' ಎಂದು ಮುನಿಯು ಆ ನಾಯಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡನು.

ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಬಲ್ಲ ವಾಮನ ಮುನಿಯು ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿರುವ ನಾಯಿಯೊಂದರ ಕಳೇಬರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಮನೆ ಮನೆಯನ್ನು ತಿರುಗುತ್ತ ಶಿಷ್ಯನಿಗಾಗಿ ಶಿವಪ್ರಸಾದ ಹುಡುಕತೊಡಗಿದನು. ಶಿವಭಕ್ತನೋರ್ವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುನಿಯು ನಾಯಿಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿವಸ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದನು. ಗುರುವಿನ ದೇಹವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಷ್ಯರು ಮೂರು ದಿನವಾದರೂ ಗುರುವು ಬಾರದಿರಲು, ಸತ್ತನೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಶರೀರವನ್ನ ದಹಿಸಿ ಮರುಗುತ್ತ ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿವಸ ಮುನಿಯು ತಿರುಗಿ ಬಂದು ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಕಂಗೆಟ್ಟನು. ತನಗಿನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತರಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿಯೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನೆಂಬ ಶರಣನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ಕಾಯುತ್ತ ಗಂಭೀರನಾದನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದನು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳೆದ ಮೇಲೆ, ಕಲ್ಲಿದೇವನ ಮನೆಯ ದಾಸಿಯೋರ್ವಳು ನೀರು ತರುವಾಗ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗಲು ಕೊಡವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ನಿಂದಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಜಲ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದಲ್ಲವೇ? ಬಳಿಗೆ ಕರೆತಂದು ದೂರಿದರು ಶಿವಶರಣರ ಮನೆಬಾಗಿಲು ಕಾಯುವ ಈ ಗಂಭೀರನಾದನಂತಹ ನಾಯಿಗಿಂತ ನೀವು ಕೀಳರು, ಜಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಹುದೇ? ಎಂದು ಕಲ್ಲಿದೇವನು ನುಡಿಯಲು ಅವರು ಕುಪಿತರಾದರು. ' ಆ ನಾಯಿಯಿಂದ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಓದಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುವೆವು' ಎಂದು ಅವರು ಆಹ್ವಾನವಿತ್ತರು.

ಕಲ್ಲಿದೇವನು ಗಂಭೀರನಾದನಿಂದ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಾಚಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಆಮೇಲೆ ವಾಮನ ಮುನಿಗೆ ನಾಯಿಯ ಜನ್ಮಬಿಡಿಸಿ ಕಲ್ಲಿದೇವನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ತಾನು ಶಿವಭಕ್ತಿಯಿಂದಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದನು.

ಇತ್ತ ಸುಯ್ಧಾರಿಭೂಪನು ಭಕ್ತರ ಮನೆಗಳನ್ನು ತಿರುಗುತ್ತಿರಲು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಪ್ರಸಾದ ದೊರೆಯುಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಬೇಸತ್ತು ಸ್ವಪಚಯ್ಯನೆಂಬ ಶರಣನ ಬಾಗಿಲು ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಒಡಕುಗಡಿಗೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಸುಡಲು ಅದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ಒಂದು ಅಗಳನ್ನ ಸೇವಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಹೊಂದಿದನು"[೧೭]

ಅದೃಶ್ಯಕವಿ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಸಾಧನೆಗಿಂತ ಕವಿ ಪ್ರಸಾದ ಮಹಿಮೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಪವಾಡರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಷ್ಟಾವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಪ್ರಸಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯಗಳ ಪವಾಡ ಸಾಂಗತ್ಯ

“ಸೊನ್ನತಿಯ ಪುರದಿಂದ ಹೊನ್ನಕಾಯಕ ದವ
ತನ್ನ ತಾಯನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು
ಉನ್ನತ ದೇಶ ಮಧ್ಯಗಳ ನುಚರಿಸುತ
ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾ ಶಿವಾಯೆನುತಾ”
“ಭೀಮಾ ತಿರಿದ ಸ್ಥಳವಾಗಿರುತ್ತಿಹ
ವಾಮಭಾಗದೊಳಾ ಪುರವೂ
ನಾಮ ಹಾವಿನಹಾಳೆಯನಿಸುತಲಿಹ
ಗ್ರಾಮದೆಡೆಗೆ ಶಿವಶರಣಾ”[೧೮]

ಈ ಸಾಂಗತ್ಯವು ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯಿಂದ ಹಾವಿನಹಾಳಿಗೆ ಬಂದಂತೆಯೂ ಬರುವಾಗ ತಂದೆಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರೌಢ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗನಾಗಿ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಂದಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಾವಿನಹಾಳಾಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ಬಿಡಾರವನ್ನಿತ್ತಂತೆ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅಂದರೆ ಹಾವಿನಹಾಳು ಈತನ ಸ್ವಂತ ಊರಲ್ಲ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರರಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಹಾವಿನಹಾಳಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಹಾವಿನ ಪವಾಡ ನಾಯಿಯಿಂದ ವೇದವನ್ನೋದಿಸಿದ ಪವಾಡಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನಾಟಕೀಯ ಬಗೆಯ ಕಥಾ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಈ ಎರಡೂ ಘಟನೆಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಥೆಮಾಡಿ ನೋಡುವಂಥ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿರುವುದದೊಂದೆ ವಿಶೇಷ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಂಗತ್ಯ ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ; ನರಹರಿಯೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ನಾಯಿ ಗರ್ಭಧರಿಸಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಅದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಿಲ್ಲ, ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ಕೇಡೆಂದು ಬಗೆದು ನರಹರಿ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕರೆದು ಅದನ್ನು ಕೆರೆ ಅಥವಾ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಎಸೆಯಲು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಮಗನು ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಆ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು ನಾನು ಸಾಕುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಕೇಳಿ ಪಡೆದು ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಾಕಿರಿ ಎಂದು ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ ಮುಂದೆ ಆ ನಾಯಿಯಿಂದ ವೇದವನ್ನೋದಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾಯಿ ವೇದ ಓದುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಶಿವಶರಣರೊಡನೆ ಸೆಣಸಿ ಮುಖಭಂಗಕ್ಕೊಳಗಾದವರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಚಾಚಯ್ಯ, ವೀರಭದ್ರರ ಕಥೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಭವದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. “ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಗುರುವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವದಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ. ಇಂಥ ಘನ ಮಹಿಮೆ ಶಿಷ್ಯನೊಂದಿಗೆ ನಾನು

ಸಂತೋಷದಿಂದಿದ್ದೆ, ಒಂದು ದಿನ ಮಹಾನಗರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಪತಿವ್ರತೆಯರ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಸತಿಶ್ವಪಚೆಯರ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆವು. ಆ ಸತಿಶ್ವಪಚೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ನಮಿಸುತ್ತಾ ನೈವೇದ್ಯವ ಮಾಡುವೆನು ಎಂದಳು. ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಲ್ಲುಮಠವೊಂದಕ್ಕೆ ಬಂದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಕುಲಕ್ಷ ಜಾತಿಯವಳೆಂದು ಬಗೆದು ಬೆಸರಿಸಿದೆ. ಆಗ ನಾನು ಬೇರೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಶಿಷ್ಯನೇ ಪುರವನ್ನು ಬಳಸಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಣಿಯ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಕಳಿಸಿದೆ. ಹೊರಟ ಶಿಷ್ಯನು ನಾಯಿಯ ಬಿದ್ದ ಶರೀರವನ್ನು ಕಂಡು ಚಿತ್ತೈಸು ಎಂದು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ನಾನು ನಾಯಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಶ್ವಪಚೆಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ, ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಆ ಶ್ವಪಚೆ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದ ಶಿವ ಬಂದನೆಂದು ಬಗೆದು ಮಿಕ್ಕ ಪ್ರಸಾದವನ್ನಿಕ್ಕಿದಳು; ಆ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿದೆ. ಆಗ ಶಿಷ್ಯ ನಿದ್ರೆ ತಿಳಿದೆದ್ದನಂತರ ಶ್ವಪಚೆಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಗುರುವಿನ ಕರುಣ ಪ್ರಸಾದವೆಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅದನ್ನು ಪಡೆದು ಶಿಷ್ಯ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ.

ಇಡೀ ಸಾಂಗತ್ಯವು ಸಾತ್ತ್ವಿಕತೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂಬುದು ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗದ ಪ್ರತಿಫಲವೆಂಬ ನೀತಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿರುವುದು. ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಬದುಕಿನ ಸಂದೇಶವಾಗಿದೆ. ಆ ಸಂದೇಶದ ಸುತ್ತ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಉಳಿದ ಘಟನೆಗಳು ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುತ್ತಾ ಹೋಗಿವೆ.

೨.೩ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕಂಡಂತೆ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ

ಫ.ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು: "ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ವಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ೩೬ ಮೈಲುಗಳು ಮೇಲಿರುವ ಹಾವಿನಹಾಳ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ."[೧೯] ಹೀಗೆ ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿಯಾದ ಶಿವಶರಣರ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನಗಳು ಭಾಗ–೨ರ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರರಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊದಲಿನವನು. ಅವನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿಲ್ಲೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮಂಗಳವಾಡದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಿಜ್ಜಳನೊಡನೆ ಹೋಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಅವನ ಸಮಾಧಿಯು ಈಗಲೂ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಗದ್ದುಗೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರು: "ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ" ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸಿಂಪಿಯವರು ಹರಿಹರನ 'ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ' ರಗಳೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಷಯವನ್ನೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾ, "ಇವರು ಕಲ್ಲಯ್ಯನು

ಶಿವಾನುಭವವನ್ನು ಭೋದಿಸುತ್ತಾ ಗುಲಬರ್ಗಾ ಸುರಪುರದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸಿದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರಲೂಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತ ತುಸು ಮುಂಚಿನವರೆಂದು ಹೇಳಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ."[೨೦]

ತ.ಸು.ಶ್ಯಾಮರಾಯರ ಶಿವಶರಣ ಕಥಾ ರತ್ನಕೋಶದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪವು ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಸತ್ತಾಗ ಅದರ ಹೆಡೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪಾದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಅದನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದನು."[೨೧] ಎಂಬ ಹೊಸ ಅಂಶವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರಾದ ಆರ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಬದುಕಿನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೬೫ ಎಂದು ಉಳಿದಂತೆ ಇವರು ರಗಳೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ.ಎಸ್.ಎಂ.ಹಿರೇಮಠ: 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಘಟ್ಟಗಳು' ಎನ್ನುವ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಘಟ್ಟಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಆಯಾ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದವರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಸವಯುಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಬದುಕು ಬರಹದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ವಿಜಾಪುರದಿಂದ ವಾಯುವ್ಯಕ್ಕೆ ಅದೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೦ ಮೈಲು ಅಂತರದಲ್ಲಿ **'ಹಾವಿನಹಾಳ'** ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಅದುವೇ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅವನು ಹಾವನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡಹಿದ ಲೀಲೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಹಾವು ಕಡಿಯಿತು. ಹಾವಿನಿಂದ ವಿಷವೇರಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಮಡಿಯಲಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಕಚ್ಚಿದ ಹಾವೇ ಮಡಿಯಿತು. ಹೀಗೆ ಹಾವನ್ನೇ ಹಾಳುಗೆಡಸುವುದರಿಂದ ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಅಂದಿನ ಜನರು ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಎಂದು ಕರೆದಿರುವ ಸಂಭಾವ್ಯವಿದೆ"[೨೨] ಇನ್ನುಳಿದ ವಿಷಯವೆಲ್ಲ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿನಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ರವೀಂದ್ರ ವಿ.ಚಿಕ್ಕಮಠರ: "ಶರಣ ರಕ್ಷಕ ಶ್ರೀ ರುದ್ರಮುನಿ ದೇವರು" ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ "ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಾಂತಿಯಾದ ಬಳಿಕ ರಾಯ ಮುರಾರಿ ಸೋಮಿದೇವನು ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಮಂಗಳವಾಡಕ್ಕೆ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ನಡೆಸತೊಡಗಿದನು. ಸೋವಿದೇವನು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನಗಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾವಿನಹಾಳಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿ ಉತ್ತರಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಶಿವನಯ್ಯನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದನು"[೨೩] ಮುಂದಿನ ವಿಷಯ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿನಂತೆ ಇದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ರುದ್ರಮುನಿಗಳಿಂದ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಮಾರ್ಗಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. "ಮಾರ್ಗಶೈವ ಎಂದರೆ ಗುರುಕೊಟ್ಟ ಲಿಂಗವನ್ನು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಲವೂ ಧರಿಸಿ ಪರಧನ ಪರಸತಿಯರಿಗಾಸೆ ಪಡದಿರುವುದು.... ಮುಂದುವರೆದು ವಿಪ್ರರೊಡನೆ ವಾದಕ್ಕಿಳಿದು ನಾಯಿಯಿಂದ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಯಜುರ್ವೇದವನನು ಓದಿಸಿದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲಾ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಜನಿವಾರ ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಲಿಂಗಾಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಶಿವಮತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಕಲ್ಯಾಣ ಚಂಗಣಗಿಲು ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಮುನಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದುದು ಕಂಡು ಬರುವುದು"[೨೪] ಹೀಗೆ ಇವರು ಹೊಸ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ.ಗುರುಪಾದ ಮರಿಗುದ್ದಿಯವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ "ಹರಿಹರ ಮಹಾಕವಿಯ ಜಾತಿಬೇಧ ನಿರಸನ ರಗಳೆಗಳು" ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಬದುಕು ಮತ್ತು ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ರಗಳೆಯಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳು ಬಹುಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತವೆ.

೧. "ಹಣದ ಆಮಿಷ ಮತ್ತು ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ಅಧಿಕಾರ ಎರಡನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ಛಲವು ಚಿನ್ನದೊಡವೆ ಮಾಡಲೊಪ್ಪದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

೨. ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಸಂಪರ್ಕ ದೀಕ್ಷೆಗಳು ಸಾಧನೆಯ ದಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಹಾವಿನ ಪ್ರಸಂಗವು ಅವನ ಸಾಧನೆಯ ಒಂದು ಒರೆಗಲ್ಲು.

೩. ತೀವ್ರಭಕ್ತಿಯೂ ದಾಂಪತ್ಯ ಸಮರಸವೂ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲವ್ವೆ ಜನನದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿವೆ.

೪. ವಿಪ್ರರ ಅಹಂಭಾವ ನಾಶಪಡಿಸಿ ಜಾತಿಭೇದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸರಿದಾರಿಗೆ ತರುವುದು ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಗರಿಮೆಯಾಗಿದೆ."[೨೫]

ಈ ಅಂಶಗಳು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಡಾ.ಕೆ.ಪಿ.ಮಹಾದೇವಯ್ಯ 'ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಅಧ್ಯಯನ (೨೦೦೧), ಸಂ. ಪ್ರೊ.ಆರ್.ರಾಚಪ್ಪ "ಶರಣ ಕಥಾಪಂಚಕಂ", ಸಂ.ಡಾ.ಎಸ್.ಜಿ.ಘಿವಾರಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮರಾಠೆ "ಶಿವಶರಣರ ನಾಲ್ಕು ರಗಳೆಗಳು (ಮುನ್ನುಡಿ), ಡಾ.ಬಿ.ವಿ.ಯಕ್ಕುಂಡಿಮಠ "ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ", ಶ್ರೀ ಬಿ.ಮಹಾದೇವಪ್ಪ "ಜೀವನ ಕೋವಿದ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ", ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ "ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ", ಶ್ರೀ ಧರೆಪ್ಪ ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಶಿರನಾಳ "ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ" ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನ ಮತ್ತು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನ 'ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ರಗಳೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೊಸ ಅಂಶಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

೨.೪. ಹಾವಿನಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಶಾಸನ

"ಆ ಪುರಮಂ ಪ್ರತಿವಾಳಿ ಪ।

ಭೂಪ ಶಿಖಾಮಣಿ ಶಿವೈಕಚೂಡಾಮಣಿ ದಿ'

ಗ್ವ್ಯಾಪಿ ರಾಚಮಲ್ಲನ ಪ್ರತಿಮಲ್ಲಂ।

(ಈ ಊರಿನ ಮುಮ್ಮರಿದಂಡಗಳ ವರ್ಣನೆ)

ಆ ಮುಮ್ಮರಿ ದಂಡೆಂಗಳೊಳ್ ಮಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಿಸೆಟ್ಟಿ ಯವ್ವಯವೆನ್ತೆನೆ"[೨೬]

ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುರುಗೋಡ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ 'ಮಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಿಸೆಟ್ಟಿ' ಎಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನ ಓದಿದ ತಕ್ಷಣ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಾಗಿರಬಹುದೆಂಬ ಭಾವನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಯಾಣಕ್ರಾಂತಿಯ ತರುವಾಯವೂ ಬದುಕಿದ ಈತನ ಜೀವಿತ ಅವಧಿಗೆ ಈ ಶಾಸನ ಮಿತಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೭೬ ಸರಿಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ನೆರೆಯ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಕುರುಗೋಡದ ಮಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ, ಕಲ್ಪಿಸಲು ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ ವಿಪ್ಲವದ ಮೂಲಕ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಈತನು ಪರಮಶಿವಭಕ್ತರಾದ ಕುರುಗೋಡ ಅರಸರ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾದರೂ ಈ ಶಾಸನೋಕ್ತ 'ಮಹಾನಹಾಳ ಕಲ್ಲಿಸೆಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದಷ್ಟು ಲೇಸು ಎಂದು ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಿಸೆಟ್ಟಿ ಬಳ್ಳಾರಿಗೆ ಸಮೀಪದ ಹಾವಿನಹಾಳು ಗ್ರಾಮದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮತ್ತು ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖನಾಗಿರಬೇಕು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಿಸೆಟ್ಟಿ ಭಿನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದ ಶರಣ ಚಳುವಳಿಯ ಕೊಡುಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಈ ಚಳುವಳಿ ಉಂಟುಮಾಡಿದ ತಲ್ಲಣ ಚಲನಶೀಲತೆ ಕ್ರಿ.ಶ.ಹನ್ನೊಂದರಿಂದ ಹದಿನೆಂಟು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದು ರೂಪಗೊಂಡ ಒಟ್ಟು ನಿಲುವುಗಳು ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳು, ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಹೀಗೆ ಶರಣರ ಬದುಕನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ ಒಂದು ಘಟನೆ ತತ್ವವಾಗಿ, ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವ ಅಂಶವನ್ನು ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಬದುಕಿನಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆ ಕಾಲದ ವಚನಕಾರರು, ಅನಂತರದ ವೀರಶೈವ ಕವಿ ಪುರಾಣಕಾರರು ಈತನ ಬದುಕಿನ ಈ ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

✿✿✿

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ (ಸಂ), **ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ**–೪, ವ–೧೨೯೭, ಪು–೩೬೧,೧೯೯೩.

೨. ಅದೇ, ವ–೯೧೪, ಪು–೨೫.

೩. ಮಲ್ಲಾಪುರ ಬಿ.ವ್ಹಿ. (ಸಂ), **ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ವಚನ ಸಂಪುಟ**–೩, ವ–೧೪೫೩, ಪು–೫೨೩–೫೨೪, ೧೯೯೩.

೪. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ (ಸಂ), **ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ**–೫, ವ–೬೨೮, ಪು–೩೩೦,೧೯೯೩.

೫. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ. (ಸಂ), **ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು**, ಪು–೨೯೮, ೧೯೯೯.

೬. ಅದೇ, ಪು–೩೬೫.

೭. ಬಸವರಾಜು ಎಲ್. (ಸಂ), **ಸರಳ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚರಿತೆ**, ಪು.೭೧, ೨೦೦೧

೮. ವಿವೇಕ ರೈ. ಬಿ.ವಿ. (ಸಂ), **ರಾಘವಾಂಕನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯಗಳು**, ಪು–೨೭೮, ೨೦೦೪.

೯. ಹಿರೇಮಠ ಆರ್.ಸಿ. (ಸಂ), **ಭೀಮಕವಿಯ ಬಸವಪುರಾಣ**, ಪು–೮೫೧, ೧೯೭೧.

೧೦. ಅದೇ, ಪು–೮೫೬

೧೧. ಅದೇ, ಪು–೯೦೨

೧೨. ಬಸಪ್ಪ ಎಸ್. (ಸಂ), **ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿ**, ಪು–೩೭೯, ೧೯೬೦.

೧೩. ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತನ (ಸಂ), **ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣ**, ಪು–೬೫೬, ೧೯೩೮.

೧೪. ಭಾನುಮತಿ ವೈ.ಸಿ (ಸಂ), **ಕುಮಾರ ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣ**, ಪು–೫೦,

೧೫. ಹಿರೇಮಠ ಆರ್.ಸಿ. (ಸಂ), **ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯ, ಭಾಗ–೨**, ಪು–೨೮೮, ೧೯೬೮.

೧೬. ಅದೇ, ಪು.೪೨೯.

೧೭. ಭೂಸನೂರಮಠ ಸಂ.ಶಿ (ಸಂ), **ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾವ್ಯ**, ಪು–೧೨೨, ೧೯೫೩.

೧೮. ರುಮಾಲೆ (ಸಂ), **ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯಗಳ ಪವಾಡ ಸಾಂಗತ್ಯ**, ಪು–೭೮, ೨೦೦೮.

೧೯. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಫ.ಗು (ಸಂ), **ಅಮರ ಗಣಾಧೀಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು**, ಪು–೧೨೮, ೧೯೫೪.

೨೦. ಜತ್ತಿ, ಬಿ.ಡಿ. ಮತ್ತು ಇತರರು (ಸಂ), **ಬಸವೇಶ್ವರರ ಸಮಕಾಲೀನರು**, ಪು–೫೩೧, ೧೯೭೬.

೨೧. ಶ್ಯಾಮರಾಯರ ತ.ಸು. (ಸಂ), **ಶಿವಶರಣರ ಕಥಾ ರತ್ನಕೋಶ**, ಪು–೫೨೭, ೧೯೬೭.

೨೨. ಹಿರೇಮಠ ಎಸ್.ಎಂ., **ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಘಟ್ಟಗಳು**, ಪು-೨೩೭, ೧೯೯೩.

೨೩. ರವೀಂದ್ರ ವಿ.ಚಿಕ್ಕಮಠ (ಸಂ), **ಶರಣ ರಕ್ಷಕ ಶ್ರೀ ರುದ್ರಮುನಿ ದೇವರು**, ಪು-೧೧೧, ೨೦೦೩.

೨೪. ಅದೇ, ಪು-೧೧೭.

೨೫. ಗುರುಪಾದ, ಮರಿಗುದ್ದಿ (ಸಂ), **ಹರಿಹರ ಮಹಾಕವಿಯ ಜಾತಿಭೇದ ನಿರಸನ ರಗಳೆಗಳು**, ಪು-೧೭, ೨೦೦೧.

೨೬. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ (ಸಂ), **ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು**, ಪು-೯೫, ೧೯೭೦.

ಅಧ್ಯಾಯ ಮೂರು

ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳು

ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆನ್ನುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಈ ವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದಂತಾಯಿತು. ಕನ್ನಡ ನೆಲದ ಪುಣ್ಯವೆನ್ನಬೇಕು. ಒಬ್ಬರಲ್ಲ, ಇಬ್ಬರಲ್ಲ, ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಒಂದು ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಆದರ್ಶಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಳಿ ತಮ್ಮ ಅಸಾಧಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ಶತಮಾನದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು. ಇಂತಹ ಮಹತ್ತರವಾದ ಘಟನೆಗೆ ನೆಲೆವೀಡಾದುದು ನಾಡಿನ ಪುಣ್ಯವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಜನನದಿಂದ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಂಥದೊಂದು ಹಿರಿಮೆ ಕೈಸಾರಿತು. ಅನೇಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಜನ್ಮತಾಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದ ವಿಜಯ ವೈಜಯಂತಿಯನ್ನು ಬಹು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸಿದರು. ಈ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಏರಿದ ಎತ್ತರ, ನಿಂತ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿವೇಚಿಸಿ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

೩.೧. ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ

ಅಧ್ಯಯನದ ಕ್ಷೇತ್ರ ವ್ಯಾಪಕವಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳನಾಮಗಳು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನಾಡಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪುನರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಬಹುಮೂಲದ ಆಕರಗಳಂತೆ ಸ್ಥಳನಾಮಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಳನಾಮಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಜೀವನದ ಪದ್ಧತಿ, ನಾಗರಿಕತೆ, ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿವರಣೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಸ್ಥಳನಾಮಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಇಲ್ಲವೆ ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ಅಂದರೆ

ಜನಾಂಗ ಆಧಾರಿತ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಆಧಾರಿತ, ದೈವವಾಚಿಕ ಆಧಾರಿತ, ಘಟನೆ ಆಧಾರಿತ, ವೃತಿ ಆಧಾರಿತ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ನಾಮ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಂತೆ ಐತಿಹ್ಯಕೃತ ಸ್ಥಳನಾಮಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಐತಿಹ್ಯಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಪೂರಕವಾದ ಆಕರ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನವದಂತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಘಟನೆ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಐತಿಹ್ಯವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಇಲ್ಲವೆ ಸ್ಥಳದ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಮೂಲ ಸ್ಥಳದ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ವಿವಾದವಿದೆ. ಕೆಲವರು ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಾವಿನಹಾಳ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆ ಸುರಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹಾವಿನಹಾಳ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎರಡೂ ಕಡೆ ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ದೇವಾಲಯ ಇದ್ದುದು. ಕೊಂಡಗುಳಿ ಕೇಶಿರಾಜನ ಊರಿನ ವಿವಾದವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ. ಜೇವರ್ಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕೊಂಡಗುಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಶಿರಾಜನ ಆರಾಧ್ಯದೈವ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಸಿಂದಿಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಗುಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ಶರಣನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಜನರು ಆತನಿಗೆ ಗೌರವ ತೋರಿಸಲು ಆತನ ಆರಾಧ್ಯದೇವರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಆತನ ಊರಿನ ಹೆಸರನ್ನು ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೀಗಾಗುತ್ತಿರಬಹುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಶರಣ ಹಾವಿಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ನಿಜ ಊರು ಯಾವುದು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ.

ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶರಣರು ಎಂದು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಡಾ.ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು "ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ, ನಾವದಿಗೆಯ ಗುಡ್ಡೆಮ್ಮೆ, ಗುಡ್ಡಾಪುರದ ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡಮ್ಮೆ, ಹೀರೂರಿನ ತಿಲಕವ್ವೆ, ಗೋಲಗಿರಿಯ ಗೊಲ್ಲಾಳ"[೧] ಹೀಗೆ ಮುಂತಾದ ಶರಣರನ್ನು ವಿಜಾಪುರದ ಜಿಲ್ಲೆಯವರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರು "ಹಾವಿನಹಾಳ ಗ್ರಾಮವು ವಿಜಾಪೂರದಿಂದ ವಾಯುವ್ಯಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೨೦ ಮೈಲು ಅಂತರದಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಉಪಾಸ್ಯದೇವತೆಯಾದ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾದ ಹೊಳೆಯಂಥ ದೊಡ್ಡಹಳ್ಳವು ಹಾವಿನಹಾಳದ ಮುಂದೆ ಹರಿದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ಆತನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ."[೨] ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಆರ್.ಸಿ ಹಿರೇಮಠ, ಎಂ.ಎಸ್.ಸುಂಕಾಪುರ, ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಮುಂತಾದ ಸಂಶೋಧಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕಲ್ಲಯ್ಯ "ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹಾವಿನಹಾಳ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದವನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಮಂಗಳವಾಡ, ಮಾಸನೂರು, ಸಿದ್ಧನಕೇರಿ, ಸೊನ್ನಲಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳು ರೇವಣಸಿದ್ಧರು, ರುದ್ರಮುನಿ, ಇವರ ದೇಶ ಸಂಚಾರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಕಟಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸೊನ್ನಲಿಗೆ

ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಹಾವಿನಹಾಳ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಹಾಗೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು, ರುದ್ರಮುನಿಗಳ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರಾಮ ಇವರ ಜೊತೆಗೆ "ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ"ನಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕ ಇರುವುದರಿಂದ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಾವಿನಹಾಳ ಗ್ರಾಮವೇ ನಿಜವಾಗಿ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಾವಿನಹಾಳ ಗ್ರಾಮವು ಬಿಜಾಪುರದಿಂದ ವಾಯುವ್ಯಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೬೦ ಕಿ.ಮೀ. ಸೊಲ್ಲಾಪುರದಿಂದ ೫೦ ಕಿ.ಮೀ., ಮಂಗಳವಾಡೆಯಿಂದ ೪೦ ಕಿ.ಮೀ., ಮಾಸನೂರುದಿಂದ ३೫ ಕಿ.ಮೀ, ಸಿದ್ಧನಕೇರಿ ಹೀಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ರೇವಣಸಿದ್ಧರು, ರುದ್ರಮುನಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಕೆಲವು ದಿವಸ ವಾಸಿಸಿದವರು. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಒಡನಾಟವಿದ್ದುದ್ದರಿಂದ ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಾವಿನಹಾಳ ಗ್ರಾಮವೇ 'ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯ'ನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

'ಹಾವಿನಹಾಳ' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವ ಐತಿಹ್ಯವೊಂದು ಹೀಗಿದೆ.

"ಬೇಡುತಿಂತತ್ಯುಗ್ರಪದವನು
ಮಾಡುತಿರಲಾಕಲ್ಲನಾಥನು
ನೋಡಿ ತಾರಾನಾಥಶೇಖರ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನು
ನೀಡಿದನು ಪಾವಿಂಗೆ ಹರಣವ
ನಾಡು ತೈದಿದುದು ಬಳಿಕ್ಕಂ
ರೂಢಿಯಾಯ್ತಿಪುರಕೆ ಭುಜಗಾರಣ್ಯಸನ್ನಾಮಂ"[೩]

ತಾರಾನಾಥಶೇಖರನ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಕಲ್ಲಿನಾಥನು ಹಾವಿಗೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನೀಡಿದುದರ ಪರಿಣಾಮ ಹಾವಿನಾಳ ಎಂಬ ಹೆಸರು, ರೂಢಿಯಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ಆ ವಾಸಸ್ಥಳವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನೆಂಬ ಹೆಸರು. ಹಾವಿಗೆ ಹರಣ ನೀಡಿದ ಕಾರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಪುರಕ್ಕೆ ಹಾವಿನಾಳು ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಯನಾಮ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದದ್ದು. ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳನಾಮಗಳ ಕುರಿತು ಬೆಳೆದುಬಂದ ಐತಿಹ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಭುಜಗಾರಣ್ಯ-ಸರ್ಪಸಾಗರ-ಹಾವಿನಹಾಳ ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮ ನಾಮ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದ ಹೆಸರಿಗೂ ಹಾವಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಇರುವುದು ಗ್ರಾಮನಾಮದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿವಾಚಕವಾಗಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಈ ನಾಮ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಈ ನಾಮ ಬರಲು ಒಂದು ಘಟನೆ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಘಟನೆಯನ್ನೇ 'ಹರಿಹರ' ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಪವಾಡವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನೆ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಆ ಪುರದಲ್ಲಿ ಘೋರಫಣಿ ನಟ್ಟಿರುಳೊಳಿಗೆ ನಿದ್ರೆಗೆಯ್ದರಂ
ಕೋಪದೆ ಕರ್ಚೆ ಕೊಲ್ವುದು ಪಥಶ್ರಮದಿಂ ನಡೆತಂದರಂ ಪೊದ
ಳ್ವಾ (ಪಟು ಸರ್ಪನೊರ್ಮೆ ಸುಖ) ನಿದ್ರೆಯ ನಾಳ್ದಿಸೆ
ದಿರ್ಪ ಶೈವವಿದ್ಯಾಪರ ಕಲ್ಲಿದೇವನನೆ ಕರ್ಚೆಕಂ ಮಡಿದತ್ತು ಬೇಗದಿಂ"

"ಕರುಣಾಕರ ನೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಡಿ
ದುರಗನನೇಳೇಳೆನುತ್ತೆ ಹರಣಮನಿತ್ತಾ
ದರದಿಂ ಕಳುಪುತೆ ಪುರಜನ
ಮರಿದೆಂದಡಿಗೆಱಗಿ ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತಿರೆ ಮೆಱೆದಂ"[೪]

ಹಾವಿನಹಾಳು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲು ಅಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಹಾವಿನಹಾಳ ಗ್ರಾಮದ ಮುಂದೆ ಹಾವಿನಂತೆ ಹೊರಳಿದ ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಿವಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾವಿನಹಾಳು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಹೊಳೆಯಂತೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ಹಳ್ಳವಿದ್ದು ಆ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರಿಂದ ಹಾವಿನಹಳ್ಳ ಎಂದು ಎಲ್ಲರು ಕರೆಯತೊಡಗಿ ಮುಂದೆ ಕ್ರಮೇಣ ಅಲ್ಲಿ ಊರು ಬೆಳದಿದ್ದರಿಂದ 'ಹಾವಿನಹಾಳ' ಗ್ರಾಮವಾಗಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

೩.೨. ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯ

ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಬಸವಾದಿಗಳ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿ ಬಾಳಿದನೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧಕರ ಮಾತುಗಳ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಕಿರಿಯ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿ ಅವನು ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದ ಹರಿಹರ ರಾಘವಂಕರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಬಾಳಿದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ರುದ್ರಮುನಿ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಬಸವಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಿವಶರಣರ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೂ ಬರುವುದರಿಂದ ಅವರಂತೆ ಇವನೂ ಕೂಡ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿ ಜೀವಿಸಿದನೆಂಬುದು ಖಂಡಿತ. ಆದುದರಿಂದ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯವು ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ರುದ್ರಮುನಿ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮೊದಲಾದವರ ಕಾಲನಿರ್ಣಯವನ್ನೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಯೆಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಕಾಲನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಅವನ ಬಾಳ್ವೆಯ ಕಾಲದ ಗಡಿಯನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

'ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ರಗಳೆ', ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಂಕರು ಕಲ್ಲಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಗತಿಸಿಹೋದ ತರುವಾಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು

ರಚಿಸಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೨೦೦ರ ಮೊದಲೇ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಜೀವಿಸಿಹೋಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ನಂಬಲರ್ಹವಾದ ಮಾತು.

ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಸಮಕಾಲೀನ ಶರಣರಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮ ತನ್ನ ೧೯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ನಾಯಿಯಿಂದ ವೇದವನ್ನು ಓದಿಸಿದ ಘಟನೆಯನ್ನು ವಚನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಧಿಕೃತ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಇತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

"ಓದಿದ ಫಲ ಕೂಚಭಟ್ಟನಂತಾಗಬಾರದು
ಓದಿನ ಫಲ ಪರಾಶರನಂತಾಗಬಾರದು
ಓದಿನ ಫಲ ಮಯೂರನಂತಾಗಬಾರದು
ಓದಿನ ಫಲ ನಮ್ಮ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ
ಮನೆಯ ಶ್ವಾನನಂತಾಗಬೇಕು ಕಣಾ
ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ"[೫]

ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹರಿಹರನ 'ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ರಗಳೆ'ಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಿದೇವನು 'ಸೊನ್ನಲಿಗೆ'ಗೆ ಹೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಇಹಪರದ ಮಿತ್ರನಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ, ಸಿದ್ಧರಾಮನು ತಾನು ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಸೇರುವಾಗ ಕಲ್ಲಯ್ಯ, ಕೇತಾರಯ್ಯ, ಅಣ್ಣ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಗುಡ್ಡರುಗಳಿಗೆ ನಿರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೆಂದೂ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಂಕರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಿಜ್ಜಳನ ಅವಸಾನವಾದ ಕೆಲವೇ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಕೆಲವು ದಿನಗಳವರೆಗಾದರೂ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಜೀವಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಹರಿಹರ ರಾಘವಾಂಕರ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಊಹಿಸಬಹುದು.

"ಬಿಜ್ಜಳನ ಮರಣಾನಂತರ ೧೧೬೭ರ ನಂತರ ಕೆಲಕಾಲ ಜೀವಿಸಿದ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಗುಡ್ಡರಿಗೆ ತನ್ನ ಸರ್ವ ನೇಮವ ನಡೆಸಲು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗುವನು. ಆಮೇಲೆ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾಗಿರುವನು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಘಟನೆ ನಡೆಯಲು ಸು.೧೦-೧೫ ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಸಂದಿರುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನೂ ಸು.೧೯೦ರ ವರೆಗೆ ಜೀವಿಸಿರಬಹುದು. ಆಮೇಲೆ ಹರಿಹರನು ಆತನ ರಗಳೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವನು".[೬]

ಹರಿಹರನ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ "ಈ ಕಥೆ ನಿಜವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲ ಸು.೧೧೬೫ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು."[೭] ಎಂದು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊದಲಿನವನು. ಅವನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿಲ್ಲೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮಂಗಳವಾಡದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಿಜ್ಜಳನೊಡನೆ ಹೋಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು."[೮] ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಿಂಪಿ.ಲಿಂಗಣ್ಣನವರು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹರಿಹರನ 'ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ರಗಳೆ'ಯಲ್ಲಿ "ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಜನನಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ರುದ್ರಮುನಿಯಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರುದ್ರಮುನಿ ಯೌವನಿಗನಾದರೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಮಂಗಳವಾಡದ ಹತ್ತಿರ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಸುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ರುದ್ರಮುನಿಯ ಜನನವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಚೋಳ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವನು. ಆ ಮದುವೆ ೧೧೦೦ರ ತುರವಾಯ ಆಗಿರಬೇಕು. ಎಂದರೆ ೧೧೦೦ರ ತರುವಾಯವೇ ರುದ್ರಮುನಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಕೊಟ್ಟು ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಗೆ ಹೋಗುವರು. ಕಲ್ಲಯ್ಯನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅವರು ಮಂಗಳವಾಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ೧೧೨೭-೩೦ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಆಗ ಎರಡನೆ ಬಿಜ್ಜಳ ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ರುದ್ರಮುನಿ, ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಮತ್ತು ರೇವಣಸಿದ್ಧರಿಗಿದ್ದ ನಾಲ್ವರು ಹೆಂಡಂದಿರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬಸವಣ್ಣನವರಕ್ಕಿಂತ ಹಿರಿಯ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಿದ್ಧರಾಮ, ೧೧೩೦ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ೧೧೬೧ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ."[೯]

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು. ೧೧೩೦ರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಜನನವಾದರೆ ಅವನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ರುದ್ರಮುನಿಯಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಜನನಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾವಿನಹಾಳದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ತನ್ನ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕೇಳ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಹಾವಿನಹಾಳ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಮಗ ರುದ್ರಮುನಿಯಿಂದ ಶೈವದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಜನನದ ಭವಿಷ್ಯ ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನಕ್ಕಿಂತ ಸುಮಾರು ೧೫-೨೦ ವರ್ಷ ಮೊದಲೇ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಜನನವಾಗಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾದ ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಬದುಕಿದನು. ಅಂದರೆ ೧೧೧೦ರಿಂದ ೧೧೨೦ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಜನಿಸಿ ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೧೯೦ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾಗಿರಬೇಕು, ಎಂದು ಸಧ್ಯದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ತೊಂದರೆಯೇನಿಲ್ಲ.

೩.೩. ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿನ್ನಲೆ

ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, 'ಶಾಸನ', 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ', ರಾಘವಾಂಕನ 'ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚರಿತೆ.' ಭೀಮಕವಿಯ

'ಬಸವಪುರಾಣ.' ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತನ 'ಬಸವ ಪುರಾಣ,' ಮರಿತೋಂಟದಾರ್ಯನ 'ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ', ಶಾಂತಲಿಂಗ ಕವಿಯ 'ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯ ಕಥಾಮಣಿ ಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರ', ಹೀಗೆ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಮಾಡಿದ ಪವಾಡದಿಂದಲೇ ಗುರುತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಹರಿಹರ ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಪೂರ್ವಾಪರ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಅಂತರಂಗದ ಶಿಷ್ಯ ಮಿತ್ರನಾಗಿ ಶಿವನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ವಚನ, ಸ್ವರವಚನಕಾರನಾಗಿ, ಅನುಭಾವಿಯಾಗಿ, ಶರಣನಾಗಿ, ಸಮಾಜ ವಿಮರ್ಶಕನಾಗಿ ಚಿರಪರಿಚಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

"ಧರೆಗೆ ಹಾವಿನಹಾಳೆನಿಪ್ಪ ಪುರವೊಪ್ಪುವದು
ಹರಭಕ್ತರಿಂ ವಿಪ್ರರಿಂದ ವಿಡಿದೊಪ್ಪುವದು
ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಭು ಕಲ್ಲಿನಾಥನಿರ್ಪಂ ನೋಡು
ಎಲ್ಲರ್ಗೆ ತಾಯ್ತಂದೆ ಗುರುವೆನಿಪ್ಪಂ ನೋಡು
ಇಂತಪ್ಪ ಪುರದೊಳಗೆ ಶಿವನೋಜನೆಂದೆಂಬ
ನಂತವರ್ಗೆ ಪುಣ್ಯಸತಿ ಸೋಮವ್ವೆಯೆಂದೆಂಬ
ಪೆಸರಾಗೆ ಸುಖದಿಂದ ವಿರ್ಪರಾ ಪುರದೊಳಗೆ
ಎಸವುತಿರೆ ಹೊನ್ನಕಾಯಕವಲ್ಲಿ ತೊಳತೊಳಗೆ"[೧೦]

ಹೀಗೆ ಹರಿಹರ 'ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ' ಕಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾವಿನಹಾಳ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದ್ದು ಹರ ಭಕ್ತರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಪುರವು ಒಪ್ಪಗೊಂಡಿರುವುದು. ಸ್ವಯಂಭೂ ಕಲ್ಲನಾಥ ಆ ಊರಿನ ಅದಿದೈವವೆನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಹಾವಿನಹಾಳದಲ್ಲಿ 'ಶಿವನೋಜ' ಮತ್ತು 'ಸೋಮವ್ವೆ' ಇವರು 'ಹೊನ್ನಕಾಯಕ' ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಧನಕನಕದಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇವರಿಗೆ ಬಹುದಿವಸದಿಂದ ಮಕ್ಕಳೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಲನಾಥನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅವನ ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತರು. ಆ ಕಂದನಿಗೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಬೆಳೆದಂತೆ ದಿನ ನಿತ್ಯ ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಲ್ಲಿನಾಥನನ್ನು ನಿಷ್ಠೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಮತಿಗೇಡಿ ವಿಪ್ರರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲೇಬೇಕೆಂಬ ಛಲದಿಂದ ಕಲ್ಲಿನಾಥಸ್ವಾಮಿಗೆ ದಿನವೂ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು.

"ಇತ್ತ ಬಿಜ್ಜಳ ಅರಸನ ಮನೆನಾಯಕ ನೀಚ, ದುರ್ಜನ, ಕಸಿಕಿಲನಾರಣನು ಒಂದು ದಿನ ಹಾವಿನಹಾಳಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟು 'ಶಿವನೋಜನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡನು'. ಕೇಳು ಶಿವನೋಜ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಚಂದದ ಆಭರಣವೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮಗನ ಕೆಲಸ ಅಪರೂಪವಾದುದು. ಇನ್ನಾರೂ

ಕೊಡದಷ್ಟು ನಾವು ಕೊಡವೆವು. ಉಳಿದೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹತ್ತು ಪಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಮಗನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪಡಿ (ಫಲ) ದೊರೆಯುವುದು. ನಿನ್ನ ಮಗನ ಕೌಶಲ್ಯದ ಮುಂದೆ ನೀನೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅವನಂತಹ ಇನ್ನೋರ್ವ ಜಗದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಅತ್ಯಂತ ಜಾಣ ಎಂದು ಕಸಿಕಿಲ ನಾರಣನು ಒಂದು ಸಾವಿರದ ಹೊನ್ನ ಘಟ್ಟಿಯನ್ನು ಶಿವನೋಜನ ಕೈಗೆಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಚೆಲುವಾದ ಉತ್ತರಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಶಿವನೋಜನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ತನ್ನ ಮಗನ ಕೌಶಲ್ಯದ ವರ್ಣನೆ ಕೇಳಿ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಆನಂದದಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆಗೆ ಮರಳದ ಮಗನಿಗೆ ಉತ್ತರಿಗೆ (ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆ, ಹೊದೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಬಟ್ಟೆ)ಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವನಿಂದ ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಕಲ್ಲಯ್ಯನಾದರೋ ಕಲ್ಲಿನಾಥನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು. ಇದನ್ನು ಮಗನೇ ಮಾಡಬೇಕು ಅವನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ತಂದೆ ಚಿಂತಿಸಿದನು. ಇವು ಅಂತಿಂಥವರ ಕೆಲಸಗಳು ಅಲ್ಲ ಸ್ವಂತಃ ಅರಸರು ಸೂಚಿಸಿದ ಕೆಲಸಗಳು ಮಾಡದೇ ಇರಲಾಗದವು. ಮಗನು ನೋಡಿದರೆ ಶಿವಮರುಳ ಹಿಡಿದಂತಿದ್ದಾನೆ. ಮನೆವಾರ್ತೆ ಅವನಿಗೆ ಬೇಡವೇ ಆಗಿದೆ. ಏನು ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಶಿವನೋಜ ಚಿಂತಿಸಿದನು."[೧೧]

ಹರಿಹರ ಒಂದು ಕಡೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ವೃತ್ತಿ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಹಾವಿನಹಾಳ ಬಿಟ್ಟು ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ತನ್ನ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ತನ್ನ ಮೂಲ ವೃತಿಯಾದ ಕೃಷಿಕಾಯಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೆಲಸಗಳಾದ ಗುಡಿಗುಂಡಾರ-ಕರೆಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೇಯೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಸೊನ್ನಲಿಗೆ ಹೋದ ನಂತರ ಅವನ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಯಾದ ಹೊನ್ನಕಾಯಕ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಕೈಕೊಂಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ತೊಡಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ವಚನಗಳು ಪೂರಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಕಾಯಕ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪರಿಕರಗಳ ಮಾತೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಾವಿನಹಾಳ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ರೇವಣ್ಣಸಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅವರ ಮಗ ರುದ್ರಮುನಿಗಳು ಬರುವರು. ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ತನಗೆ ಗುರುವಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ರೇವಣಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳವನು. ರೇವಣಸಿದ್ದರು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಗುರುವಾಗು ಎನಲು ರುದ್ರಮುನಿ ತನ್ನ ಗುರುಹಸ್ತವನ್ನು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಶಿರದ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಶೈವದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿದನು.

ಯೌವ್ವನಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ಲಗ್ನಮಾಡಲು ಮುಂದಾಗುವರು. ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಮದುವೆ ಮಂಟಪದಿಂದಲೇ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದ ರೀತಿಯಿಂದ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ಸಿದ್ಧರಾಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವನು. ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಶಿವಾನುಭವವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ

ಇರುವಾಗ ಶಿವಾನುಭ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಹಾಗೂ ಪುರಾತನ ಸುತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನಳಾದ ಒಬ್ಬ ಶಿವಭಕ್ತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವಳಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವುಂಟಾಗಲು ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಅಂದಿನ ಇರುಳು ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಕೆ ಕೂಡಿದಳು. ಅವರೀರ್ವರು ಸಮ ಸುಖದಿಂದ ಇರುಳ ಕಳೆದರು. ತಾನು ಸಂಸಾರಿಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿರುವುದನ್ನು ಎಂದು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೂಟ್ಟಂತೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ನುಡಿದಾಗ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವನ ಈ ವಚನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

> "ಭಕ್ತನ ಮನ ಹೆಣ್ಣಿನೊಳಗಾದರೆ, ವಿವಾಹವಾಗಿ ಕೊಡುವುದು
> ಭಕ್ತನ ಮನ ಮಣ್ಣಿನೊಳಗಾದರೆ, ಕೊಂಡು ಆಲಯವ ಮಾಡುವುದು
> ಭಕ್ತನ ಮನ ಹೊನ್ನಿನೊಳಗಾದರೆ,
> ಬಳಲಿ ದೊರಕುವುದು ನೋಡಾ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ"[೨]

ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ವಿವಹವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ 'ಕೂಟದ ಸುಖವನು ಯೌವನೆಯಲ್ಲದೆ ಬಾಲೆ ತಾನೆತ್ತ ಬಲ್ಲಳೊ'ಎಂದು ಹೇಳುವ ಈ ನುಡಿ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯ ಹೆಸರು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಆಕೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಲವ್ವೆಯೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಕರೆದರೆಂದೂ, ಅವಳು ದೊಡ್ಡವಳಾದಂತೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಶಿವನಿಷ್ಠೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

೩.೪. ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಪವಾಡಗಳು

ಪವಾಡಗಳು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ನಂಬುಗೆಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತಿನ ಮಹತ್ವದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖ ಧರ್ಮಗಳ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ವರ್ಣಿತವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿವೆ. ಜನತೆಯ ನಂಬುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಅವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳಾಗಿ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾಪುರುಷರ, ಪ್ರವಾದಿಗಳ, ಸಾಧು-ಸತ್ಪುರುಷರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರತುಕೊಂಡಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳದೇ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಶರಣರನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಶುದ್ಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸದು. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಸಂದೇಶಗಳು ಅನೇಕ ಸಲ ಸ್ಫುಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಕೆಲವರು ಅವರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದುಂಟು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವೂ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಈ ಮಾತು ಈಗ ಸರಿ ಎನ್ನಿಸಿದರೂ ಅಂದಿನ ಯುಗಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಕವಿಗಳಿಗೆ, ಪುರಾಣಕಾರರಿಗೆ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಬಗ್ಗೆ ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಪವಾಡ ಕಥೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎನ್ನಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ ಅವರನ್ನು ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತಾದಿ ಪುರಾಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಘನತೆಗೆ ಏರಿಸಲು ಪುರಾಣಕಾರರಿಗೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪವಾಡ ಕಥೆಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ಅನಿಸಿರಬೇಕು. ಶರಣರ ಬಗೆಗೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ಇಂದಿನ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಪವಾಡ ಕಥೆಗಳಿಂದ ಕಾರಣವಾದರೂ ಆ ಪುರಾಣ ಕೃತಿಗಳೇ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾದವು.

ಅಂದಿನ ಪರಿಸರದ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದ ಕವಿ ಹರಿಹರ ತನ್ನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಅನೇಕ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿನ ಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕಂಡರೂ. ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದೊಂದು ಆದರ್ಶಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದಂತೆ ಇದೆ. ಹಾಗೇಯೆ 'ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ'ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಸಿದಂತೆ ಮೂರು ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಹರಿಹರ ಕವಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

"ಸಲ್ಲೀಲೆಯಿಂದೆ ಕುರುಳಿಂಡೆಗಳನಳ್ಳಿದು
ತೆಗೆದು ಪೂಜಿಸಿ ಕಲ್ಲನಾಥನಂ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ
ಇಂಡೆಗಳ ಕರುಳೆಲ್ಲವಂ ತೆಗೆದು ಕೈಕೊಂಡು
ಬಸುರೊಳಗೆ ಕೊಡಿ ಪ್ರಸಾದಮುಮನೊಳಗಿಕ್ಕಿ
ಭಸಿತಮಂ ಮೈಯೊಳುದ್ಧೂಳಿಸುತೆ ಮನವುಕ್ಕಿ
ಶಿವಭಕ್ತರೆಲ್ಲರುಂ ಕೇಳಿಕೆಗಳಂ ಮಾಡೆ
ಶವನ ಮುಂದೆಲ್ಲರ್ಪರಿಚ್ಛೇದದೊಳ್ಗೊಡೆ
ಮೆಲ್ಲನೆಚ್ಚೆತ್ತು ಕಣ್ಣೆರೆದನಾ ಕಲ್ಲಯ್ಯ"[೧೩]

ಯೌವ್ವನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಸದಾ ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದು ತಂದೆಗೆ ಇದು ಸರಿ ಬರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅರಸನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಕೆಲಸ ಮಾಡೆಂದು ಒತ್ತಡ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಸಿದ. ಇದನ್ನು ಕೇಳದ ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಇಂದು ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೋಗಗೊಡಲಾರೆ ಹೋಗುವುದಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದು ಮುಂದಡಿಯಿಡು. ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಾಗಿ ಹಠಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ 'ಶಿವನೋಜ' ಮಗನನ್ನು ದನಕ್ಕೆ ಬಡಿದ ಹಾಗೆ ಬಡಿದನು. ಇದೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಕಠಾರಿಯೊಂದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಘನಕೋಪದಿಂದ ಕಲ್ಲಿನಾಥನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕಠಾರಿಯಿಂದ ತನ್ನ

ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ದನು. ಸಲ್ಲೀಲೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಕರುಳುಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಹೊರತೆಗೆದು ಕಲ್ಲಿನಾಥನಿಗೆ ಎಡೆಯರ್ಪಿಸಿದನು. ನಿತ್ಯದಂತೆ ಪೂಜೆಗೆ ಬಂದ ಪೂಜಾರಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ರಕ್ತದಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಊರವರಿಗೆ ಈ ಶುದ್ಧಿ ಹೇಳುವನು. ಜನ ಬಂದು ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಶಿವಲಿಂಗದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಿಡಿಸಿ ತುನುವನ್ನು ಆನಿಸಿಕೊಂಡು ಕಿತ್ತಿಟ್ಟ ಕರುಳ ಇಂಡೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರಸಾದವನು ಇಕ್ಕಿ ಭಸಿತವನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಸವರಿದರು. ಆಗ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ನೆರೆದ ಜನ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಅಚ್ಚರಿ ಆನಂದವಾಗುವುದು.

ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ತನ್ನ ಕರಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ನಿಜವೇ? ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಹರಿಹರ ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೋ? ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹರಿಹರನಿಂದ ರಚಿತವಾದ 'ಬೇಡರ ಕಣ್ಣಪ್ಪನ ರಗಳೆ', 'ಏಂಕಾತ ರಾಮಯ್ಯನ ರಗಳೆ', 'ಕುಂಬಾರ ಗುಂಡಯ್ಯನ ರಗಳೆ', 'ಕೇಶಿದಂಡಾಯಕರ ರಗಳೆ', ಹೀಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ನಾಯಕರ ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹದ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಯ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವುದನ್ನು ಅವರವರ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹರಿಹರ ಶಿವನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳ ಶೈವಕವಿ. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಶೈವತಾಂತ್ರಿಕ ಪಂಥಗಳು ಇನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು, ಅವುಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಹರಿಹರನ ಮೇಲೆ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಶರಣರು ವೀರಶೈವಧರ್ಮ ಇನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಘಟಿತವಾಗಿರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯ,ಬೇಡರ ಕಣ್ಣಪ್ಪ, ಏಂಕಾತ ರಾಮಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಶಿವಭಕ್ತರು ಶೈವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪಂಥಗಳ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿರಬಹುದು ಅದನ್ನೆ ಕಾಲಾನಂತರ ಬಾಳಿದ ಹರಿಹರ ತನ್ನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಪವಾಡದಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

"ಬಂದು ದೊಂದುಗ್ರಸರ್ಪಂ ಪೂಜೆಗೆಯ್ವೆಡಗೆ
ನಿಂದು ಪಿಡಿಯಿತ್ತು ಕರವಂ ತನಗೆ ಖಾಲೆಮಿಗೆ
ಇಂತೀ ನರರ್ಪಾವು ಸೋಂಕೆ ಮಿಗೆ ಸಾವರೆನೆ
ಅಂತಪ್ಪ ಸರ್ಪನೆನ್ನಂ ಮುಟ್ಟಿ ಸತ್ತುದನೆ
ನಾನಿನ್ನದೆಂತಪ್ಪ ವಿಷಮ ವಿಷಕಾಯನೋ
ಏನಿಂದಪೆಂ ವಿಷಕೆ ವಿಷವಾಗಿ ನಿಂದೆನೋ
ಎನ್ನ ನಿಂತತಿಕಷ್ಟನಂ ಮಾಳ್ಪರೇ ದೇವ
ಎನ್ನನತಿ ನಿಷ್ಠುರ ಗುಣಕ್ಕಿಕ್ಕುವರೆ ದೇವ

ಎಂದು ಬಿನ್ನೈಸುತಿರೆ ಕಲ್ಲನಾಥಂ ನಗುತೆ
ಕಂದ ಭಯವೇಕಯ್ಯ ಪಾವು ಬರ್ದುಕಿತ್ತೆನುತೆ"[೧೪]

ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯದಂತೆ ಕಲ್ಲಿನಾಥನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ಒಂದು ಉಗ್ರಸರ್ಪ ಕಚ್ಚಲು, ಅದರ ವಿಷವು ಅವನನ್ನು ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಭಾದಿಸದೇ ಹಾವೇ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಸುನೀಗಿತೆಂದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನೇ ಕಳವಳಪಟ್ಟನೆಂದೂ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಸರ್ಪದ ಸಾವಿಗೆ ನೊಂದವನಾಗಿ "ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ನಾನು ಸಾಯದೆ, ಕಚ್ಚಿದ ಹಾವೇ ಸಾಯಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ವಿಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ನರಮಾನವನಾದ ನನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿನ ವಿಷವೇ ಅಧಿಕವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ದೋಷವು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬರುವುದು ಖಂಡಿತ. ಎಂದು ಕಳವಳಗೊಂಡು ಆ ಹಾವು ಬದುಕಲಿ ಎಂದು ತೀವ್ರತರವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಾರೈಸಿದ್ದರಿಂದ ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆ ಸತ್ತ ಹಾವಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಕಳೆ ತುಂಬಿ ಹರಿದಾಡತೊಡಗಿತಂತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಪಡೆದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೃಪೆಯು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಘನತೆ ನೆರೆಯವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡುವರು ಎಂದು ಕವಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

"ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವ ದೇವುದಯ್ಯಾ
ದಯವೇ ಬೇಕು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯು
ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯಾ
ಕೂಡಲ ಸಂಗಯ್ಯನಂತಲ್ಲದೊಲ್ಲನಯ್ಯಾ"[೧೫]

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಈ ಮಣಿಯಂತೆ ಹರಿಹರ ಕವಿ ಶರಣರಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಜನತೆಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇಂಥ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ವಿಷ ಸರ್ಪವನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯುನ ಈ ಘಟನೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆ, ಅಹಿಂಸಾ ಗುಣಧರ್ಮ, ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಪ್ರೀಯತೆ ಇಂಥ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಈ ಪವಾಡವು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ ಕವಿ ಬಳಿಸಿಕೊಂಡತ್ತಿದೆ.

ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಮಗಳು ಕಲ್ಲವ್ವೆ ಎಂಬುವವಳು ಆತನ ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಗೆಂದು ಅಗ್ಘವಣಿ (ಮಣ್ಣಿನ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರು) ತರುವಾಗ 'ಸೋಮಯಾಜಿ' ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗುವುದು. ಭವಿಯ ಸ್ಪರ್ಶವಾಯಿತೆಂದು ಆಕೆಯು ಆ ನೀರಿನ ಹರವಿಯನ್ನು ಒಡೆದು ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ತರುವಳು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಕೋಪಗೊಂಡು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವರು. ಏನಿದು ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಗರ್ವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸ್ಪರ್ಶವಾದಾಗಲೂ ಹರವಿಯನ್ನೊಡೆದು ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದಿರುವಳು. ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ನಾವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಲ್ಲವೇ? ಎನ್ನುವರು. ಆಗ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನೆಯ ನಾಯಿಯು ಕೂಡ ಸ್ಪರ್ಶಿಸವು.

[illegible]

ಶಿವಭಕ್ತರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಬಹುದೇ? ಎನ್ನುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಪ್ರರು ನಿಮ್ಮ ನಾಯಿಯು ವೇದ ಓದಿದರೆ ನಾವು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆಯವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವೆವು ಎನ್ನುವರು. ಆಗ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಯಿಪೊಂದನ್ನು ಕರೆದು ವೇದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಹೇಳುವನು. ಕೂಡಲೇ ನಾಯಿ ಸುಸ್ವರದಿಂದ ವೇದವನ್ನು ನುಡಿಯತೊಡಗಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನೆರೆದವರಿಗೆಲ್ಲ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿದರಂತೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಪವಾಡವೆನಿಸುವುದು ಸಹಜ.

ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಾತನಾಡುವ ವಿಷಯದ ಕುರಿತಿದ್ದ ಕಥೆಗಳು ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಗ್ರೀಕ್ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಕಾಂಡವನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕೆಳಮಟ್ಟಕ್ಕಿಳಿದಿದ್ದ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾ–ಜ್ಞಾನ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿತ್ತ ಶಿವಶರಣರು ವಿಡಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿಯ ಕೆಲ ಅರ್ಥಹೀನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆಯಲು ಹೆಣಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕೇವಲ ಓದು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾರಹಿತ ಜ್ಞಾನ ವ್ಯರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ನಾಯಿಯೂ ಕೂಡ ಓದಬಹುದು ಅದು ಓದಿ ಪಡೆಯುವ ಫಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕ್ರಿಯಾ–ಜ್ಞಾನ ಸಾಮರಸ್ಯವಿಲ್ಲದವರು ಪಡೆಯುವ ಫಲವು ಕೀಳಾದುದು. ಎಂದು ವ್ಯಧಿಕ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಈ ಘಟನೆಯಿಂದ ವಿಡಂಬಿಸಿದ್ದಂತೀದೆ. ಈ ಘಟನೆ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಮೂರ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲು ಸ್ವಮತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕವಿ ಹರಿಹರ ನಾಯಿ ವೇದವನ್ನೋದಿದ ಪವಾಡಕಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದಂತಿದೆ. ವೇದಾಧ್ಯಯನದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ವಿಡಂಬಸಿದಂತಿದೆ.

ಅಂದಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾಪುರುಷರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುವುದೇ ಅವರ ಜೀವನದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಜನರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಇದು ನಮ್ಮ ಜನತೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಹರಿಹರನು ಶರಣರ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡಿರುವನು. ಅಲ್ಲವೆ ಆತನು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಾಳಮುಖ ಯೋಗೀಶ್ವರರ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಪವಾಡಕಥೆ ಕೇಳಿ ಶಿವಶರಣರು ಅವರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯವರಲ್ಲ, ಅವರೂ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಪದರ್ಶಿಸಬಲ್ಲರು. ಎಂಬುದನ್ನು ಜನತೆಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪವಾಡ ಕಥೇಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದಿರುವಂತಿದೆ.

೩.೫. ಅನುಭಾವಿಯ ಪಥದಲ್ಲಿ

ಅನುಭಾವಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅನುಭಾವ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕುರಿತು ಅನೇಕರು ವಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಅರಿವಿನ ತೃಪ್ತಿಗೆ ಅನುಭಾವವೇ ಆಶ್ರಯ"ವೆಂದು ಬಸವೇಶ್ವರರು

ಅನುಭಾವದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, "ಅನುಭಾವವೆಂದರೆ ನೆಲದ ಮರೆಯ ನಿಧಾನ ಕಾಣಿರೋ"ಎಂದು ಚೆನ್ನ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಿದ್ದರೆ."[೧೬]

ಇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಇತರರನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಸುಲಭ, ಆದರೆ ತನ್ನನ್ನು ತನ್ನೊಳಗನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಬಹಳ ಕಠಿಣ. ಅನುಭವ ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅನುಭಾವ ಎರಡನೆಯದನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಏನನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಆದರೆ ತಾನಾರೆಂಬುದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ತುಂಬ ಕಠಿಣ. ಇಂಥ ಕಠಿಣವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಅನುಭಾವಿಗಳ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಅನುಭಾವಿಯ ಶರಣನಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಗುಡಿಗುಡಾರ, ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಶಿವಾನುಭಾವದ ಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಭಾಗವಹಿಸಿ ನಿಜವಾದ ವೀರಶೈವನು ಯಾರು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಂತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಈ ವಚನ ಉತ್ತರೂಪದದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಂತ್ತಿದೆ.

"ಗುರು ಮುಖದಿಂದಾಗಲಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಮುಖದಿಂದಾಗಲಿ
ಮತ್ತಾವ ಮುಖದಿಂದಾಗಲಿ, ಭಾವಿಯೆ ತಿಳಿದನು ಸಂಸಾರಿ
ನೋಡಾ. ಆತನೆ ಪರಮ ವೀರಶೈವ ನೋಡಾ. ಆತನೆ
ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನೋಡಾ, ಕಲ್ಲಯ್ಯ"[೧೭]

ಯಾರಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ಹೇಗಾದರಾಗಲಿ, ಅನುಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನೇ ನಿಜವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಿ ಆತನೇ ಪರಮ ವೀರಶೈವ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

"ಕೇಳಿರೆ ಕೇಳಿರೆ ಶಿವವಚನ, ಗುರುವಚನ
ಪುರಾತನರ ವಚನಾನುಭವ ಕೇಳಿ ಬದುಕಿರಯ್ಯ
ಕೇಳಿದ ಸದ್ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರು ಕೃತಾರ್ಥರಪ್ಪರು
ತನು ಕರಗಿ, ಮನ ಕೊರಗಿ, ಭಾವ ಬೆಚ್ಚದೊ
ಅಹಂಕಾರವಳಿದು, ಶರಣ ಅನುಭಾವವ ಕೇಳಿದಡೆ
ಅದೇ ಮುಕ್ತಿ ನೋಡಿರೆ
ಇಂತಲ್ಲದೆ ಮನೋವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ, ತನುಮುಟ್ಟಿ ಕೇಳಿದಡೆ,
ಉಪದೇಶವೆಂತು ಸುಲವುದಯ್ಯ?
ಒಮ್ಮೆ ಅಭಿಮುಖರಾಗಿ, ಒಮ್ಮೆಪರಾಙ್ಮುಖರಾಗಿ ಕೇಳಲು ಎಂತಳವಡುವುದಯ್ಯಾ?

ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ, ಗುರುವಚನ ಪರಾಙ್ಮಖಂಗೆ

ಎಂದೆಂದೂ ಭವ ಹಿಂಗದು ನೋಡಾ"[೧೮]

ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ವಚನಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ ಹೊರ್ತು, ಇದರ ಗೀತಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತನುಕರಗಿ ಮನಕರಗಿ ಭಾವ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿ ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅದರಂತೆ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಅಂದರೆ ಭವವು ದೂರಾಗುವುದು ಎಂದು ತನ್ನ ಅನುಭವ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಚನಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಹಾಕಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅದೆಷ್ಟು ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನೋ ತಿಳಿದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮಗೀಗ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ವಚನಗಳು ೧೦೩ ಮಾತ್ರ. ಈತನ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತ "ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ" ಎಂದಿರುತ್ತದೆ. ಹಾವಿನಹಾಳ ಗ್ರಾಮದ ಆರಾಧ್ಯದೈವವಾದ ಕಲ್ಲಿನಾಥನನ್ನೇ ತನ್ನ ಅಂಕಿತವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾವರಣ, ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ, ಶಿವಭಕ್ತಿ, ಆಚಾರ, ವಿಚಾರ, ಶಿವಶರಣ ನಿಷ್ಠೆ, ನಿಷ್ಕಾಮಸೇವೆ, ಅನುಭವ, ಶರಣಸ್ತುತಿ, ಅಂತರಂಗ ನಿವೇದನೆ, ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಜ್ಞಾನ ಅಪಾರವಾಗಿತ್ತು. ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಹ ಓದಿ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಖಂಡಿಸಿರುವುದು ಆತನ ವಚನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ಭಾವ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ವಚನರೂಪ ಕೊಟ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ರೂಪಕ, ಉಪಮೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ, ಭಾವದೀಪ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಸ್ವತಃ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅನುಭವಗೋಷ್ಠಿ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಶರಣರ ಸಂಪರ್ಕ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯತ್ತ ಇರುವುದರಿಂದ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಶರಣರ ಪರಿಚಯ ಆತನಿಗೆ ಇತ್ತು. ಅವರ ವಚನಗಳ ಪ್ರಭಾವವೂ ಬಿದ್ದಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ವಚನವೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

"ಎನ್ನ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು
ಎನ್ನ ಕರ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಯ್ಯನು
ಎನ್ನ ಎರಸೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಘಟ್ಟವಾಳ ಮದ್ದಯ್ಯನು
ಎನ್ನ ಅಮಳೋಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಅಜಗಣ್ಣಯ್ಯನು
ಎನ್ನ ಮುಖಸೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ನಿಜಗುಣದೇವರು
ಎನ್ನ ಶಿಖೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಅನಿಮಿಷದೇವರು
ಎನ್ನ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಏಕೋರಾಮಿತಂದೆಗಳು

ಎನ್ನ ಜಿಹ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರು
ಎನ್ನ ನೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರದೇವರು
ಎನ್ನ ತ್ವಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರದೇವರು
ಎನ್ನ ಶ್ರೋತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಮರುಳಸಿದ್ಧೇಶ್ವರದೇವರು
ಎನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಪ್ರಭುದೇವರು
ಎನ್ನ ಭ್ರೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನು
ಎನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣನು
ಎನ್ನ ಉತ್ತಮಾಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯನು
ಎನ್ನ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಸೊಡ್ಡಳ ಬಾಚರಸರು
ಎನ್ನ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಹಡಪದಪ್ಪಣ್ಣನು.
ಎನ್ನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಕಿನ್ನರ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು.
ಎನ್ನ ಸರ್ವಾಂದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಗಂಣಗಳು.
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ, ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಶ್ರೀಪಾದಕ್ಕೆ
ನಮೋ ನಮೋ ಎನುತಿರ್ದೆನು."೧೯

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ತಾರಾನಾಥ. ಎನ್.ಎಸ್ ; (ಸಂ) **ಶತಮಾನದ ಸಂಶೋಧನೆ**, ಪು-೭೦೯, ೨೦೦೫.

೨. ಜತ್ತಿ ಬಿ.ಡಿ. ಮತ್ತು ಇತರರು ; (ಸಂ) **ಬಸವೇಶ್ವರ ಸಮಕಾಲೀನರು**, ಪು-೫೨೯, ೧೯೭೬.

೩. ನಂಜನಗೂಡು ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ ; **ರೇಣುಕ ವಿಜಯ ಪುರಾಣ**, ಪು-೮-೧೦, ೧೯೩೩.

೪. ಹಿರೇಮಠ. ಡಾ.ಆರ್.ಸಿ ; (ಸಂ) **ಭೀಮಕವಿ ಬಸವ ಪುರಾಣ**, ಪು-೫೫೮, ೧೯೭೧.

೫. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ. ಡಾ.ಎಸ್ ; (ಸಂ) **ಸಮಗ್ರವಚನ ಸಂಪುಟ-೪**, ಪು-೩೬೧, ೧೯೯೩.

೬. ಹಿರೇಮಠ. ಡಾ.ಆರ್.ಸಿ ; (ಸಂ) **ಸೋಮನಾಥಚಾರಿತ್ರ**, ಪು-೧೧, ೧೯೬೩.

೭. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ. ಆರ್ ; **ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ**, ಸಂ.೧, ಪು-೫೩, ೧೯೧೯.

೮. ಹಳಕಟ್ಟಿ. ಫ.ಗು ; (ಸಂ) **ಶಿವಶರಣರ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನಗಳು**, ಭಾಗ-೨. ಪು-೪, ೧೯೪೦.

೯. ಕಲಬುರ್ಗಿ. ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ ; (ಸಂ) **ಬಸವಮಾರ್ಗ ಸಂಪುಟ-೨**. ಪು-೭೫, ೧೯೮೧.

೧೦. ಕಲಬುರ್ಗಿ. ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ ; (ಸಂ) **ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು**, ಪು-೫೬೫, ೧೯೯೯.

೧೧. ಸದಾನಂದ ಪಾಟೀಲ ; **ಹರಿಹರ ಕಥಾಕೋಶ**, ಪು-೩೯೨-೩೯೩, ೨೦೦೬.

೧೨. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ. ಡಾ.ಎಸ್ ; (ಸಂ) **ಸಮಗ್ರ ವಚನ**, ಸಂಪುಟ-೪, ಪು-೪೧೧, ೧೯೯೩.

೧೩. ಕಲಬುರ್ಗಿ. ಎಂ.ಎಂ. ; (ಸಂ) **ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು**, ಪು-೩೬೭, ೧೯೯೯.

೧೪. ಅದೇ, ಪು-೩೬೮,

೧೫. ನಾಗಭೂಷಣಸ್ವಾಮಿ ಓ.ಎಲ್ ; (ಸಂ) **ವಚನ ಸಾವಿರ** ಪು-೧೭೬, ೨೦೦೪.

೧೬. ಬಸವರಾಜ ಸಬರದ ; **ಬಸವೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಪುರಂದರದಾಸ**, ಪು-೧೧೦, ೧೯೯೩.

೧೭. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಡಾ ; **ವಚನ ಸಂಪುಟ-೪** ಪುಟ-೩೭೪, ೧೯೯೩.

೧೮. ಹಿರೇಮಠ ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್ ; (ಸಂ) **ವಚನ ಸಂಪುಟ-೪**, ಪು-೩೮೧, ೧೯೯೩.

೧೯. ಅದೇ ; ಪು.೩೭೫-೩೭೬.

✿✿✿

ಅಧ್ಯಾಯ ನಾಲ್ಕು

ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ದಾರ್ಶನಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು

ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾನವ ಜೀವನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವುಗಳು ಆಳದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತ ಹಾಗೆ ಭಿನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದವುಗಳೇನೋ ಸರಿ, ಆದರೆ ಇವು ಎತ್ತುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಕಾಲ–ದೇಶ ಮೀರಿದ ಒಟ್ಟು ಮಾನವ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬದುಕುವುದು ಅಂದರೇನು? ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವುದು ಹೇಗೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ತೀವ್ರವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ವಿಷಮತೆ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕುರಿತ ಹುಡುಕಾಟ ಇಂಥ ಅವನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ದ್ವಂದ್ವವೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಭಾಗವಾಗಿಯೇ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಶುಷ್ಕ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ತರ್ಕದ ಮೂಲಕ. ವಾದಗಳ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ಮಾತುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವನ ಜೀವಾನನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತವಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಅವನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವನ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲದು ಎನ್ನುವುದೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂಥ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಮೊದಲು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದವು.

ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಚರ್ಚೆಯು ಬಂದಾಗ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅನುಭವಗಳು ಹೇಳುವ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಜಂಜಡಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತು ಬೇರೊಂದು ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದು. ಈ ಕ್ಷಣಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಮೀರಿ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಒಂದಾಗಿಸುವ ಹೊಸ ನೆಲೆಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಅನುಭವದ ಸ್ಥೂಲ ಸಾರವೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ಮಾತುಗಳು ಅನುಭಾವಿಯ ಹುಡುಕಾಟವನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುವುದು ಸಹಜ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯವೊಂದು ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದು ಹಾಗಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನುಷ್ಯರು ಅಂತಿಮ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರಾದರೂ, ಅದು ಎಲ್ಲರ ಅಭಿವ್ಯಕಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಸ್ವರೂಪದ್ದಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿ ಪ್ರೇಮವಾಗಿ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ದೈಹಿಕ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಬಹುದು. ಈ ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವದ ಆಂತರ್ಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವಂಥವು ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಇವೆರಡರ ಸಂಬಂಧವೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಧಾನವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪರಿಹಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಆಶಯಗಳು ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಅಧ್ಯಯನ ನಮಗೆ ಸರಳ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ಹುಡುಕಾಟಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಗಮನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

೪.೧. ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು

ಹನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮದೇಯಾದ ಅನುಭವದ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಾರು ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಸಿದ್ಧಾಂತರೂಪದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರೀಕರಿಸಲು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು ಆದರೆ ೧೪ ಮತ್ತು ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ನಿರ್ದಿಷ್ಟೀಕರಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶರಣರ ವಚನಗಳ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಗುಣಧರ್ಮಗಳು ಗೌಣವಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ನೋಡಿರಿವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರ ಕುಂಠಿತಗೊಂಡಿತು. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪರಿಭಾಷೆಗಳಾದ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಇತ್ಯಾದಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ವಚನಗಳ ಅರ್ಥ ಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಂಥ ಅನೇಕ ವಚನಕಾರರು ರಚಿಸಿದ ಅನೇಕ ವಚನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಅದೇ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಶರಣರು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತವರು. ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಚಿಂತಕರು ಅವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ.

"ಶ್ರೀ ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಅನುಗ್ರಹವ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ
ಹಸ್ತಮಸ್ತಕ ಸಂಯೋಗಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಪಂಚಕಳಶದ ನಿರ್ಮಲಜಲವ ತನ್ನ ಕರಣಜಲವ ಮಾಡಿ
ಆತನ ಜನ್ಮದ ಮೈಲಿಗೆಯ ಕಳೆಯಲು,
ತಾ ನಿರ್ಮಲನಾಗಿ ಲಿಂಗವ ಗ್ರಹಿಸಿದಲ್ಲಿ,
ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಜ್ಜನಕ್ಕೆರೆಯತೊಡಗಿ, ಮಜ್ಜನೋದಕವನರಿದೆ,
ಲಿಂಗಸ್ಪರುಶನದಿಂದ ಪಾದೋದಕವನರಿದೆ
ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ ಭೋಗೋಪಭೋಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿತ ಪ್ರಸಾದೋದಕವನರಿದೆ.
ಅರಿದು ಅನ್ಯೋದಕವ ಮರದು, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ತದ್ಗತನಾಗಿರ್ದೆನಯ್ಯಾ
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ"[೧]

ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯ, ಲಿಂಗ, ಅನುಗ್ರಹ, ಹಸ್ತ–ಮಸ್ತಕ ಸಂಯೋಗ ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಒಂದು ಅಖಂಡ ಕ್ರಿಯಾರೂಪದ ಪ್ರತೀಕಗಳು. ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಇವು ಒಂದೊಂದೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಒಂದೇ ಕ್ರಿಯೆಯ ಹಲವು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಡುವ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಗುರು–ಶಿಷ್ಯ ಅನುಗ್ರಹ ಅನ್ನುವುದು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಅಥವಾ ಕೊಡುವ ವಸ್ತುರೂಪಗಳಲ್ಲ. ವಚನದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಅನುಗ್ರಹ ಎನ್ನುವುದು ಬರೀ ಆಶೀರ್ವಾದ ಅಥವಾ ಕೃಪೆ ರೂಪದ್ದಲ್ಲ. ಅನುಗ್ರಹ ಎನ್ನುವುದು ಒಬ್ಬರಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗುವಂಥದ್ದು. ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಸಂಯೋಗಕ್ಕೆ ಗುರುವಿನ ಕರುಣಜಲ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಕರುಣಜಲ ಅಂದರೆ ಅಂತಃಕರಣ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಯೋಗ ಅದೊಂದು ಆಂತರಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಹೊರತು ಭೌತಿಕ ಘಟನೆಗಳ ತೊತ್ತವಲ್ಲ. ಭೇದವಿಲ್ಲದ ಬದುಕು ಜಡವಲ್ಲದ ತಾತ್ವಿಕತೆ ಅವರದು. ಕಲಿಸುವ ಕಲಿಯುವ ರೂಪದ ದಾರ್ಶನಿಕತೆ ಅದು ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಸಂಯೋಗ ಅದಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗಿ ಅರಿಯುವ ಕ್ರಿಯೆಯದು. ವಚನ ಬಾಹ್ಯ ರೂಪಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಂತರಿಕ ವಿಕಾಸದತ್ತ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ವಚನಗಳ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದೇ ಇಂಥಲ್ಲಿ.

'ರೂಪ ನಿರೂಪ ವಿಚಾರಿಸುವರು ಸಾಕಾರ ನಿರಾಕಾರವ ವ್ಯಾಪಾರಿಸುವರು'.
ಅರಿವು ಮರವೆಯ ಕುರು[ಹ] ಹಿಡಿವರು, ಮನ ಘನವ ಸಂಬಂಧಿಸುವರು
ಒಂದೆಂದಡೆ ನಾಮಗಳೆರಡಾಗಿವೆ, ಎರಡೆಂದಡೆ ಮೂರ್ತಿವೊಂದೆ
ಒಂದೆರಡೆಂಬುದು ತನ್ನಿಂದಾಯಿತ್ತಾಗಿ
ತಾನೇ ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ"[೨]

ಹಿಂದಿನ ವಚನ ಮತ್ತು ಈ ವಚನಕ್ಕೂ ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮೊದಲಿನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಭೌತಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಪರಿಕರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗುವ ಕಡೆಗೆ ಸಂಚರಿಸುವ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ರೂಪ–ನಿರೂಪ ಮನ–ಘನ ಸಾಕಾರ–ನಿರಾಕಾರ, ಇಂಥ ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಕ ನಡೆಗಳು ವಚನಗಳ ದಾರ್ಶನಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ವಚನಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದಾರ್ಶನಿಕತೆ ಎನ್ನುವುದು ಅಗೋಚರ ಅಥವಾ ಪಾರಾಭೌತಿಕವಾದದ್ದಲ್ಲ. ದರ್ಶಿಸುವಂಥದ್ದು ಕಾಣುವಂಥದ್ದು. ರೂಪ ನಿರೂಪವಾಗುವ ಮತ್ತೇ ಸ್ವರೂಪೀಕರಣಗೊಳ್ಳುವ ಪುನರಾವರ್ತನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಮೀರುವಂಥದ್ದು. ಮೀರಿಯೂ ಮಿಗುವಂಥದ್ದು. ಮಿಗುವುದು ಎಂದರೆ ಬಳಸಿಯೂ ಮುಗಿಯಲಾರದ್ದು.

ಬಹಿರಂಗ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಅಂತರಂಗದ ವಾಸ್ತವದ ಮೇಲೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದು ಒಂದು ಬಗೆಯಾದರೆ, ಅಂತರಂಗ ವಾಸ್ತವದ ಮೇಲೆ ಬಹಿರಂಗ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ದಾರ್ಶನಿಕತೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿಂತನಾ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದ್ದು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ನೆಲೆಯದ್ದಾದರೆ ಎರಡನೆಯದ್ದು ವಿಕಾಸಶೀಲ ಸಂವೇದನೆಯುಳ್ಳದ್ದು. ಮನ–ಘನ, ಸಾಕಾರ–ನಿರಾಕಾರ, ದಾಹ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಶಾಂತಿಯ ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಗುರು ಹಾಗೂ ಶಿಷ್ಯರೆನ್ನುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳು ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನೆಲೆಯುಳ್ಳವುವು. ಬಯಲು ರೂಪ ಮಾಡಬಲ್ಲಾತನೆ ಶರಣ ಎನ್ನುವ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲಯ್ಯನಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ರೂಪ–ನಿರೂಪದ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಮನಂತವರು ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

'ಹುಟ್ಟುವಂದು ನಿಮ್ಮ ಮೋಹವಿಲ್ಲ
ಹೊಂದುವಂದು ನಿಮ್ಮ ಮೋಹವಿಲ್ಲ ಕಂಡಯ್ಯಾ
ನಿಮ್ಮ ಮೋಹದವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುಂಟೆ ಅಯ್ಯಾ?
ನಿಮ್ಮ ಮೋಹದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮರಣವುಂಟೆ ಅಯ್ಯಾ?
ಸಂಗಸಂಯೋಗದ ಉನ್ಮನೀಭೂತ, ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ
ಜನನ ಮರಣವುಂಟೆ ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ?[೩]

ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಮುಖ್ಯದಾರ್ಶನಿಕ ಚಿಂತನೆ ಹುರಿಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಮೂರ್ತದಿಂದ. ಅಮೂರ್ತದತ್ತ ಸಾಗುವ ಅಮೂರ್ತವೂ ಮೂರ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣ

ವಿಶೇಷವಾದದ್ದು. ವಾಸ್ತವದ ಜಡತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಚಲನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಲಯ್ಯನಂಥ ಕಸುಬುದಾರ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಜಡ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲ. ಅದು ವಿಕಸನಶೀಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ಮೋಹ, ಸಂಗ, ಸಂಯೋಗ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಿರಿಸ್ಕರಿಸುವ ಅಥವಾ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ. ಅವುಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೊಳಗೆ ದೇಹವನ್ನು ಅಥವಾ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಘನೀಕರಿಸುವ ಉನ್ನತೀಕರಿಸುವ ದೇಹಸಂಬಂಧಿ ದಾರ್ಶನಿಕ ಚಿಂತನೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನದು. ಅವನದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ ದಾರ್ಶನಿಕತೆ ಹೊರತು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ್ದಲ್ಲ.

'ಹರವಸದಿ ಹಸಿವನರಿಯದಿಪ್ಪ ಪರಮಸುಖವೆಗೆಂದಿಪ್ಪುದೊ?
ಉರವಣೆಯ ಸುಖದ ಸೋಂಕಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಎಂದಪ್ಪದೊ?
ನಿಮ್ಮ ನೆನಹ ಎನ್ನ ಹಸು ಲಿಂಗೊಗರವಾದಡೆ
ನಾ ನಿಮ್ಮ ನೆನೆವುದು ದಿಟವೆಂಬೆ ಕಾಣಾ ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ'[೪]

ಅತಿಯಾದ ವ್ಯಾಮೋಹ ಮತ್ತು ಮಮಕಾರಗಳು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಕುರುಡತನವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತವೆ. ತಾವಾರೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು ಅದು ಮೊದಲು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ರೂಪದ ಸ್ವರೂಪ ಅರಿಯದ ಹೊರತು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಿನ ಸ್ವರೂಪದಕ್ಕದು. ಅದನ್ನು ಯಾವಾಗ ಹೊಂದುವೆ ಕಾರ್ಯ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುಬೇಕಾದರೆ ಶರಣರ ಅನುಭಾವಮ ಅವಶ್ಯಕ.

"ಕುಲಹೀನ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಅನುಗ್ರಹವ ಕೊಟ್ಟು,
ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವ ನಿಕ್ಷೇಪಿಸಿ, ಕರ್ಣಮಂತ್ರವ ಹೇಳಿ,
ಆ ಶ್ರೀಗುರು ಬಂದು, ಆ ಶಿಷ್ಯನ ಮನೆಯ ಹೊಗಲೊಲ್ಲದೆ,
ಅಕ್ಕಿ ತುಪ್ಪವ ನೀ[ಡಿ]ಸಿಕೊಂಡುಬವನ ಕೇಡಿಂಗಿನ್ನೇವೆನಯ್ಯಾ?
ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು
ತಾ ಹೋಗೆನೆಂಬ ವ್ರತಗೇಡಿನ್ನೇವನಯ್ಯಾ?
ಅವನ ಧನಕ್ಕೆ ತಂದೆಯದನಲ್ಲದೆ, ಅವನ ಕುಲಕ್ಕೆ ತಂದೆಯಲ್ಲ
ಇದು ಕಾರಣ ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ
ಲಿಂಗವ ಮಾರಿಕೊಂಡುಂಬ ಭಂಗಗಾರರು ಕೆಟ್ಟ ಕೇಡನೇನೆಂಬೆನಯ್ಯಾ"[೫]

ಭಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ತೋರುಂಬುವ ಲಾಭ ಎನ್ನುವ ಬಸವಣ್ಣನ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಶರಣರು ಎಂದೂ ಬರೀ ಭೌತಿಕ ಅಥವಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ-ಲಿಂಗ-ಜಂಗಮ ಸಂಬಂಧಗಳು ಬರೀ ವಸ್ತುರೂಪದ ಸತ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಕಲ್ಲಯ್ಯನಂಥ

ವಚನಕಾರರು ಜಾತಿ ಭೇದ ಹಾಗೂ ಜೈವಿಕ ಭೇದಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ನೀಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕುಲಹೀನತೆ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜದ ಬಲಹೀನತೆಯು ಹೌದು. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಕನಿಷ್ಠ ಎನ್ನುವ ದ್ವಂದ್ವಗಳೇ ಘಾತಕಕಾರಿಯಾದಂಥವು. ಕುಲೀನರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನ ಕುಲಹೀನರಿಗೆ ನೀಡುವ ದೀಕ್ಷೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕುಲೀನವಾಗಬೇಕಲ್ಲದೆ ಕುಲಹೀನ ಹೇಗೆ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಕಲ್ಲಯ್ಯನಂಥ ವಚನಕಾರರು ಕುತೂಹಲವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಇಂಥಲ್ಲೆ. ಆಚಾರಗಳು ಬರೀ ಆಚಾರಗಳಾಗಿ ಸದಾಚಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಶರಣರು ಬದುಕಿದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಂಗ–ಲಿಂಗ–ಜಂಗಮ–ದೀಕ್ಷೆಗಳು ದಾರಿ ತಪ್ಪುತ್ತಿರುವ ಸುಳಿವು ಕಲ್ಲಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯಾದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶರಣನಾಗಬೇಕು ಆದರೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷಿತನಾದ ಮೇಲೆಯೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶರಣನಾಗದೇ ತನ್ನ ಮೂಲ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುವ, ಅಥವಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಾಜ ಅಂಥ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೇ ತೀರಸ್ಕರಿಸಿ ಮಡಿವಂತಿಕೆ ಮೆರೆದ ಮನುಷ್ಯ ವಿರೋಧಿ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ವಚನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ವೇದವನೋದಿದಡೇನು? ಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಾಗಮಂಗಳ ಕೇಳಿದಡೇನು?
ಗುರುಕಾರುಣ್ಯವಿಲ್ಲದವನು ಲಿಂಗವ ಮುಟ್ಟಿ ಪೂಜಿಸಲಾಗದು
ಜಪತಪಧ್ಯಾನ ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಧರಿಸಿದಡೇನು?
ಗುರೂಪದೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗವ ಪೂಜಿಸಿದಡೇನು?
ಅವನು ಪಂಚಮಹಾಪಾತಕನು, ಅವನ ಮುಖವ ನೋಡಲಾಗದು
ಇದನರಿದು ಗುರುಕರುಣವಿಡಿದು ಮಾಡುವ ಪೂಜೆಯೇ ಶಿವಂಗೆ ಪ್ರೀತಿ.
ಇದನರಿಯದೆ ಗುರುಕರುಣವಿಲ್ಲದವ ಶಿವಲಿಂಗಪೂಜೆಯ ಮಾಡಿದನಾದಡೆ,
ಅಘೋರನರಕ ತಪ್ಪದು ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ"[೬]

ವೇದ ಓದುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣ ಆಗಮಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು. ಓದು ಮತ್ತು ಕೇಳುವುದು ಎರಡು ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಭಿನ್ನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತವುಗಳು. ಓದು ಏಕಮುಖವಾದರೆ ಕೇಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವವನು ಮತ್ತು ಕೇಳುವವನು ಇಬ್ಬರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಳುವವನ ಕೇಳುಗನ ಮನಸ್ಥಿತಿ ವಿಷಯ ಘಟನೆ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಗುರು ಕರುಣ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಲಿಂಗ ಅನ್ನುವ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜಪ, ತಪ, ಧ್ಯಾನ, ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಎಂಬ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತು ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಆಭರಣವಾಗಿ ಧರಿಸಿದ್ದರು ಗುರು ಎಂಬ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತು ಸತ್ಯವನ್ನು ಆತಂರಿಕರಿಸಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಬೋಧಿಸಿದ ತತ್ವ ಅಂತರಂಗದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿ ಬಹಿರಂಗದ ಮೇಲೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಪಂಚ ಮಹಾತಕ

ಮಾಡಿದ್ದಂತೆ. ಹೇಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತೇವೆ ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವನನ್ನು ತೆಗಳುತ್ತೇವೆ. ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲಾಗದು. ಇದನ್ನರಿತುಕೊಂಡು ಗುರುವಿನ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು, ಶಿವಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಗಳನ್ನು ಒಂದಾಗಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಅದ್ವೈತತಿಯ ಚಿಂತನೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಅನುಭವಗ್ರಹಿಕೆ.

"ಒಳಗೆ ಶೋಧಿಸಿ, ಹೊರಗಳವಡಿಸಿ,
ಭಾವದಿಂ ಗುಡಿ ತೋರಣವ ಕಟ್ಟುವೆನಯ್ಯಾ
ಎನ್ನ ಲಿಂಗವೆ ಬಾರಯ್ಯಾ, ಎನ್ನ ದೇವ ಬಾರಯ್ಯಾ
ಎನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಪರಂಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗವ ಇದಿರುಗೊಂಬೆನುಬಾರಯ್ಯಾ
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮವು ಬಾರಯ್ಯಾ"[೭]

ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ಅದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಹಾಗೇಯೇ ಗುಡಿ, ತೋರಣ ಈ ಎರಡೂ ಭೌತಿಕ ಜಡವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟು ಎಂಬ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿಸುವುದು. ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ಲಿಂಗ, ದೇವ ಈ ಪರವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಂತರಂಗದ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ ಒಂದಾಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಏಕೀಕರಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದ್ವೈತ ತತ್ವವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವುದು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮವಾಗಿದೆ.

"ಎಡದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಿಗಳ ಕಂಕಣವನಿಕ್ಕಿ
ಬಲದ ಕೈಯ ಕಡಿದುಕೊಂಡಡೆ, ನೋವಿನ್ನಾವುದು ಹೇಳಾ,
ಒಡಲೊಂದು ಪ್ರಾಣವೊಂದೆಯಾಗಿ ನೋವಿನ್ನಾರದು ಹೇಳಾ,
ಲಿಂಗ ಜಂಗಮವನಾರಾಧಿಸಿ, ನಿಂದೆಗೆ ತಂದೆಡೆ ನೊಂದೆನಯ್ಯಾ,
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ"[೮]

ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹದ ಏಕಘಟಕವನ್ನು ಎಡ ಮತ್ತು ಬಲ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ನಾವು ಒಂದನ್ನು ಪವಿತ್ರವಾದುದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು 'ಎಡ' ಅಪವಿತ್ರವಾದದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಿಂದ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ನೋವಾಗುವುದು ಇಡೀ ದೇಹಕ್ಕೆ ದೇಹ ಆತ್ಮಗಳು ಒಂದೇಯಾಗಿರುವಾಗ ಒಂದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದರ ಆಶ್ರಯ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಅಸ್ಥಿತವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎರಡರ ಇರುವಿಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅವುಗಳು ಪೂರ್ಣವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ಒಂದು ಜಡ. ಇನ್ನೊಂದು ಚೈತನ್ಯಾಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಜಡವಸ್ತುವಾದರೆ 'ಜಂಗಮ' ಎನ್ನುವುದು ಚಲನಶೀಲತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು.

ಹೀಗೆ ಜಡ ಚೇತನಗಳೂ ಕೂಡಿದಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಕೀಭವಕ್ರಿಯ ನಡೆದು ಎರಡು ಒಂದಾಗಿ ಒಂದು ಇಲ್ಲದಾಗಿ ಶೂನ್ಯವಾಗುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

"ಗುರುಕರುಣಾಮೃತವಿಲ್ಲದ ಭಕ್ತಿಯ ಅನು,
ಮನದಲನುಕರಿಸುವ ಜೀವಿಗಿನ್ನೆಲ್ಲಯದೋ?
ಸತ್ಕ್ರಿಯೆ ಸತ್ಪಥವಿನ್ನೆಲ್ಲಿಯದೋ?
ಇದು ಕಾರಣ, ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರದೇವ
ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಕರುಣವಿಲ್ಲದ ಜಡಮತಿಗಿನ್ನೆಲ್ಲಿಯದೊ?"[೯]

ಗುರು, ಕರುಣೆ, ಅಮೃತ ಈ ಮೂರು ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆತಂರಿಕ ಸತ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿ ಎಡಗೆ ಸಾಗಬೇಕು. ಭಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಬರಿ ಅನುಕರಣೆಗಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸತ್ಕ್ರಿಯ ಸತ್ಪಥ ಎನ್ನುವ ಸಾಧನೆಯ ದಾರಿ ಸಿಗಲಾರದೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಜಡ ಮತ್ತು ಅಜಡಗಳು ಒಂದಾಗದಿದ್ದಾಗ ಕ್ರಿಯೆ, ಜ್ಞಾನ ಅಳವಡೆದೆ ಆತ್ಮ ಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರದು. ಹೀಗಾಗಿ ಆತ್ಮಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಕ್ರಿಯೆ, ಜ್ಞಾನ ಎರಡು ಒಂದಾಗಬೇಕು. ಆಗ ಎರಡು ಒಂದಾಗಿ ಒಂದು ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಬಯಲಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ.

'ನಿಃಕಲ ಪರತತ್ವವೆ ಮಹಾಲಿಂಗಕ್ಷೇತ್ರ
ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಿಧಾನಿಸಿದ್ದ ಘನಚೈತನ್ಯವೆ
ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಲಿಂಗ ಮೂಲಾಂಕವೆನಿಸುವ ಪರಮಕಳೆ
ಆ ಪರಮಕಳೆಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಪರಾತ್ಪರ ಪರತತ್ವ,
ಪರಮಾತ್ಮ ಪರಮಜ್ಞಾನ ಪರಮಚೈತನ್ಯ
ನಿಃಕಲ ಚರವೆನಿಸುವ ಪರವಸ್ತು ಶ್ರುತಿ:
ವರ್ಣಾತೀತಂ ಮನೋತೀತಂ ಭಾವಾತೀತಂ ಚ ತತ್ಪರಂ।
ಜ್ಞಾನಾತೀತಂ ನಿರಂಜನ್ಯಂ ತತ್ಕಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭಾವತಃ॥
ಇಂತೆಂದುದಾಗಿ
ಇಂತೀ ನಿರವಯ ಚರಲಿಂಗದ ಚೈತನ್ಯವೆಂಬ ಪ್ರಸನ್ನಪ್ರಸಾದಮಂ
ಇಷ್ಟಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕಲಾಸಾನಿಧ್ಯವಂ ಮಾಡಿ,
ಆ ಚರಲಿಂಗದ ಸಾಮರಸ್ಯ ಚರಣಾಂಬುವಿಂ ಮಜ್ಜನಕ್ಕೆರೆದು,
ನಿಜಲಿಂಗೈಕ್ಯವನೆಯ್ದಲರಿಯದೆ ಕಂಡವರ ಕಂಡು,

ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಂಡೆಯ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡವರ ತೆರನಾದ
ಭಂಡರ ಮೆಚ್ಚುವನೆ ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ, ನಿಮ್ಮ ಶರಣ?"[೧೦]

ಅಮೂರ್ತದಿಂದ ಮೂರ್ತದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುವಾಗ ಅಮೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಬೀಜರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅರಿವಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಸ್ಪರ್ಷವಾದಾಗ ಅದು ಮೊಳೆತು ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ಬಿಡುವುದು ಅರಿವೇ ಪರ ಬ್ರಹ್ಮ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ, ಪರತತ್ವ, ಪರಮಾತ್ಮ ಪರಮಜ್ಞಾನ ಪರಮ ಚೈತನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪರಿಭಾಷೆಗಳು ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಅನೇಕ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವು ಒಂದೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ವರ್ಣ, ಮನ, ಭಾವ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತವುಗಳು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಘಟನೆ, ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡು ಚೈತನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಚೈತನ್ಯವೇ ಅರಿವಿನ ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮಾತು ನಡುವಳಿಕೆ ಒಂದಾಗಬೇಕು 'ಮಾತೆಂಬುದು ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ' ಎಂಬ ಅಲ್ಲಮನ ಮಾತಿನಂತೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಮಾತಿನಂತೆ ನಮ್ಮ ನಡುವಳಿಕೆಗಳು ಒಂದಾಗಬೇಕು. ಆ ಒಂದಾಗುವಿಕೆಯ ಅರಿವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬೇಕು ಎಂಬುದು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಚಿಂತನಾ ತತ್ವವಾಗಿದೆ.

"ಲಿಂಗ ನಿಷ್ಠೆಯಿಲ್ಲದವರಂಗಳವ ಮೆಟ್ಟಲಾಗದು
ಜಂಗಮ ನಿಷ್ಠೆಯಿಲ್ಲದವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲಾಗದು
ಪ್ರಸಾದ ನಿಷ್ಠೆಯಿಲ್ಲದವರ ಸಹಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಲಾಗದು
ಲಿಂಗ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಾರದ ರುಚಿ, ಕಿಲ್ಬಿಷ (ನೋಡಾ)
ಮುಟ್ಟಲಾಗದು ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನನೊಲಿಸುವ ಶರಣಾಂಗೆ"[೧೧]

ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಪ್ರಸಾದ ಈ ಮೂರು ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಯಾರು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೂರ್ತಿಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆಯೊ ಅವರು ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪಿಗಳು. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಪ್ರಸಾದ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಿರಂಗ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಆತಂಕವಾಗಿ ಇವುಗಳಿಂದ ದೂರ ಇದ್ದವರೊಂದಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಅಳವಡಿಸದಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಂದ ಕಲಿಯುವಂತದೇನೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯ, ಮಾತು ಮತ್ತು ಕೃತಿ ಒಂದಾದಾಗ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮೂರ್ತ ಅಮೂರ್ತಗಳು ಒಂದಾದಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ ಅಳವಟ್ಟುತ್ತದೆ.

"ಅಯ್ಯಾ, ರುದ್ರಾಕ್ಷೆಯಿಂದ ಇಹವ ಕಂಡೆ
ಅಯ್ಯಾ, ರುದ್ರಾಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪರವ ಕಂಡೆ
ಅಯ್ಯಾ, ರುದ್ರಾಕ್ಷೆಯಿಂದ ಗತಿಯ ಕಂಡೆ

ಅಯ್ಯಾ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷವ ಕಂಡೆ
ಅಯ್ಯಾ, ಇನ್ನು ಬದುಕಿದೆ, ಬದುಕಿದೆನಯ್ಯ
ಅಯ್ಯಾ, ಭವಂ ನಾಸ್ತಿಯಾಯಿತ್ತೆನಗೆ
ಅಯ್ಯಾ, ಮಹಾಲಿಂಗ, ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ
ಶ್ರೀ ಮಹಾರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ಕಂಡೆನಯ್ಯ
ಎನ್ನ ಕರಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾಗೂಢವಾಗಿರ್ದ
ನಿಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯ ಪೆಂಪನು"[೧೨]

ಈ 'ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ' ಎಂಬ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತು ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ರೂಪ ಸ್ವರೂಪ ಒಂದದಾಗ ಇಹ-ಪರ, ಗತಿ-ಮತಿ, ಮೋಕ್ಷ- ಬದುಕು ಎಂಬ ಚಿಂತನಾ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲು ಅರಿತುಕೊಂಡಾಗ ಇನ್ನುಳಿದವರನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಇನ್ನುಳಿದವರನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪರದಲ್ಲಿನ ಹುಳುಕುಗಳೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಗತಿ-ಮತಿ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಹಾಗೆಯೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಬದುಕು ಅರಿತುಕೊಂಡು ನಡೆದಾಗ ನಮ್ಮ ಬದುಕು, ನಡಾವಳಿ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವಂತೆ, ಬದುಕು ನಮ್ಮದಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬದುಕೆ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅರಿವಿಕೆ ನಮ್ಮೊಳಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅರಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಅರಿವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅರಿವು ಸಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

"ಶ್ರೀ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಹಸ್ತ ತೋಳು ಉರ ಕಂಠ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಾನಂಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ
ಶಿವಾರ್ಚನೆಯ ಮಾಡುವುದು ಸದಾಚಾರ, ಅದೇ ಸದ್ಯೋನ್ಮುಕ್ತಿ
ಅದು ಕಾರಣ, ಆ ಮಹಾರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಧರಿಸಿ, ಎನ್ನ ಭವಂ ನಾಸ್ತಿಯಾಯಿತ್ತು
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನು"[೧೩]

ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಎಂಬ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತು ಸತ್ಯವನ್ನು ದೇಹದ ಅಂಗಾಂಗಳಾದ ಹಸ್ತ, ತೋಳು, ಕಂಠ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅರಿವಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗುತ್ತದೆ. ಬರೀ ಬಹಿರಂಗದಿಂದ ಅಥವಾ ತೋರಿಕೆ ಸತ್ಯದಿಂದ ಅರಿವಿಕೆಯಾಗಲಾರದು ಈ ಅರಿವಿಕೆ ಅಂತರಿಕ, ಬಹಿರಂಗ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಅಳವಟ್ಟಾಗ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕು ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಒಂದು ಮಾದರಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗೀ ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಕೆ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗದ ಸತ್ಯ ಎರಡು ಒಂದಾಗಿ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗಿ ಅದು ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

೪.೨ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಚನಕಾರರ ಬದುಕಿನ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ನೆಲೆಗಳು ಭಿನ್ನವಾದಂಥವು. ಎಲ್ಲರೂ ಬದುಕಿನ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಲು ಹಾತೊರೆಯುವರು ಬಸವಣ್ಣನ ವಚನಗಳು ಬದುಕಿನ ಭಿನ್ನನೆಲೆಗಳನ್ನೂ ಶೋಧಿಸುತ್ತ ಭಕ್ತನ ಒಂದು ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆ; ಅಲ್ಲಮನಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಪ್ರಧಾನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಮಾದರಿಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಭಿನ್ನ ನೆಲೆಯ ಶೋಧನೆಯೇ ವಚನಕಾರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅದ್ವೈತದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಕಲ್ಲಯ್ಯ, ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಏಕೀಕರಣಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಅನುಭವದ ತಿರುಳು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಘಟಿಸಿ ಆತ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬಯಲು ಬಯಲಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ವಚನಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಈ ಅನುಭವ ಸತ್ವವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಲ್ಲಯ್ಯ ತಾನುಕಂಡುಂಡ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ತನ್ನ ಅನುಭವ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

"ಎತ್ತೆತ್ತ ನೋಡಿದಡತ್ತತ್ತ ನಿಮ್ಮನೇ ಕಾಂಬೆ
ಎದ್ದು ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮನೆ ಕಾಂಬೆ, ನಿದ್ರೆಯ್ಯೆಯ್ದು ನಿಮ್ಮನೆ ಕಾಂಬೆ
ಅಹೋ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿರಿಸು, ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ"[೪]

ಈ ಮೇಲಿನ ವಚನ ವಿಶ್ವದ ಚರಾಚರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುವ ಭಕ್ತನ ತ್ರೀವ ಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ವಚನ ಸದಾ ಶಿವನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರಬೇಕು. ಆಗ ಜಗತ್ತಿನ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಗೋಚರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯವು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತರದೆ. ಅದು ಪರಶಿವನ ಶಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪವೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆಂಬುದರ ಅರಿವು ಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಲನೆಯೇ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರೇಮಪೂರಿತನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ.

"ಉದಕದ ತಂಪವ ತಾವರೆಯಲ್ಲದೆ ಹೊರಗಣ ಕೊರಡೆತ್ತಬಲ್ಲುದೊ?
ಹೂವಿನ ಪರಿಮಳವ ತುಂಬಿಯಲ್ಲದೆ ಹೊರಗಣ ನೊಣನೆತ್ತಬಲ್ಲುದೊ?
ಕ್ಷೀರದ ರುಚಿಯ ಹಂಸೆಯಲ್ಲದೆ ಕೆಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಕನೆತ್ತಬಲ್ಲುದೊ?

ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿನ ರುಚಿಯನರಗಿಳಿಗಳು ಬಲ್ಲವಲ್ಲದೆ
ಹೊರಗಣ ಕೋಳಿಗಳೆತ್ತ ಬಲ್ಲವೊ?
ಊಟದ ರುಚಿಯನು ನಾಲಗೆಯಲ್ಲದೆ ಕಲಿಸುವ ಕೈ ತಾವೆತ್ತ ಬಲ್ಲುದೊ?
ಕೂಟದ ಸುಖವನು ಯೌವನಯಲ್ಲದೆ ಜಾತಿ ತಾನೆತ್ತ ಬಲ್ಲಳೊ?
ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರಂತರಾಂತರವ ಖೇಚರರು ಬಲ್ಲರಲ್ಲದೆ
ಗಗನದೊಳಗಾಡುವ ಹದ್ದುಗಳು ತಾವೆತ್ತ ಬಲ್ಲವೊ?
ಎಲೆ ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ
ನಿಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ನಿಜೈಕ್ಯರ ನಿಲುವನು ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು ಬಲ್ಲರಲ್ಲದೆ
ಲೋಕದ ಜಡಜೀವಿಗಳೆನಿಸುವ ಮಾನವರೆತ್ತ ಬಲ್ಲರೊ?"[೧೫]

ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅನುಭಾವದ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೀರಿನ ತಂಪನ್ನು ತಾವರೆಯು ಬಲ್ಲದು. ಅದರ ಕೊರಡಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಹೂವಿನ ಪರಿಮಳವನ್ನು ತುಂಬಿ ಬಲ್ಲದು ಆದರೆ ಹೇಸಿಗೆಯ ಮೇಲಿರುವ ನೊಣವು ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಕ್ಷೀರದ ರುಚಿಯನ್ನು ಹಂಸೆಯು ಬಲ್ಲದು. ಬಕಪಕ್ಷಿಗೆ ಅದರ ಸವಿತಿಳಿಯದು. ಹಣ್ಣಿನ ರುಚಿಯನ್ನು ಗಿಳಿಯುಬಲ್ಲದು. ತಿಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಳು ಹುಡುಕುವ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಅದರ ರುಚಿ ತಿಳಿಯದು. ಅಡಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ರುಚಿ ನಾಲಿಗೆ ಸವಿಯುವುದು. ಅದನ್ನು ನೂಡಿದ ಕೈಗೆ ಅದರ ರುಚಿ ತಿಳಿಯದು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುಂತೆ ಹೇಳುವುದು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಅನುಭವದ ಗ್ರಹಿಕೆ. ಯಾರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದೆಯೋ ಅವರೇ ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಶಕ್ತರು. ಹಾಗೆಯೇ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸುಖವನ್ನು ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು ಬಲ್ಲರಲ್ಲದೆ ಸಂಸಾರದ ಜಂಜಡದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಮಹಾನುಭಾವದ ಸುಖಗೊತ್ತಾಗದು.

"ಕೇಳಿರೆ ಕೇಳಿರೆ ಶಿವವಚನ, ಗುರುವಚನ
ಪುರಾತನ ವಚನಾನುಭವ ಕೇಳಿ ಬದುಕಿರಯ್ಯಾ
ಕೇಳಿದ ಸದ್ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರು ಕೃತಾರ್ಥರಪ್ಪರು
ತನು ಕರಗಿ, ಮನ ಕೊರಗಿ, ಭಾವ ಬೆಚ್ಚದೊ।
ಅಹಂಕಾರವಳಿದು ಶರಣರ ಅನುಭಾವವ ಕೇಳಿದಡೆ
ಅದೇ ಮುಕ್ತಿ ನೋಡಿರೆ
ಇಂತಲ್ಲದೆ ಮನೋವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ, ತನುಮುಟ್ಟಿ ಕೇಳಿದಡೆ,
ಉಪದೇವೆಂತು ಸಲುವುದಯ್ಯಾ?

ಒಮ್ಮೆ ಅಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ, ಒಮ್ಮೆ [illegible] ಕೀಳು,
[illegible]?
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ [illegible]
[illegible]"[illegible]

[illegible] ಮಹಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. [illegible] ಜೀವ-ಮನಸ್ಸು-ಭಾವ [illegible] ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. [illegible] ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ"[illegible]

[illegible] ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. [illegible] ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"[illegible]
[illegible]

ಹೆಣಗುವಲ್ಲಿ ಕೈಹಿಡಿದು ಹೆಣಗುತ್ತಿರಬೇಕವ್ವಾ
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನ ನೆರೆವ ಭರದಿಂ ನೊಂದು,
ಉದಕ ಮೇಲ್ವಾಯ್ದು ಹಾಗಿರಬೇಕವ್ವಾ”[೧೮]

ಭಕ್ತನ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಭಕ್ತನ ತಾನು ಬೇರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಬೇರೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ವರ್ತನೆಯಿಂದಲೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಗಂಧದ ಕೊರಡನ್ನು ತೇಯ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಗಂಧವು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಹೊರಡುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅವನು ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಉಪಮೇಯಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಗಂಧ ಅದರಿಂದ ತೆಯ್ದರೆ ಹೊರಡುವ ವಾಸನೆ ಹೇಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆಯೋ, ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂದು ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

“ಹಸಿಯ ಕಪಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಬನೆಂಬರು, ಅದು ಹುಸಿ,
ಭಕ್ತನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉಂಬನಾಗಿ
ಅಸ್ಥಿಗಳ ತೊಟ್ಟನೆಂಬರು ಅದು ಹುಸಿ, ಭಕ್ತದೇಹಿಕದೇವನಾಗಿ
ಚರ್ಮವ ಹೊದ್ದನೆಂಬರು, ಅದು ಹುಸಿ, ಆ ಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ಸದಾಸನ್ನಹಿತನಾಗಿಪ್ಪನಾಗಿ”

ಅದೆಂತೆಂದಡೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಣೇ!
ನೈವೇದ್ಯಂ ಪುರತೋನ್ಯಸ್ತಂ ದರ್ಶನಾತ್ಸ್ವೀಕೃತಂ ಮಯಾ।
ರಸಾನ್ಭಕ್ತಸ್ಯ ಜಿಹ್ವಾಗ್ರಾದಶ್ನಾಮಿ ಕಮಲೋದ್ಭವಃ॥
ಎಂದುದಾಗಿ, ವಾತುಲೇ!
ಯಾವನ್ನಿರ್ವಹತೇ ಯಸ್ತು ಯಾವಜ್ಜೀವಂ ಪತಿಜ್ಞಯಾ।
ಮನುಷ್ಯ ಚರ್ಮಣಾಬದ್ಧ: ಸ ರುದ್ರೋನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ॥
ಎಂದುದಾಗಿ, ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ
ನಿಮ್ಮ ಸುಳುಹು ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿಹುದು”[೧೯]

ಪರಶಿವ ಮನುಷ್ಯರ ತಲೆ ಬರುಡೆ. ಅವನು ಚರ್ಮಧಾರಿಯಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾಣ ಸತ್ಯಗಳಲ್ಲ. ಮಿಥ್ಯಗಳಾಗಿವೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮ ಹತ್ತಲು ಭಕ್ತನ ದೇಹವೇ ಪರಮಾತ್ಮನದಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಭಕ್ತ ದೇಹಿಕ ದೇವನೆಂದು ಅವನನ್ನು

ವರ್ಣಿಸುವುದುಂಟು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಉಣ್ಣುವುದೂ, ಇರುವುದೂ, ಉಡುವುದೂ ಭಕ್ತನಲ್ಲಿಯೇ ಎಂದು ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾರುತ್ತಾನೆ.

"ಮನಮನವೇಕಾರ್ವಾಥಗದವರಲ್ಲಿ,
ತನುಗುಣ ನಾಸ್ತಿಯಾಗದವರಲ್ಲಿ,
ಬುದ್ಧಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಓರಣವಾಗದವರಲ್ಲಿ,
ಭಾವಕ್ಕೆ ಭಾವ ತಾರ್ಕಣೆಯಾಗದವರಲ್ಲಿ,
ಶೀಲಕ್ಕೆ ಶೀಲ ಸಮಾನವಿಲ್ಲದವರಲ್ಲಿ,
ಅವರೊಡನೆ ಕುಳ್ಳಿರಲಾಗದು,
ಸಮಗಡಣದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲಾಗದು
'ಸಂಸರ್ಗತೋ ದೋಷಗುಣಾ ಭವಂತಿ' ಎಂದುದಾಗಿ
ಇದು ಕಾರಣ, ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ,
ನಿಮ್ಮ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯನರಿಯದವರ ಸಂಗದಿಂದ
ನಿಮಗಾನು ದೂರವಾಗಿಪ್ಪೆನಯ್ಯಾ"[೨೦]

ಭಕ್ತನ ಉಚ್ಚಗುಣಗಳು ಗುರುವಿನಿಂದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಜೋಡಿಗರೊಡನೆ ವರ್ತಿಸುವದರಿಂದಲೂ ಅವು ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತವೆ. ಅದುದರಿಂದ ಯಾವ ಗುಣಗಳು ತನ್ನೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅಂಥವುಗಳೊಡನೆ ಭಕ್ತನು ಬೆರೆದು ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಒಡನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ಗುಣಗಳು ವಾಸವಾಗಿರಬಾರದು. ಅವರು ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಸದ್ಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಬರುವವು. ದುರ್ಗುಣಗಳೊಡನೆ ಇದ್ದರೆ ಅವರ ದುಷ್ಟಗುಣಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಬರುವವು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಗುಣಧರ್ಮದವರೊಡನೆ ಬೆರೆತರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಮಾಜದ ಅಶಾಂತಿ, ಅನೀತಿ, ಸುಳ್ಳು, ಮೋಸ, ವಂಚನೆಗಳು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಆಶಯ ವಚನದ್ದಾಗಿದೆ.

"ಒಲಿದೊಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಒಲಿದಲ್ಲದಿಲ್ಲ,
ಹಲವು ಕೊಂಬಿಂಗೆ ಹಾರದಿರು, ಮರುಳೆ,
ಅಟ್ಟಿ ನೋಡುವ, ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡುವ, ತಟ್ಟಿ ನೋಡುವ ಒತ್ತಿ ನೋಡುವ,
ಅಟ್ಟಿದಡೆ, ತಟ್ಟಿದಡೆ, ನಿಷ್ಠೆಯಂ ಬಿಡದಿರ್ದಡೆ,
ತನ್ನ ನೀವ ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ"[೨೧]

ಈ ವಚನ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಆತ್ಮಶೋಧ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ತಾನು ಅವನನ್ನು ಮೊದಲು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪ್ರೀತಿಸದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಒಲಿಯನು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರೀತಿಯು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿರಬೇಕು. ಅವನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಲತ್ವವಿದೆಯೋ ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಮೊದಲು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಭಕ್ತನನ್ನು ಅನೇಕ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಗುರಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಭಕ್ತನು ಅಂಜದೆ ಎದುರಿಸಿದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವನಿಗೆ ಒಲಿಯುವನು ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ತನ್ನನ್ನೇ ಅವನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುವನು ಎಂದು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"ಆರಡಿ ತಾನಾಗಿಹ ಆಶ್ರಯವ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬಾಯಿಲ್ಲ
ಕುಸುಮದ ಕಂಪಿತವನುಂಬುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬಾಯಿಲ್ಲ
ಇಂತಿದು ಬಿಡುಮುಡಿಯ ಭೇದ
ಕುರ್ತು ಭೃತ್ಯನ ವಶಗತವಾಗಿರ್ದ ತ್ರಿವಿಧಮಲವ ಮುಟ್ಟುವಲ್ಲಿ,
ತನಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಹ ಸಮರ್ಪಣೆಯನರಿತು
ಅವ ತೊಟ್ಟಿರ್ದುದ ತಾ ತೊಡದೆ, ಅವ ಬಿಟ್ಟುದ ತಾ ಮುಟ್ಟದೆ,
ಆವ ಬಿಟ್ಟುದನರಿತು ಅವಗೇನು ಪಾಶವ ಕಟ್ಟದೆ
ತೊಟ್ಟ ಬಿಟ್ಟ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ ನಿಜನಿಶ್ಚಯವಾದ ಭಕ್ತಿಮೂರ್ತಿ
ಮಹಾಮಹಿಮ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಲಿಂಗ ತಾನಾದ ಶರಣ"[೨೨]

ಮಲತ್ರಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ಎಡೆಗೊಳ್ಳುವುದು. ಭಕ್ತನು ಉತ್ತಮವಾದುದನ್ನೂ ಕೆಡುಕಾದುದನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಭೃಂಗವು ಒಂದೇ ಬಾಯಿಂದ ಮಲವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೂವಿನ ಸವಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಹಾಗೆ ಆಚರಿಸಬಾರದು. ಅವನು ತೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಪಕ್ವವಾದ ಹಣ್ಣಿನಂತಿರಬೇಕು. ಇಂಥ ಹಣ್ಣು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಸ್ಥಲವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ಭಕ್ತನು ಮಾಯಾ ಪಾಶವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಪುನಃ ಅದರಿಂದ ಕೆಟ್ಟುವಡೆಯಬಾರದು. ಈ ತರದ ಪರಸ್ಥಿತಿಯು ಸಮರ್ಪಣ ಭಾವದಿಂದ ಒದಗುವುದು ಎಂದು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"ಏಕಮೇವ ರುದ್ರನ ದ್ವಿತೀಯನೆಂಬ ಶ್ರುತಿ ಲಿಂಗಭಕ್ತನೆ ಕುಲಜನೆಂದಿತ್ತು
ಅಪಿ ವಾಯಶ್ಚಂಡಾಲೊಯೆಂಬ ಶ್ರುತಿ, ಲಿಂಗಭಕ್ತನೆ ಕುಲಜನೆಂದಿತ್ತು
ಘ್ರಾತಂ ಜಿಘ್ನಂತಿಯೆಂಬ ಶ್ರುತಿ ಲಿಂಗಪ್ರಸಾದವೆ ಪರವೆಂದಿತ್ತು
ಇದನೋದಿ ಬರುದೊರೆವೋದಿರಿ
ಶ್ರುತಿ ಬಾಹ್ಯರಾದಿರಿ, ಶೀವಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹೋದಿರಿ
ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದವ
ಧರಿಸುವನೆ ಭಜಸುವನೆ, ಕುಲಜನೆಂಧು ಶ್ರುತಿ ಸಾರುತ್ತಿದೆ.

ಇದು ಕಾರಣ

ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ಶರಣಂಗೆ ಮಿಗೆ ಮಿಗೆ ಶರಣೆಂಬೆ"[೨೩]

ಲಿಂಗಭರಿತನಾದ ಭಕ್ತನೇ ದೇವನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಅವನು ಚಾಂಡಾಲನಾದರೂ ಸತ್ಕುಲವುಳ್ಳವನು ಲಿಂಗದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಅವನು ಭೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಲಿಂಗ ಶಕ್ತಿಯು ಅವನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತದೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸದೆ ಮನುಜರು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪುರಾಣ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಅಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾದ ಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಣೆ ಸಹಿತ ವಿವರಿಸಿ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿಕರವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳೀ ಓದು ಗರಿಗೆ ಅನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನಾಗಿ ತೋರುತ್ತಾನೆ.

"ಶಿವ ತನ್ನ ನಿಜರೂಪವನು ಸದ್ಭಕ್ತರಿಗಲ್ಲದೆ ತೋರನೆಂಬುದು ವೇದ
ಆ ಸದ್ಭಕ್ತನೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆ ಸದ್ಭಕ್ತನೆ ಸತ್ಕುಲಜ
ಆ ಸದ್ಭಕ್ತನೆ ಎನಗಿಂದಧಿಕನೆಂದು ಶ್ರೀರುದ್ರವೇದ ಬೊಬ್ಬಿಡುತಿದೆ
ಯಾತೇ ರುದ್ರ ಶಿವ ತನೂರಘೋರಾ ಪಾಪಕಾಶಿನಿ।
ತಯಾನಸ್ತುನುವಾಶಂತ ಮಯಾ ಗಿರೀಶಂ ತಾಭೀ ಚಾಕಶೀ॥"[೨೪]

ಅನೇಕರು ತಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ತಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಜಾತಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರೆ ಸಾಲದು ನೀತಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಬೇಕು. ಇಂಥ ನೀತಿವಂತರೆ ನಿಜವಾದ ಸದ್ಭಕರು. ಜಾತಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿ ಅನೀತಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವರೇನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯ. ವೇದ ಪುರಾಣ ಶ್ರುತಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವನು ನಿಜವಾದ ಶಿವಲಿಂಗ ಭಕ್ತನೋ ಅವನೆ ಕುಲಜನು ಉತ್ತಮನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಭಕ್ತಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಮೊಳೆದೋರಿದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅಚಲವೂ, ಪ್ರಬಲವೂ ಆಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತರೆ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಶಿವಪ್ರಸನ್ನತ್ವವು ಕೈಸಾರುವುದು. ಈ ಶಿವನಪ್ರಸನ್ನತ್ವವೇ ಪ್ರಸಾದ. ಪ್ರಸಾದ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಷ್ಠಾಭಕ್ತಿ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅವಧಾನ ಭಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಧಾನವೆಂದರೆ ಅರಿವು ಜಾಗೃತಿ ಪ್ರಸಾದಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅವಧಾನ ಭಕ್ತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಧಕನ ಮನಸ್ಸು ನಿರಂತರ ಶಿವಜಾಗೃತಿಯಲ್ಲಿಯಿರುವುದು. ಈ ಜಾಗೃತಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿಯೇ ಮಹೇಶ್ವರಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ತತ್ವದ ರೂಪವಾದ ನೇತ್ರೇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಗ್ರಹ್ಯವಾದರೂಪ ಪ್ರಸಾದವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದಿಯು ಕಂಡ ಪ್ರತಿವಸ್ತುವೂ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಶಿವಾರ್ಪಿತವಾಗುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಮನು 'ತನುವ ತಾಗದ ಮುನ್ನ ಮನವ ತಾಗದ ಮುನ್ನ ಅಪ್ಯಾಯನ ಒಂದು ಎಡೆಗೊಳ್ಳೋದ ಮುನ್ನ ಅರ್ಪಿತ ಮಾಡಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"ಅಶನದಾಪ್ಯಾಯನ ವ್ಯಸನ ಉಳ್ಳನ್ನಕ್ಕ ಆ ನಿಮ್ಮ ನೆನೆವುದು ಹುಸಿಯಯ್ಯಾ
ಆ ನಿಮ್ಮ ಪೂಜಿಸುವುದು ಹುಸಿಯಯ್ಯಾ
ಎನ್ನ ಹಸಿಪಿಂಗೆ ನೀನೇ ಓಗರವಾದರೆ
ನಾ ನಿಮ್ಮ ನೆನೆವುದು ದಿಟ ಕಾಣಾ ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ"[೫೫]

ಕೇವಲ ಅಶನ ವ್ಯಸನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಆಚರಿಸುವವನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮ ಧ್ಯಾನವು ಎಂದು ಆಳವಡದು ಹಾಗೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಸುಳ್ಳು, ಅಂಥವನ ಪೂಜೆಯೂ ಸುಳ್ಳು, ಆದರೆ ಅವನು ಪರಮಾತ್ಮ ನಿಗರ್ಪಿಸಿ ಭುಂಜಿಸಬೇಕು ಹೀಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವದೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಅವನಿಗೆ ಓಗರವಾದಂತೆ ಸರಿ. ಹೀಗೆ ಓಗರವಾದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಳೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದು.

"ಅರ್ಧನಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಉಮಾದೇವಿ ಬೇರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರೊಡನುಂಬಳೆ?
ಗಂಡಂಗೆ ತೆರಹಿಲ್ಲದ ಮಧು ಪತಿವಿರೋಧಿಯಾಗಿ
ಬೇರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರೊಡನುಂಬಪರಿಯೆಂತೊ?
ಮನ ಮನರ್ಜಾತನಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಪ್ರಸಾದಿಯಾದ ಪ್ರಸಾದಿಗ್ರಾಹಕ ಪ್ರಸಾದಿ
ಇದಿರೊಡನೆ ಭುಂಜಿಸುವ ಪರಿಯಿನ್ನೆಂತೊ?
ಒಂದಾಗಿ ಭೋಜನವ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನಸ್ಥಲ ಬೆಂದಿತ್ತು
ಗುರುವಚನನೊಂದಿತ್ತು, ಜಂಗಮ ನಾಚಿತ್ತು
ಪ್ರಸಾದ ಹೇಸಿತ್ತು, ಅವಧಾನವಡಿಗಿತ್ತು
ಭಕ್ತಿ ಮೀಸಲಳಿದು ಬೀಸರವೋಯಿತ್ತು
ಪ್ರದೀಪಿಕೆ
ಭಕ್ತೋಭಕ್ತಸ್ಯ ಸಂಯೋಗಾನ್ನ ಭಂಜಿಯಾತ್ಮವಾನ್ ಸಃ।
ತಥಾಪಿ ಭುಂಜನಾದ್ದೇವೀ ಪ್ರಸಾದತ್ರಯನಾಶನಂ॥
ಇದು ಕಾರಣ ಒಂದೆನಲಮ್ಮೆ ಬೇರೆನಲಮ್ಮೆ
ನಿಮ್ಮ ಶರಣರೊಕ್ಕುದ ಕೊಂಬೆ ಕಾಣಾ ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ"[೬]

ಭಕ್ತನು ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅರ್ಧನಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಭಕ್ತನ ಅರ್ಧ ಶರೀರವು ಲಿಂಗವಾಗಿದೆ. ಅವನೂ ಅರ್ಧನಾರಿಯು ಆದುದರಿಂದ ಭಕ್ತನು ಭುಂಜಿಸುವದು ಲಿಂಗದೊಡನೆ ಭುಂಜಿಸಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅವನು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯು ಅಂದರೆ ಲಿಂಗವೇ ಪ್ರಾಣವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಲಿಂಗದೊಡನೆ ಉಣಲಾರದೆ ಇರುವದು ಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ಊಟದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡೆಂಬ ಭಾವವಿರಕೂಡದು. ಇದ್ದದ್ದಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ

ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯು ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಜಂಗಮ ಅಂದರೆ ಲಿಂಗ ಚೈತನ್ಯವೂ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶರಣ ಆತ್ಮಪರಮಾತ್ಮ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಲಿಂಗ ಬೇರೆ ಭಕ್ತಬೇರೆ ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿ ಅಳವಡದೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದ ಕಾರಣ ಹೇಗೆ ದೇವರು ಅರ್ಧಶರೀರ ಗಂಡು ಅರ್ಧಶರೀರು ಹೆಣ್ಣಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವನೋ ಹಾಗೇ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಒಳಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮ ಒಂದೇ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ ಎಂಬುದು ಅದ್ವೈತಿಯಾದ ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ.

ಸಾಧನೆಯು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ತೊಡಗಿದಂತೆ ಮನಸ್ಸು ಏಕೀಭವಿಸಿ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಒಂದೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಸಾಧಕನು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಗನೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂಜ್ಯವಾದ ಲಿಂಗ ಹಾಗೂ ಪೂಜಕನಾದ ಭಕ್ತ ಇವರಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದ್ವೈತಭಾವವು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಸ್ಥಲದಿಂದ ಮುಂದೆ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ದ್ವೈತಭಾವವು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತ ಕೊನೆಯದಾದ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಒಂದೇ ಆಗಿ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವು ಗಮನಿಸಿ ಅದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದುವುದು.

"ಅರಿವೆ ಗುರು, ಆಚಾರವೇ ಶಿಷ್ಯೆ, ಜ್ಞಾನವೆ ಲಿಂಗ
ಪರಿಣಾಮವೆ ತಪ, ಸಮತೆಯೆಂಬುದೆ ಯೋಗದಾಗು ನೋಡಾ
ಈ ಸಮನರಿಯದೆ ವೇಷವ ಧರಿಸಿ ಲೋಚು ಬೋಲಾದಡೆ
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರದೇವರು ನಗುವರು"[೨೭]

ಆಂತರಂಗಿಕ ಶಿವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅರಿವೇ ಗುರುವು ಅರಿವು ವಿಡಿದು ಆಚರಿಸುವುದೇ ಶಿಷ್ಯ. ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಣಾಮವೇ ಲಿಂಗ ತಪಸ್ಸು. ಇಂಥ ತಪ್ಪಸ್ಸಿನಿಂದುಂಟಾಗುವ ಸಮಾಧಾನ ವೃತ್ತಿಯೇ ಯೋಗವೆನೆಸುವುದು. ಇದೇ ಶಿವಯೋಗವು. ಈ ಶಿವಯೋಗವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಹ್ಯಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಚರಿಸಿದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಯಾರು ಡಾಂಬಿಕರಂತೆ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಲು ಹೋಗುವರೋ ಅಂಥವರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವನು ಅವನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಓಗೊಡಲಾರನು. ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸು ಕ್ರಿಯೆ ಒಂದಾದಾಗ ಪರವಸ್ತುವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯ.

"ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯವೆನಬಹುದಲ್ಲದೆ, ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆನಬಾರದು
ಸಮತೆ ಸಮಾಧಾನವೆಂಬುದು ಯೋಗದಾಗು ನೋಡಾ
ಸಮತೆ ಸಮಾಧಾನ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳದಿರ್ದಡೆ ಆ ಯೋಗ ಅಜ್ಞಾನದಾಗು
ಅಷ್ಟಶಿಲೆ ಸಹಸ್ರ ಋಷಿಯರು ಸಮತೆ ಸಮಾಧಾನ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳದೆ'
ನಾನಾ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದರು
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರದೇವಾ,
ಸಮತೆ ನೆಲೆಗೊಂಡು ಸಮಾಧಾನ ಸಹಜವಾದುದೆ ಮುಕ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರ"[೨೮]

ಬರೀ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ಮಾಡಿದರೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಾರದು. ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಮತೆ ಸಮಾಧಾನಗಳುಂಟಾಗಬೇಕು. ಹೀಗಾದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಶೀವಯೋಗವೆನಿಸುವುದು. ಹೀಗಾಗದೆ ಹೋದರೆ ಆ ಯೋಗವು ಅಜ್ಞಾನಸ್ಥಿತಿಯು ಈ ಬಗೆಯ ಋಷಿಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ಜನರು ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಪುನ ಹುಟ್ಟಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಸಮತೆ ಸಮಾಧಾನಗಳು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಹಜಭಾವವಳವಡಬೇಕು ಅದೇ ಮುಕ್ತಿ ಎನಿಸುವುದು.

"ಅತ್ಯಾಶೆಂಯೆಂಬುದೆ ಪಾಪ ಬೇರೆ ಪಾಪೆಂಬುದಿಲ್ಲ ಕಂಡಿರೆ ಅಯ್ಯಾ!
ಪರಿಣಾಮವೆಂಬುದೆ ಪರಮಾನಂದ ಬೇರೆ ಪರಲೋಕವಿಲ್ಲ ಕಂಡಿರೆ ಅಯ್ಯಾ
ಇಹಪರದುಶೆಯಿಲ್ಲದಿಹುದೆ ಶಿವಯೋಗ
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ಬಲ್ಲಸಿದ್ಧರಾಮನ ಪರಿಯ"[೨೯]

ಪಾಪ, ಪುಣ್ಯ, ಪರಮಾನಂದ ಶಿವಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಒಂದು ಹೊಸ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅತಿ ಆಸೆಪಡುವುದೇ ಪಾಪ. ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಬಂದ ಫಲವೇ ಪರಮಾನಂದ. ಇಹ–ಪರಗಳ ಆಸೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದೇ ಶಿವಯೋಗ. ಇಂಥ ತೆರನಾದ ಶಿವ ಯೋಗವನ್ನು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಬಲ್ಲನೆಂದು ಹೇಳಿರುವನು. ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಒಡನಾಡಿಗನಾಗಿದ್ದನು. ಹೀಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುಭವದ ಮುಂಋಾತರ ಸೇರೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಆಸೆಗಳು ನಮ್ಮ ಮೀತಿಯೊಳಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ದೇಶ ವಿಶ್ವ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಯಾವಾಗ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಆಸೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆವಾಗ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಅಶಾಂತಿಯ ಗುಡಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಮುಂದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಶಾಂತಿ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಫಲಾಪ್ಯೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ನಮಗೆ ಮಾನಸಿಕ ನೆಮ್ಮದಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಅನುಭವದ ನುಡಿಯಾಗಿದೆ.

"ಅರ್ಥವೆಂಬುದೆ ಪಾಪ, ಬೇರೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲ ಕಂಡಯ್ಯ,
ಪರಿಣಾಮವೆಂಬುದೆ ಪುಣ್ಯ, ಬೇರೆ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲ ಕಂಡಯ್ಯಾ,
ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳನತಿಗಳೆದ ಉಳುಮೆ ಶಿವಯೋಗ
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನು ಬಲ್ಲ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪರಿಯು"[೨೦]

ಅತಿ ಆಸೆಯಿಂದ ಧನಗಳಿಸುವದೇ ಪಾಪವೆನಿಸುವದು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಧನಗಳಿಸದೆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಿಯಾದರೆ ಅದೇ ಪುಣ್ಯವು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನರಿತು ಆಚರಿಸಿದರೆ ಅದೇ ಶಿವಯೋಗವು. ಆಗ ಅವನಲ್ಲಿ ಕೆಡುಕಾದುದು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಅವುದು ಅವನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವದೋ ಅದೇ ನಿಜವಾದ ಶಿವಯೋಗದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಇದನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಬಲ್ಲನು. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಸಮೀಪದಿಂದ ನೋಡಿ ಅನುಭವಿಸಿರುವನು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಈ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವನು.

ಶರಣ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವಷ್ಟೇ ಏಕೆ ದೇಹದ ರೋಮ ರೋಮಗಳೆಲ್ಲ ಲಿಂಗವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಿವದೃಷ್ಟಿ ಫಲಿಸುವ ರೀತಿಯದು. ಹೀಗೆ ಪಾರ್ಥ್ವಮುಖಿವಾಗಿ ಅವನು ಕಂಡ ದರ್ಶನವು ಕೇವಲ ಬುದ್ಧಿಗೋಚರವಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಅಖಂಡ ಅನುಭವವಾಗಿ ಹೃದಯ ಸಮವೇದ್ಯವಾಗುವುದು ಲಿಂಗಾನಂದ ಸುಖವೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಸುಖವೇ ಆಗಿ ಅದ್ವಯಾನಂದದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಅವನನ್ನು ಶರಣ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಸಿಲ್ಲಿಸುವುದು.

"ಅರಳಿದ ಪುಷ್ಪ ಪರಿಮಳಿಸದಿಹುದೆ?
ತುಂಬಿದ ಸಾಗರ ನೊರೆತೊರೆಯಾಡದಿಪ್ಪುದೆ?
ಆಕಾಶವ ಮುಟ್ಟುವ ದೋಟಿಗೋಲಪಿಡಿವನೆ?
ಪರಿವಪರಿಣಾಮಿ, ಕರ್ಮವನತಿಗಳೆಯದಿಹನೆ, ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ"[೨೧]

ಶರಣನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಪ್ರಫುಲ್ಲಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಪಕ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪುಷ್ಪವು ಸುವಾಸಿತವಾಗುತ್ತದೆ, ಸಾಗರವು ತುಂಬಿದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ನೊರೆತೆರೆಗಳಾಡುವವು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಶರಣನು ಕೀಳು ತೊರೆದು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದ ಬಯಸುವನು.

"ಇಕ್ಕದೆ ಕೋಗಿಲೆ, ಕಾಗೆಯ ತತ್ತಿಯಲ್ಲಿ
ಸಾಕದೆ ತನ್ನ ಶಿಶುವ ಮನಬುದ್ಧಿಯಿಂದ
ಇಕ್ಕಿದಡೇನೊ, ದೇವಾ ಪಿಂಡವ ತಂದು

ಮಾನವ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಡೇನೊ?
ಲಿಂಗಶರಣನು ನರರ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಾತನೇ ಅಲ್ಲ
ಬಾರದೆ ಪಕ್ಷಿಯ ಬಸುರಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷವು?
ಇದು ಕಾರಣ ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ಕಾಗೆಗೆ ಪಿಕ ಶಿಶುವೆ?"[೩೨]

ಇಲ್ಲಿ ಹಾವಿನಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಶರಣನು ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಒದೆರಡು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಕೋಗಿಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡಬಲ್ಲದು. ಕೇಳುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಂಜಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಕಲೆಯು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅದು ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿ ತನ್ನ ತತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕಾವು ಕೊಡುವ ಕಾಗೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ತನ್ನ ತತ್ತಿಯನ್ನು ಇಡುತ್ತದೆ. ಪಾಪ ಕಾಗೆಗೆ ಲೆಕ್ಕ ತಿಳಿಯದೆ ಕೋಗಿಲೆಯ ತತ್ತಿಗೂ ಕಾವು ಕೊಟ್ಟು ಮರಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೋಗಿಲೆಯ ಜನನಕ್ಕೆ ಕಾಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂಬ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾಗೆಯ ಮರಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವದೇನು?

ಅಶ್ವತ್ಥದ ಬೀಜಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಹಲವು ಹಣ್ಣಿನ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಪಕ್ಷಿಗಳು ನುಂಗುತ್ತವೆ. ಆ ಬೀಜಗಳಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಬಸಿರೇ ಬೀಜೋಪಚಾರದ ಸ್ಥಳವಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಮಲದ್ವಾರದಿಂದ ಬಂದ ಬೀಜಗಳಿಗೆ ನೀರು, ಮಣ್ಣು, ಬೆಳಕು ದೊರೆತಾಗ ಅವು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಗಳೇ ತಾಯಿಯಾದಂತಾಯಿತೇನು?

ಇವುಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಾಂಶ ಸಂಭೂತರಾದ ಶರಣರು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ನರರೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನದಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಮರಳದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣರು ಸಹಿತ ತಾವು ಹುಟ್ಟಿದ ಜಾಗದ ಮೋಹವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನದಿಗಳು ತಮ್ಮ ನೀರಿಗಾಗಿ ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿಗೇನೇ ಉಪಕೃತರಾಗಿ ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆಗೆಯೇ ಹರಿದು ಹೋಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಶವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದು ಪುನಃ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ವಿಲೀನವಾಗಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"ಅರಳಿದ ಪುಷ್ಪ ಪರಿಮಳಿಸದಿಹುದೆ?
ತುಂಬಿದ ಸಾಗರ ನೊರೆತೊರೆಯಾಡದಿಪ್ಪುದೆ?
ಆಕಾಶವ ಮುಟ್ಟುವ ದೋಂಟಿಗೋಲವಿಡಿವನೆ?
ಪರಿಮಪರಿಣಾಮಿ, ಕರ್ಮವನಲೆಗಳೆಯದಿಹನೆ, ಮಹಾಲಿಂಗ
ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ?"[೩೩]

ಹೂವು ಅರಳಿ ವಾಸನೆ ಬೀರುವಂತೆ ಶರಣನ ಬದುಕು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವವನಿಗೆ ಊರುಗೋಲಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮ ಪರಿಣಾಮಿಯಾದ ಶರಣನಿಗೆ ಕರ್ಮಗಳು ತಾನಾಗಿಯೇ ಕಳಚಿ ಬೀಳುವವು.

ಶರಣರು ನರರಲ್ಲಿ ಅರಿವನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಂಡವರು. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅವರ ಕರೆಯುವ ಹೆಸರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೂಗಿದರೆ ಓ ಎನ್ನುವರು. ಆದರೆ ಆ ಹೆಸರೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕುರುಹಿಲ್ಲ ಶರಣಂಗೆ ತರಹಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ಶರಣರು ಸಂಸಾರವ ಬಳಸಿಯೂ ಬಳಸದಂತಿಪ್ಪರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಅಂಗನು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಬೆರಸಿ ಬೇರಿಲ್ಲದಂತಾಗುವುದೇ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಐಕ್ಯ. ಷಟ್ಸ್ಥಲಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಹಂತವಿದು. ಶರಣಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಾಗಲೇ ಅವನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲ ಲಿಂಗವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಕಾಯದ ಕಳೆ ಕಳೆದು ಅದು ಯೋಗಾಂಗವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಐಕ್ಯಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನು ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಿಂಗನ ಆರಾಧನೆ ನಡೆಯುವುದು. ಇದು ಕೇವಲ ಭಾವಪೂಜೆ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಿಂಗ ಅಳವಡುವುದರಿಂದ ನಿರ್ಭಾವದ ನಿಃಕಲದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನು ಸೇರಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯ ಕ್ರಿಯಾಶೂನ್ಯ ತೋರಿಕೆಯ ದ್ವಂದ್ವಗಳೆಲ್ಲವು ಕಳಚಿ ಹೋಗಿ ಕೇವಲ ಸ್ಥಿತಿ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಷಟ್ಕರ್ಮಗಳು ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳು ಅಷ್ಟ ವಿಧಾರ್ಚನೆಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಸುಳುಹುದೋರಲರಿಯವು ಆತ್ಮನು ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಶಿಖಿ ಕರ್ಪೂರಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

"ಬಾಲಕಿ ಹಾಲ ಸವಿದಂತೆ, ಮರುಳಿನ ಮನದ ನೆನಹಿನಂತೆ
ಮೂಗ ಕಂಡ ಕನಸಿನಂತೆ, ಮೈಯರಿಯದ ನೆಳಲಿನಂತೆ,
ಬಂಜೆಯ ಮನದ ಸ್ನೇಹದಂತೆ,
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಎನಗೆ ಲಿಂಗೈಕ್ಯವು"೩೪

ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಲಿಂಗೈಕ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಾರದು ಎಂದು ಅನೇಕ ಉಪಮೇಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಾಲಕಿ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಅದರ ರುಚಿಯನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಾರದು. ಅದು ಅವಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತದೆ. ಮರಳನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಏನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಗ ತಾನು ಕಂಡು ಕನಸನ್ನ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ವಿವರಿಸಿಹೇಳಲ್ಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಾರದು. ನೆರಳು ಮತ್ತು ದೇಹಕ್ಕೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಂತೆ ಇದ್ದರು ಅವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡು ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಾರದು. ಅದನ್ನು ಅಂತರಗಂದಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಭವಿಸಿ ಆನಂದಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"ಕರ್ಪುರದ ಕಳ್ಳನ ಹುಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಲು,
ಅಗ್ನಿಯೆಂಬ ಹಿತವ ಬಂದು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿ,
ಪಾಶಬೆಂದು ಕಳ್ಳ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೆ ಅಡಗಿದಂತೆ

ಶರಣಂಗೆ ಬಯಲಪಾಶ ಬಂದು ಕಟ್ಟಿರಲು,

ಬಯಲ ಲಿಂಗ ಬಂದು ಬಿಡಿಸಲು, ಬಯಲು ಬಯಲು ಏಕವಾಯಿತ್ತು

ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನೆಂಬ ಸಂಪತ್ತು ಸದಾಶೂನ್ಯವಾಯಿತ್ತು"[೩೫]

ಪ್ರಸ್ತುತ ವಚನದಲ್ಲಿ ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನವರು ಕರ್ಪೂರ ಶಿಖಿ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮಾ ಪ್ರಧಾನವಾದ ವಚನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ಪೂರ ಸ್ವರೂಪದ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಮಾಯಾ ಸ್ವರೂಪದ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಬಂಧಿಸಲಾಗಿದೆ ಆ ಮಾಯೇಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಗ್ನಿ ಸ್ವರೂಪದ ಲಿಂಗವನ್ನು ತಾಕಿಸಲೊಡನೆ ಲಿಂಗಾನು ಸಂಧಾನದಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮಾಭಾವವೂ ಅಳಿದು ಹೋಗಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಭಾವ ನೆಲೆಸುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗೈಕ್ಯವು ಬಯಲು. ಇಲ್ಲಿ ಬಯಲು ಲಿಂಗ ಬಂದು ಮಾನವ ಜನ್ಮವನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಆ ಬಯಲು ಬಯಲು ಏಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮ ಒಂದೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಶಿವೈಕ್ಯ. ಅದುವೇ ಅದ್ವೈತ ಎಂದು ಕಲ್ಲಯ ತಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಶೂನ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ.

"ಕಲ್ಲೊಳಗಣ ಕಿಚ್ಚು ಉರಿಯದ ಪರಿಯಂತೆ,

ಬೀಜದೊಳಗಣ ವೃಕ್ಷ ಉರಿಯದ ಪರಿಯಂತೆ,

ಪುಷ್ಪದ ಕಂಪು ನೆನೆಯಲ್ಲಿ ತೋರದಂತೆ,

ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಉದಕ ಒಸರದ ಪರಿಯಂತೆ,

ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯ

ಇಹವೆನ್ನ ಪರವೆನ್ನ ಸಹಜವೆನ್ನ ತಾನೆನ್ನ"[೩೬]

ಹೀಗೆ ಲಿಂಗೈಕ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಇಹದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ವಾಚಾತೀತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಅನುಭಾವದ ಸರಳ ನುಡಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನುಭಾವದ ಅಂತರಂಗದ ಬೆಳಕನ್ನು ಅವರ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಾನವನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಿಗದ ಈ ಪರಮ ವಸ್ತು ಕಲ್ಲಯ್ಯನವರು ಅದರ ಮೂಕಲವೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವುದು ಇನ್ನೂ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಳಗು–ಹೊರಗು ಪಾಪ–ಪುಣ್ಯ ಮೇಲು–ಕೀಳು ನಾನು ಅವನು ಎಂಬಂತಹ ಭೇದವೇ ಇಲ್ಲ ಒಂದರ ಮೂಲಕ ಒಂದನ್ನು ಕಾಣುವ ಒಂದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದುನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಅವರ ಅನುಭಾವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರಿತ್ತ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡಗೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

೪.೩ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಜಾತಿ ಜಗಳ, ಅಸಮಾನತೆ, ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ, ಮಹಿಳಾ ಶೋಷಣೆಯಂತಹ ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಈಗ ಮತ್ತಷ್ಟು

ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಅಧಿಕಾರದ ಲಾಲಸೆಗಾಗಿ ರಾಜಿಕೀಯವನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಅನೇಕ ಮುಖಂಡರೇ ಇಂತಹ ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮರುಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಸರ ದಿನ ನಿತ್ಯ ಮಲಿನವಾಗತೊಡಗಿದೆ. ನಿಸರ್ಗ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಅನಾಹುತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗುತ್ತಿದೆ. ವಿದ್ಯಾವಂತರೆನಿಸಿಕೊಂಡವರಿಂದ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ, ನಕ್ಸಲಿಜಂ ಮತ್ತು ಕೋಮು ಗಲಭೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿವೆ.

ಇಂತಹ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚಿಂತಕರ ಚಿಂತನೆಗಳು ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸಬಲ್ಲವು. ಈ ದೇಶದ ಪ್ರಮುಖ ಚಿಂತಕರಾದ ಬುದ್ಧ–ಬಸವ–ಅಂಬೇಡ್ಕರ್–ಲೋಹಿಯಾ–ಗಾಂಧಿ–ಪೆರಿಯಾರ್ ಈ ಮುಂತಾದವರ ವಿಚಾರಗಳು ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಚಿಂತನೆಗೆ ತೊಡಗಿಸುತ್ತವೆ. ಬುದ್ಧನ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿ, ಬಸವಣ್ಣನ ಮುಗ್ಧಭಕ್ತಿ, ಅಂಬೇಡ್ಕರನ ಹೋರಾಟ, ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಸರಳತೆ, ಲೋಹಿಯಾರ ನಿಷ್ಟುರತೆ ಮತ್ತೆ–ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಯ ಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಾಗ ಹೊಸ ಬೆಳಕು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದ ಅನೇಕ ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿದೆ. ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಚನ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಸಹಸ್ರಾರು ನೊಂದ ಜೀವಿಗಳ ದನಿಯಾಗಿ ನಿಂತ ಬಸವಣ್ಣ ಬದುಕಿನ ಅನೇಕ ನಿಷ್ಠುರತೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂದಿನ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಅನೇಕ ವಚನಗಳು ಹೇಗೆ ಪರಿಹಾರನೀಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಯಾವ ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ, ಆಗಮಗಳು ಈ ದೇಶವನ್ನು ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸಿದ್ದವೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದ. ವರ್ಣಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದ ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಅತಿಗಳೆದ ಅನೇಕ ದೇವರುಗಳ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಏಕದೇವೋಪಾಸನೆಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಕ್ಷೇತ್ರವಿಶೇಷವೋ ಬೀಜ ವಿಶೇಷವೋ? ಎಂಬ ಹೊಸ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ವೃತಗೇಡಿಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸಿದ ಆತ್ಮಶೋಧನೆಗೆ ತೊಡಗಿಸಿದ ಜಾತಿ ಕುಲಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದ ಅಂತರಂಗ ಬಯರಂಗದ ಕುರುಹು ತೋರಿಸಿದ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾರಿದ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಅಮೂಲ್ಯ ವಿಚಾರಗಳು ಇಂದಿನ ಬದುಕಿಗೆ ತುಂಬಾ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿವೆ. ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಈ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಕೋಮುವಾದ, ಜಾತಿ, ಜಗಳ, ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ, ನಿತ್ಯದ ಹಿಂಸೆ, ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ, ವೈಷಮ್ಯ, ಅಸಮಾನತೆಯಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ನಮ್ಮನಿಂದ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

೧. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ನಿವಾರಣೆ

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಈ ದೇಶದ ಒಂದು ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆ. ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮುದ್ದಾಡುವ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನನ್ನಾಗಿ ದೂರು ಇಟ್ಟಿರುವುದು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದೊಡ್ಡ ದುರಂತ. ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಬಾಳಲು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದವನು ಕಲ್ಲಯ್ಯ. ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಅವನ ವಿಚಾರಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸುಳಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಧಾರ ಸೂತ್ರಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

"ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮೊದಲಾಗಿ ಶ್ವಪಚ ಕಡೆಯಾಗಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೆಯೂ ಜನನವೊಂದೆ
ಆಹಾರ ನಿದ್ರೆ ಭಯ ಮೈಥುನವೊಂದೆ, ಪುಣ್ಯಪಾಪವೊಂದೆ ಸ್ವರ್ಗವೊಂದೆ
ಬೇರೆಂಬ ಭಂಗಿತರು ನೀವು ಕೇಳಿರೆ
ಅರಿವೇ ಸತ್ಕುಲ, ಮರವೇ ದುಃಕುಲ, ಅರಿವುವಿಡಿದು ಮನಪಕ್ಷ
ಆಗಮವಿಡಿದು ಆಚಾರ ಆಚಾರವಿಡಿದು ಸಮಯ
ಅರಿದಡೆ ಶರಣ ಮರೆದಡೆ ಮಾನವ
ವಿಚಾರಿಸಿದಡೆ ಸಚರಾಚರವೆಲ್ಲವೂ ಪಂಚಭೂತಮಯ
ಚಂದಿರಾದಿಗಳೊಳಗೊಂದು ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮ
ಸಪ್ತಧಾತು ಸಮಂಪಿಂಡಂ ಸಮಯೋನಿ ಸಮುದ್ಭವಂ।
ಆತ್ಮಜೀವ ಸಮಾಯುಕ್ತಂ ವರ್ಣಾನಾಂ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಂ॥
ಎಂದುದಾಗಿ
ಇದು ಕಾರಣ ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ"[೬೭]

"ಅಯ್ಯಾ ವಿಪ್ರರೆಂಬವರು ಮಾತಂಗಿಯ ಮಕ್ಕಳೆಂಬುದಕ್ಕೆ
ಇದೇ ದೃಷ್ಟ
ಮತ್ತೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಕೇಳಿದಡೆ ಹೇಳುವೆನು
ಬಡಗಿ ಮಾಚಲದೇವಿಯ ಕುಲಜೆಯ ಮಾಡಿಹೆವೆಂದು
ಕಡಿದು ಹಂಚಿ ತಿಂದರಂದು ಗೋ ಮಾಂಸವ
ಬಿಡದೆ ಅತ್ಯಂತ ಯಜ್ಞ ಕ್ರಮವೆಂದು ಹೋತನೆ ಕೊಂದು
ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕವಾಗಿ ಕಡಿದು ಭಕ್ಷಿಸಿದುದು ಕಂಡು

ಮಿಕ್ಕ ಹದಿನೇಳು ಜಾತಿ ವಿಪ್ರರ ಕೈಯಲನುಗ್ರಹವ ಪಡೆದು
ತಿನಕಲಿತರಯ್ಯಾ"[೩೮]

"ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವೆಂದು ನುಡಿವರು ವಿಪ್ರಜನರು
ಶ್ವಪಚ ಮಚ್ಚಿಗ ಬೋಯ ಕುಲಜರೆ ದ್ವಿಜರು?
ಅಗಸ ಕಮ್ಮಾರ ನಾವಿದ ಕುಲಜರೆ ದ್ವಿಜರು?
ಸರ್ವವೇದೇಷು ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಸರ್ವಯಜ್ಞೇಷು ದೀಕ್ಷಿತಃ।
ಮಹಾಪಾತಕಕೋಟಿಘ್ನಃ ಶ್ವಪಚೋ ಲಿಂಗ ಪೂಜಕಃ।
ತತ್ಸಂಭಾಷಣತೋ ಮುಕ್ತಿಃ ಗಣಮುಖ್ಯಂ ಸುಖಂ ಭವೇತ್॥
ಇಂತೆಂದುದಾಗಿ, ಲಿಂಗಭಕ್ತನೆ ಕುಲಜನು
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನನಾರಾಧಿರಸಿ ಪಡೆದರೆಲವೊ
ಮರೆದಡೆ ಹುಳುಗೊಂಡದಲ್ಲಿಪ್ಪಿರೆಲವೊ"[೩೯]

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ಮತ್ತು ಅವನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂಥ ವರ್ಗ ಒಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಅದೇ ಶರಣರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಶರಣವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೆಳಜಾತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಅನೇಕ ಶರಣರು ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ನಿಲುವುಗಳಿಂದ ಅವರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದರು ಮತ್ತು ಅವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಲ್ಲಯ್ಯನಂಥ ನೂರಾರು ಜನ ಶರಣರು ಮಾಡಿದರು.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಜನನ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇರುವದು. ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಾದ ಆಹಾರ, ನಿದ್ರೆ, ಕಾಮ ಇವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಾದಂಥವು ಇವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವಂಥವುಗಳು ಪುಣ್ಯ, ಪಾಪಗಳು, ಸ್ವರ್ಗ ನರಕಗಳು ಒಂದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಐದು ಪಂಚ ಭೂತಗಳಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಯಾರು ಮೇಲು ಕೀಳು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳ ನಡುನಡುವೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಿಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಯಾರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ತಾವುಮಾಡುವ ಆಚರಣೆ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ತಿಳಿದು ತಾವು ಮಾಡುವ ಅನಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಾವೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ವಿಪ್ರರು ನಂಬಿದ್ದರು. ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬುಡಸಹಿತ ಕಿತ್ತಿಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ವಿಪ್ರರು

ಗೋಮಾಂಸ, ಹೋತಿನ ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಿಸಿದರು. ಇತಂಹ ಜನರು ಇನ್ನುಳಿದ ಹದಿನೇಳು ಜಾತಿಗಳಿಂದ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆದವರು ಇವರು ಹೇಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಸ್ವಯಂ ಆಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡ ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಅದರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಹುಳುಕುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸಿ ಅವರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿ ಎಲ್ಲರು ಸಮಾನರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾನೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯ.

"ಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಶೇಷವೊ, ಬೀಜ ವಿಶೇಷವೊ? ಬಲ್ಲವರು ನೀವು ಹೇಳಿರೆ।
ಬೀಜ ವಿಶೇಷವೆಂದಡೆ ಕುಲದಲಧಿಕ ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸತಿ ಜಾರೆಯಾಗಿ,
ಶ್ವಪಚನ ರಮಿಸಲು
ಆ ಬೀಜ ಗರ್ಭವಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಸುತಂಗೆ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕರ್ಮದಿಂದ ಉಪನಯನ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ,
ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಯಜ್ಞ ಜನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗನೆ ಆ ಸುತನು?
ಕುಲದಲಧಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಚಂಡಾಲ ಸತಿಯ ರಮಿಸಲು
ಜನಿಸಿದ ಸುತಂಗೆ ವಿಪ್ರಕರ್ಮ ಸಲ್ಲದೆ ಹೋಗದೆ?
ಇದು ದೃಷ್ಟ..............."[೪೦]

ಕ್ಷೇತ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠವೋ? ಬೀಜ ಶ್ರೇಷ್ಠವೋ? ಬೀಜವೇ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸಿದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸತಿ ಜಾರೆಯಾಗಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಿಂದ ಮಗುವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಆ ಮಗು ಉಪನಯನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಯಾಜನ-ಯಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವನು ಅರ್ಹನಾಗಬಾರದು. ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಸತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಆ ಮಗುವಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ದೊರಕಬೇಕು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಜಾತಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮವಾಗಿರದೆ ನಿಜವಾದ ಶಿವಭಕ್ತನಿಗೆ ಇಂತಹ ಜಾತಿ ತೊಡಕಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಜನರೂ ಗುರುಕರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶುದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಬಗೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹರು ಎಂದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಮತ್ತು ಬೀಜ ಎಂಬ ಹೊಸ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾನೆ ಕಲ್ಲಯ್ಯ.

೪.೩.೨. ಬಂಡಾಯದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ

ಬಂಡಾಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ಬಂಡಾಯ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಹ್ಯ ಬಂಡಾಯ. ಕಲ್ಲಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಬಂಡಾಯಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮನದೊಳಡಗಿರುವ ಸ್ವಾರ್ಥದಾಸೆಗಳು ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೇಳುವ ಮನಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು

ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದುದು ಇಂತಹ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಂಡಾಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವಿದೆ. ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಅರಸನ ಆಭರಣದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಂಡಾಯವೆದ್ದು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಲಯ್ಯ ನಂತರ ಅವನೊಳಗಿನ ಆಂತರಿಂಕ ಬಂಡಾಯ ತೀವ್ರಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದು ಅವನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತ ನಿಲುವುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಬಂಡೇಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ಸ್ವ-ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲಕ ಆಂತರಿಕ ಬಂಡಾಯ ನಡೆದರೆ ಸಮಾಜ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲಕ ಬಾಹ್ಯ ಬಂಡಾಯ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ವಿಮರ್ಶೆ ಸ್ವ-ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲಕ ಬಂಡಾಯದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾನೆ.

"ಅಂದಂದಿನ ದಿನವ ಸಂಸಾರವಂದಂದಿಗೆ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದೆ
ಎಂದಯ್ಯಾ ನಿಮ್ಮ ನೆನೆವೆ, ಎಂದಯ್ಯಾ ನಿಮ್ಮ ಪೂಜಿಸುವೆ
ಸಮಚಿತ್ತದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ನೆನೆವಡೆ
ನಾಳಿಂಗಿಂದಲೇ ಲೇಸು ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ"[೪೧]

"ಗುರುವಿದೆ ಲಿಂಗವಿದೆ, ಪಾದತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದವಿದೆ
ಮತ್ತೆಯೂ ಬಳಲುತಿದ್ದೇನೆ ಭಕ್ತಿ ಸಹಜವಳಡದಾಗಿ.........."[೪೨]
"ಹಾಹಾ! ವೇದವೆ ತತ್ವವಾದಡೆ ಮಾದಾರನ ಮನೆಯುಂಡನೊಬ್ಬ
ನಿಧಾನವುಳ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾರೂ ಇಲ್ಲದಾದಡೆ..........."[೪೩]

"ವೇದವೆಂಬುದು ಮಾಯಿಕದ ಕೈಯ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು
ಆಗಮವೆಂಬುದು ಮಾಯಿಕದ ಬಾಯ ವಿಕರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು.........."[೪೪]

ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜೀವನ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಎಂದಿಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅರಿತು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೆ ಸಮಚಿತ್ತದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ನೆನೆವಡೆ ಲೇಸು ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳಿದ್ದರೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟದಾಗಿದೆ ಭಕ್ತಿಯ ದಾರಿ ತಿಳಿಯದೇ ಬಳಲುತಿದ್ದೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ತನಗೆ ಸತ್ಯಶರಣರ ಮಹಾನುಭಾವರ ಸಂಗ ಸಿಗದಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಶರಣರ ಸಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿದ್ದಾನೆ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಮಗೊಂದು ಬಟ್ಟೆ ಇತರರಿಗೊಂದು ಬಟ್ಟೆ ಆದರೆ ಶರಣರಿಗೆ ತಾವು ನಡೆದುದೇ ಬಟ್ಟೆ! ಲಿಂಗಾಚಾರಿಗಳು ನಿಸ್ಸೀಮರು ಎಂದು ಶರಣರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿರುವನು.

೪.೩.೩. ಆತ್ಮಶೋಧನೆ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಆತ್ಮಶೋಧನೆ ಅಥವಾ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗ ತೊಡಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಇತರರ ಕಡೆ ಕೈಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸರಕಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಭ್ರಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಪ್ರಜೆಗಳು ಹೇಳಿದರೆ ಭ್ರಷ್ಟ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಭ್ರಷ್ಟ ಸರಕಾರ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆಂದು ಸರಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಗೊಂದಲವೆಬ್ಬಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಹೇಳಿದ ಆತ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯ ನುಡಿಗಳು ಇಂದು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತವೆ.

> "ಹಗಲು ಹಸಿವೆಂಗೆ ಕುದಿದು, ಇರಳು ನಿದ್ರೆಗೆ ಸಂದು
> ಎಚ್ಚತ್ತು ಉಳಿದಾದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪಂಚೆದ್ರಿಯಂಗಳ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹರಿದು
> ಅಯ್ಯಾ, ನಿಮ್ಮ ನೆನೆಯಲರಿಯದ ಪಾಪಿಯಯ್ಯಾ
> ಅಯ್ಯಾ, ನಿಮ್ಮ ದೆಸೆಯ ನೋಡದಕರ್ವಿಯಯ್ಯಾ
> ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ, ಅಸಗ ನೀರಡಿಸಿಸಾವಂತೆ ಎನ್ನ ಭಕ್ತಿ"[೪೫]

ಹಸಿವು ನಿದ್ರೆಗಳು ಯಥೇಚ್ಛ ಲಭಿಸಿದಾದರೂ ನಾವು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿರುತ್ತೇವೆಯೇ? ಹಿಂದೆಯೇ ಸಾಲಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಬಟ್ಟೆ-ಬರಿಗಳ ಚಿಂತೆ, ಮನೆ-ಮಾರುಗಳ ಚಿಂತೆ, ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳ ಚಿಂತೆ, ಬದುಕು-ಮರಣದ ಚಿಂತೆ, ಸುಖ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಸುಖವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹುನ್ನಾರಗಳೇ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಾಗ ಸುಖದೊರಕಿತಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವರು ಮಾನವನಿಗೆ ಸದೃಢ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಣ ಶಕ್ತಿಯ ಮಿದುಳನ್ನು ಶಬ್ಧ ಶಕ್ತಿಯ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಾಸ ಪಡುವ ನಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪರಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗೆಂದರೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೀರಡಿಸಿ ಸಾಯುವ ಅಗಸನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮೈಲಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಅವನು ತಿಳಿನೀರುಗಳನ್ನು ಕೊಳೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆ ನೀರನ್ನು ಅವನು ಸೇವಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ನಾವು ಮಾನವರು ಕೂಡ ದುರಾಶೆ ದುರ್ಮೋಹ ದುರ್ವ್ಯಸನಗಳ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ಈ ಸುಖದ ತಿಳಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು ಸುಖ ಸಿಗದಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆಯೆಂಬುದು ಶರಣ ಹಾವಿನಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಮತಿತಾರ್ಥ.

> "ಒಲಿದೊಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಒಲಿದಲ್ಲದಿಲ್ಲ
> ಹಲವು ಕೊಂಬಿಗೆ ಹಾರದಿರು, ಮರುಳೆ
> ಅಟ್ಟಿ ನೋಡುವ, ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡುವ, ತಟ್ಟಿ ನೋಡುವ, ಒತ್ತಿ ನೋಡುವ,
> ಅಟ್ಟಿದಡೆ ತಟ್ಟಿದಡೆ, ನಿಷ್ಠೆಯಂ ಬಿಡದಿರ್ದಡೆ,
> ತನ್ನ ನೀವ, ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ"[೪೬]

ಭಕ್ತನಾದವನು ಭಕ್ತಿ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿಬೇಕು. ದೃಢವಾಗಿರಬೇಕು ನಿಷ್ಕಾಮ ಭಕ್ತಿ ಇರಬೇಕು ಹರನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಅರಿವಂತೆ ಮಾಡುವ ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಹರನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಡಿಸಿ ಪೀಡಿಸಿ ನೋಡುವನು ಅಂಜದೆ ಅಳುಕದೆ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಕ್ತನಾದವನು ತನ್ನ ಹರಿದಾಡುವ ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಹೇಳಿರುವನು.

ಆತ್ಮಶೋಧನೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಯುದ್ಧಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಶೋಷಣೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಇಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಆತ್ಮಶೋಧನೆ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿಸಿದ ಈ ಆತ್ಮಶೋಧನೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

೪.೩.೪. ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ

ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ ಎಂಬ ಎರುಡು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಜನ ಚಿಂತಕರು ತಮ್ಮದೇಯಾದ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿಷೇಶವಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿದ್ದಂತಿದೆ.

"ಅತ್ಯಾಶೆಯೆಂಬುದೆ ಪಾಪ, ಬೇರೆ ಪಾಪೆಂಬುದಿಲ್ಲ, ಕಂಡಿರೆ ಅಯ್ಯಾ
ಪರಿಣಾಮವೆಂಬುದೆ ಪರಮಾನಂದ, ಬೇರೆ ಪರಲೋಕವಿಲ್ಲ ಕಂಡಿರೆ ಅಯ್ಯಾ
ಇಹಪರದಾಶಿಯಿಲ್ಲದಿಹುದೆ ಶಿವಯೋಗ
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ಬಲ್ಲ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಪರಿಯ"[೪೭]

"ಅರ್ಥವೆಂಬುದೆ ಪಾಪ, ಬೇರೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲ ಕಂಡಯ್ಯಾ
ಪರಿಣಾಮವೆಂಬುದೆ ಪುಣ್ಯ ಬೇರೆ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲ ಕಂಡಯ್ಯಾ
ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳನತಿಗಳೆದ ಉಳುಮೆ ಶಿವಯೋಗ
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನು ಬಲ್ಲ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಪರಿಯ"[೪೮]

ಆಸೆ ಎಂಬುದೆ ಪಾಪ, ನಿರಾಸೆ ಎಂಬುದೆ ಪುಣ್ಯ ಈ ರೀತಿಯ ಆಚರಣೆಯಿಂದಲೇ ಪರಮಾನಂದವು ದೊರೆಕೊಳ್ಳುವುದು ಆಗ ಇಹ ಪರದಾಸೆಯು ದೂರಾಗುವದು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಶಿವಯೋಗವು ಪುಣ್ಯ ಇದರ ಹೊರ್ತು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ ಪುಣ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೇ ಇನ್ನೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಆಸೆ ಮಾಡಿ ಧನಗಳಿಸುವದೇ ಪಾಪವೆನಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಧನಗಳಿಸಾದೆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಿಯಾದರೆ ಅದೇ ಪುಣ್ಯವು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನರಿತು ಆಚರಿಸಿದರೆ ಅದೇ ಶಿವಯೋಗ ಅದೇ ಪುಣ್ಯ ಆಗ ಅವನಲ್ಲಿ ಕೆಡುಕಾದುದು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಇದು ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ಆವುದು ಅವನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವದೋ ಅದೇ ನಿಜವಾದ ಶಿವಯೋಗದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು.

೪.೩.೫. ದೇಹವೇ ದೇವಾಲಯ

೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳು ಜನರಿಂದ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಬಡವರು ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು 'ದೇಹವೇ ದೇವಾಲಯ' ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿದರು. ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"ಉರವೆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಶಿರವೆ ಶ್ರೀಪರ್ವತ
ಲಲಾಟವೆ ಕೇದಾರ, ಭ್ರೂನಾಸಿಕದ ಮಧ್ಯವೆ ವಾರಣಾಸಿ ನೋಡಾ
ಹೃದಯವೆ ಪ್ರಯಾಗ, ಸರ್ವಾಂಗವೆ ಸಕಲತೀರ್ಥಂಗಳಾಗಿ
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನ ಶರಣರ ಸುಳುಹು ಜಗತ್ಪಾವನ"[೯]

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪುಣ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವನು ಶರಣನಿದ್ದುದೇ. ಪಾವನಕ್ಷೇತ್ರ ಆತನು ನಡೆದಾಡಿದ ಸ್ಥಳವೇ ಪವಿತ್ರವೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಶರಣರು ಗುಡಿ ಗುಂಡಾರಗಳನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದರು. ಸ್ಥಾವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದರು. ತೀರ್ಥ–ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾರಿದರು.

೪.೩.೬. ವಿಡಂಬನೆ

ವಿಡಂಬನೆಗಳಲ್ಲಿ ಚುರುಕು ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಗುಣ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದ್ದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗೆಗೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೊಂಡ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ, ಹೊಸ ಆಶಯಗಳಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುವ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ಶರಣನು ಸಹಜವಾಗಿ ವಿಡಂಬನೆ ಗುಣ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರು ಅದನ್ನೆಂದಿಗೂ ಟೀಕಿಸಲಾರರು ಬದುಕಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಈ ಟೀಕೆ ವಿಡಂಬನೆಗಳು ತುಂಬ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ.

'ಲಿಂಗಪಿರ್ತವಿಲ್ಲದೆ ಕೊಂಬ ಕರ್ಮಿಗಳು ನೀವು ಕೇಳಿಗೆ
ಅನರ್ಪಿತವೇನ ಮಾಡದು? ಅನರ್ಪಿತವೆಲ್ಲಿಗೈಯದು?
ಶ್ರುತಿ: ಅಸಮರ್ಪ್ಯ ಪದಾರ್ಥಂ ಶಂಭೋ ಭುಂಕ್ತೇ ಉದಕಂ ಪಾತಿ ಚ॥
ಸ್ವಮಾಂಸಮಸ್ಥಿ ಮೂತ್ರಂ ಚ ಭುಂಕ್ತೇ ಖಾದತಿ ಪಾತಿ ಚ॥
ಎಂದುದಾಗಿ ಇದು ಕಾರಣ

ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರದೇವರಿಗರ್ಪಿಸದೆ ಕೊಂಡಡೆ
ನಾಯಮಾಂಸ ನಾಯ ಎಲು[ವ] ನಾಯ ಮೂತ್ರವನು
ತಿಂದು ಅಗಿದು ಕುಡಿದಂತೆ ಕಾಣಿರೆ"[೫೦]

ಉಣ್ಣುವಲ್ಲಿ, ಉಡುವಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವ ಅರಿಕೆಯು ಬೇಕು. ಈ ಅರಿಕೆಯೊಡನೆ ಸಮರ್ಪಣೆಯು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮಲಮೂತ್ರ ಹೇಸಿಕೆಯನ್ನು ತಿಂದಂತೆಯೇ ಸರಿ ಎಂದು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾನೆ.

"ಕುಲಹೀನ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಅನುಗ್ರಹವ ಕೊಟ್ಟು,
ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವ ನಿಕ್ಷೇಪಿಸಿ, ಕರ್ಣಮಂತ್ರವ ಹೇಳಿ
ಆ ಶ್ರೀಗುರು ಬಂದು, ಆ ಶಿಷ್ಯನ ಮನೆಯ ಹೋಗಲೊಲ್ಲದೆ
ಅಕ್ಕಿ ತುಪ್ಪವ ನೀ[ಡಿ]ಸಿಕೊಂಡುಂಬವನ ಕೇಡಿಂಗಿನ್ನೇವೆನಯ್ಯಾ?
ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು,
ತಾ ಹೋಗೆನೆಂಬ ವತ್ರಗೇಡಿಗಿನ್ನೇವೆನಯ್ಯಾ?
ಅವನ ಧನಕ್ಕೆ ತಂದೆಯಾದನಲ್ಲದೆ, ಅವನ ಕುಲಕ್ಕೆ ತಂದೆಯಲ್ಲ
ಇದು ಕಾರಣ ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ,
ಲಿಂಗವ ಮಾರಿಕೊಂಡುಂಬ ಭಂಗಗಾರರು ಕೆಟ್ಟ ಕೇಡನೇನೆಂಬೆನಯ್ಯಾ"[೫೧]

ಢೋಂಗಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಕಠೋರವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿರುವನು. ಕುಲಹೀನ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಕುಲಹೀನ ಗುರು ಎಂದು ವಿಡಂಬಿಸಿರುವನು. ಇಂಥ ಗುರುಗಳು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವ ಕೊಟ್ಟು ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ಮಾಡುವರು. ಆದರೆ ಶಿಷ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಲಾರರು ಧನ, ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು. ಶಿಷ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡುವುದು ಮೈಲಿಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಇಂಥ ವ್ರತಗೇಡಿಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಮಾರಿಕೊಂಡು ಉಣ್ಣುವ ಹೀನರೆಂದು ಜರಿದಿರುವನು.

"ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ರೂಪ ಕಾಯದ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಕಂಡು
ಮನ ಹರಿದು, ತನು ಕರಗಿ ಬೆರಸಿದ ಬಳಿಕ ಸಂಗವಲ್ಲದೇನು ಹೇಳಾ।
ಮನ ಬೆರಸಿ ತನು ತಳಿತು ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳು ತುಳುಕಿದ ಬಳಿಕ
ಸಂಗವಲ್ಲದೇನು ಹೇಳಾ?

ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ಬಲ್ಲ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಪರಿಯ
ಮನದ ಹಾದರಿಗನು ಶಬ್ದ ರುಚಿಕರನು"[೫೨]

ಮನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಆಸೆ ಆಮಿಷಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡವರು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಕಾಮತೃಷೆ ಅಳಿದವರು ಸನ್ಯಾಸಿಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಧೂರ್ತರನ್ನು ಕುರಿತು ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನು ಬಯಸುವರನ್ನು ಮನದ ಹಾದರಿಗರು ಎಂದು ಕರೆದಿರುವನು. ಬರೀ ಕಾಯದಿಂದ ಎಸಗಿದ ಹಾದರ ಮಾತ್ರ ಹಾದರಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹಾದರವೂ ಅಷ್ಟೇ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

"ಆಗಮಾಚಾರವಿಲ್ಲೆಂದು ಭಕ್ತರನಲ್ಲೆಂಬ ಭಮಿತರು ನೀವು ಕೇಳಿರೆ।
ಮುಕ್ಕಳಿಸಿದ ನೀರ ಮಜ್ಜನಕ್ಕೆರವುದಿದಾವಾಗಮಾಚಾರ?
ಸರವ ಕಟ್ಟಿ ಪತ್ರಿಯ ಹರಿದು ಹಾಕೂದಿದಾವ ಮಂತ್ರದೊಳಗು?
ಸರ್ರನೆ ಹರಿತಂದು ಸುರ್ರನೆ ಕಲ್ಲಲಿಡುವುದಿದಾವ ಪೂಜೆ?
ಬಹುಬುದ್ಧಗಲಿತು ಬಹಳ ನುಡಿ ಶಿವಭಕ್ತರ ಕೂಡೆ ಸಲ್ಲದು,
ಶರಣೆಂದು ಶುದ್ಧರಪ್ಪುದು.
ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ನಿಲುವನು ತಾನೆ ಬಲ್ಲನು"[೫೩]

ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಆಗಮ ಆಚಾರವಿಲ್ಲದ ಜನರು ನೀವು ಎಂದು ದೂರುತ್ತಿರುವಾಗ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗಮ ಆಚಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಭ್ರಮಿತರು ನೀವು ಕೇಳಿರಿ, ಸರವ ಕಟ್ಟಿ ಪತ್ರಿ ಏರಿಸಿ, ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ, ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆಗಮ ಆಚಾರ ಪಾಲಿಸಿದಂತಲ್ಲಾ ಆಗಮ ಆಚಾರ ಎನ್ನುವುದು ಅಂತರಂಗದ ಮಾತು ಆಗಿರಬೇಕು ಇದನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಮಜ್ಜನಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆದು ಹೂ ಪತ್ರಿ ಏರಿಸಿ ಪೂಜೆ ಗೈಯ್ಯುವುದೆಲ್ಲಾ ಅದು ಬಹಿರಂಗದ ಪೂಜೆ ಹೊರಗಿನ ಆಗಮ ಆಚಾರ ಅದು ಶಿವನಿಗೆ ಬೇಡಾ ಆತನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದು ಅಂತರಂಗದ ಆಗಮ ಆಚಾರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಹಿರಂಗದ ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಆ ಶಿವನು ಒಪ್ಪಲಾರ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೇ ಭಕ್ತ. ಅವನ ಜಾತಿಯೇ ಉನ್ನತವಾದುದು. ಆಗಮಚಾರ ವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೇನಾಯಿತು. ಪರಿಶುದ್ಧ ಅಂತರಂಗವಿದೆಯಲ್ಲಾ ಅದೇ ದೇವನ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಇನ್ನು ಅನೇಕ ವಚನಗಳು ಈ ರೀತಿಯ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಗೊಡ್ಡುತನವನ್ನು ಹುಸಿನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು, ಹೇಯ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಶತಮಾನಗಳ ಭಯ-ಭ್ರಮೆಗಳನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಿವೆ. ಸಮಾಜದ ಚಿಂತನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಈ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೀತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟತೆ

ಇದೆ ಒಂದು ಮೂಢ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಬದುಕಿನ ಸತ್ಯದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹಳೆಯದ್ದನ್ನೂ ದುರಾಚರಣೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಲೇ ಹೊಸದಕ್ಕೆ ವಾಸ್ತವ ಬದುಕಿಗೆ ಬೆಲೆಕಟ್ಟಿ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ವಚನಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಕಲ್ಲಯ್ಯ ವಿಡಂಬಿಸುವ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ದೇವಾಲಯ ದೇವರು ಧರ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅನೇಕ ಹೇಯಾಚರಣೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ವಚನಗಳು ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದರು ಕೂಡಾ ಇಂದಿನ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿವೆ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ಹಿರೇಮಠ ಬಿ.ಆರ್ (ಸಂ) ; **ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೪**, ವಚನ-೧೧೮೦, ಪುಟ-೪೦೦, ವರ್ಷ-೧೯೯೩.

೨. ಅದೇ, ವ-೧೧೬೭, ಪು.೩೯೬.

೩. ಅದೇ, ವ-೧೧೮೬, ಪು.೪೦೨.

೪. ಅದೇ, ವ-೧೧೮೩, ಪು.೪೦೧.

೫. ಅದೇ, ವ-೧೧೨೫, ಪು.೩೭೯.

೬. ಅದೇ, ವ-೧೧೭೩, ಪು.೩೯೭.

೭. ಅದೇ, ವ-೧೧೧೯, ಪು.೩೭೮.

೮. ಅದೇ, ವ-೧೧೧೧, ಪು.೩೭೫.

೯. ಅದೇ, ವ-೧೧೩೨, ಪು.೩೮೩.

೧೦. ಅದೇ, ವ-೧೧೪೭, ಪು.೩೮೯.

೧೧. ಅದೇ, ವ-೧೧೭೦, ಪು.೩೯೭.

೧೨. ಅದೇ, ವ-೧೧೯೧, ಪು.೩೬೮.

೧೩. ಅದೇ, ವ-೧೧೮೧, ಪು.೪೦೧.

೧೪. ಅದೇ, ವ-೧೧೧೨, ಪು.೩೭೫.

೧೫. ಅದೇ, ವ-೧೧೦೮, ಪು.೩೭೪.

೧೬. ಅದೇ, ವ-೧೧೨೮, ಪು.೩೮೧.

೧೭. ಅದೇ, ವ-೧೧೪೮, ಪು.೩೮೯.

೧೮. ಅದೇ, ವ-೧೧೬೬, ಪು.೩೯೬.

೧೯. ಅದೇ, ವ-೧೧೮೪, ಪು.೪೦೧.

೨೦. ಅದೇ, ವ-೧೧೬೩, ಪು.೩೯೫.

೨೧. ಅದೇ, ವ-೧೧೧೮, ಪು.೩೭೭.

೨೨. ಅದೇ, ವ-೧೧೦೪, ಪು.೩೭೩.

೨೩. ಅದೇ, ವ-೧೧೧೬, ಪು.೩೭೭.

೨೪. ಅದೇ, ವ-೧೧೭೭, ಪು.೩೯೯.

೨೫. ಅದೇ, ವ-೧೧೦೦, ಪು.೩೭೧.

೨೬. ಅದೇ, ವ-೧೦೯೫, ಪು.೩೭೦.

೨೭. ಅದೇ, ವ-೧೧೧೯, ಪು.೩೭೧.

೨೮. ಅದೇ, ವ-೧೧೦೯, ಪು.೩೭೫.

೨೯. ಅದೇ, ವ-೧೧೮೯, ಪು.೩೬೮.

೩೦. ಅದೇ, ವ-೧೦೯೪, ಪು.೩೬೯.

೩೧. ಅದೇ, ವ-೧೦೯೭, ಪು.೩೭೦.

೩೨. ಅದೇ, ವ-೧೧೦೭, ಪು.೩೭೪.

೩೩. ಅದೇ, ವ-೧೦೯೭, ಪು.೩೭೦.

೩೪. ಅದೇ, ವ-೧೧೫೭, ಪು.೩೯೨.

೩೫. ಅದೇ, ವ-೧೧೨೨, ಪು.೩೭೮.

೩೬. ಅದೇ, ವ-೧೧೨೩, ಪು.೩೭೯.

೩೭. ಅದೇ, ವ-೧೧೫೮, ಪು.೩೯೨.

೩೮. ಅದೇ, ವ-೧೦೯೨, ಪು.೩೬೯.

೩೯. ಅದೇ, ವ–೧೧೩೮, ಪು.೩೮೫.

೪೦. ಅದೇ, ವ–೧೧೨೯, ಪು.೩೮೨.

೪೧. ಅದೇ, ವ–೧೦೮೮, ಪು.೩೬೮.

೪೨. ಅದೇ, ವ–೧೧೩೪, ಪು.೩೮೩.

೪೩. ಅದೇ, ವ–೧೧೮೫, ಪು.೪೦೨.

೪೪. ಅದೇ, ವ–೧೧೭೪, ಪು.೩೯೮.

೪೫. ಅದೇ, ವ–೧೧೮೨, ಪು.೪೦೧.

೪೬. ಅದೇ, ವ–೧೧೧೮, ಪು.೩೭೭.

೪೭. ಅದೇ, ವ–೧೦೮೯, ಪು.೩೬೮.

೪೮. ಅದೇ, ವ–೧೦೯೪, ಪು.೩೬೯.

೪೯. ಅದೇ, ವ–೧೧೧೦, ಪು.೩೭೫.

೫೦. ಅದೇ, ವ–೧೧೭೨, ಪು.೩೯೭.

೫೧. ಅದೇ, ವ–೧೧೨೫, ಪು.೩೭೯.

೫೨. ಅದೇ, ವ–೧೧೫೧, ಪು.೩೯೦.

೫೩. ಅದೇ, ವ–೧೧೦೧, ಪು.೩೭೧.

ಅಧ್ಯಾಯ ಐದು

ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳು

ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಕುರಿತಾದ ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆದ ಅನುಭಾವಿ ಶರಣನ ತತ್ವಾದರ್ಶದ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಇವನ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಎರಡು ಘಟ್ಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ಹೊನ್ನಕಾಯಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕುಶಲಗಾರನಾಗಿದ್ದುದು. ತನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಗೆ ವೃತ್ತಿತೊಂದರೆ ಕೂಡುವುದರಿಂದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೆ ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಅವುಗಳಿಗೆ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪ ಕೂಡುತ್ತಾ ಶರಣನಾಗಿ ಅನುಭಾವಿಯಾಗಿ, ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಆತ್ಮೀಯ ಮಿತ್ರವಾಗಿ ವಚನ ಮತ್ತು ಸ್ವರವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ಶರಣ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಬರೀ ಒಂದು ಆದರ್ಶ ಅಥವಾ ಭಾವುಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವೈಭವೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದೆ ಅನುಭವಿ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಅವನ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೊಸ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದ ಶರಣರು ಯಾವ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅವನ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾದ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಶರಣ ಚಳುವಳಿಯ ನಂತರ ಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಶರಣರನ್ನು ಪವಾಡ ಪುರುಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ದೈವತ್ವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಶರಣರ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಅವರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಗುಣ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆ ಬೇಲಿಗಿಂತ ಶರಣ ಇರುವಿಕೆ ಭಿನ್ನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಂದು ಅಭೌತಿಕ ಸೆಳೆಯಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಆಂತರಿಕ, ಕೌಟುಂಬಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ವಿಷಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಾನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಲಯ್ಯನು ಮಾಡಿದ ಪವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಕುರುಹುಗಳಿವೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ವೈದಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಮುರಿದು ಕಟ್ಟುವಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವೃತ್ತಿಕಾರನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಶೂನ್ಯವಲ್ಲ ಎಲ್ಲವೂ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವವೇ ಆತನ ಪ್ರಧಾನ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇಂಥ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಕಸುಬುದಾರ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಇಂಥ ವಾಸ್ತವವಾದ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಅವಾಸ್ತವದ ಮತ್ತು ಅಗೋಚರದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿದಂಥವು. ಕಸುಬುದಾರ ಮತ್ತು ಕಸುಬುದಾರರಲ್ಲದ ವಚನಕಾರರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನಡುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೋಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬಡೆದು ಅವರವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸುವುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯನ ವಚನಗಳ ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ ಅಧ್ಯಯನ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಎನ್ನುವ ಪಾರಂಪರಿಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ತುಸು ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಶರಣ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗದ ಬಂಡಾಯದ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ವೈದಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ಕೆಳವರ್ಗದ ವಚನಕಾರನಾದ ಶರಣ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

❁❁❁

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ (ಸಂ) ೧೯೭೦ ; **ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು**, ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ,ಧಾರವಾಡ.

೨. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ (ಸಂ) ೧೯೯೯ ; **ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು** ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ,ಹಂಪಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.

೩. ಗುರುಪಾದ ಮರಿಗುದ್ದಿ (ಸಂ) ೨೦೦೧ ; **ಹರಿಹರ ಮಹಾಕವಿಯ ಜಾತಿಭೇದ ನಿರಸನ ರಗಳೆಗಳು**, ನೆಲೆ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಿಂದಗಿ.

೪. ಘಿವಾರಿ ಎಸ್.ಜಿ. ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮರಾಠೆ (ಸಂ) ; **ರಸಿಕ ಚಕ್ರಿ ಹರಿಹರದೇವನ ಶಿವಶರಣರ ನಾಲ್ಕು ರಗಳೆಗಳು**, ಜಗದ್ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರುಸ್ವಾಮಿಮಠ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಹೊಸಪೇಟೆ.

೫. ಜತ್ತಿ ಬ.ಡಿ. ಮತ್ತು ಇತರರು (ಸಂ) ೧೯೭೬ ; **ಬಸವೇಶ್ವರರ ಸಮಕಾಲೀನರು**, ಪ್ರ. ಶ್ರೀ ಅನ್ನದಾನಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ ಬಸವ ಸಮಿತಿ, ಬಸವ ಸದನ, ಬಸವೇಶ್ವರ ವೃತ್ತ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೬. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ ಆರ್.೧೯೧೯ ; **ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ**, ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು.

೭. ನಂಜನಗೂಡು ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ ೧೯೩೩ ; **ರೇಣುಕ ವಿಜಯ ಪುರಾಣಂ**, ಪ್ರ. ಮಹಾಚಾರ್ಯ ತತ್ವ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.

೮. ನಾಗರಾಜ ಡಿ.ಆರ್. ೨೦೦೧ ; **ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಮತ್ತು ಶೈವ ಪ್ರತಿಭೆ**, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಾಗರ.

೯. ನಾಗಭೂಷಣಸ್ವಾಮಿ ಓ.ಎಲ್. (ಸಂ) ೨೦೦೪ ; **ವಚನಸಾವಿರ**, ಪ್ರ. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.

೧೦. ಬಸವರಾಜ ಸಬರದ ೧೯೯೨ ; **ವಚನ ಚಳುವಳಿ**, ಪಲ್ಲವಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗುಲಬುರ್ಗಾ.

೧೧. ಬಸವರಾಜ ಸಬರದ ೧೯೯೩ ; **ಬಸವೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಪುರಂದರದಾಸ**, ಶ್ರೀ ತರಳಬಾಳು ಜಗದ್ಗುರು ಬೃಹನ್ಮಠ, ಸಿರಿಗೇರಿ.

೧೨. ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಗುಡಿ, ೨೦೦೧ ; **ಅನುಭಾವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಹುಡುಕಾಟ**, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೧೩. ಭೂಸೂನೂರಮಠ ಸಂ.ಶಿ (ಸಂ) ೧೯೫೭ ; **ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಕಾವ್ಯ**, ಶ್ರೀ ನಿ.ಪ್ರಸ್ವ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮುರುಘಾಮಠ, ಧಾರವಾಡ.

೧೪. ಮಹಾದೇವಯ್ಯ ಕೆ.ಪಿ. ೧೯೯೯ ; **ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಅಧ್ಯಯನ,** ಅಭಿರುಚಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ನಂ.೩೮೬, ೧೪ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಸರಸ್ವತಿಪುರಂ, ಮೈಸೂರು.

೧೫. ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಬಿ. ೧೯೯೯ ; **ಅರಿವು-ಆಚಾರ,** ಅರಿವು ಆಚಾರ ಪ್ರಕಟನಾಲಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯಾಲಯ ವೀರನಿಕೇತನ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಯಾದಗಿರಿ.

೧೬. ರವೀಂದ್ರ ವಿ.ಚಿಕ್ಕಮಠ, ; **ಶರಣ ರಕ್ಷಕ ಶ್ರೀ ರುದ್ರಮುನಿದೇವರು,** ವೇ.ಮೂ.ಚಂಬಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮಠಾಧೀಶ್ವರು ಶ್ರೀ ರುದ್ರಮುನಿದೇವರ ಮಠ, ಹುಣಸೀಕಟ್ಟಿ, ಜಿ.ಬೆಳಗಾವಿ.

೧೭. ರಾಚಪ್ಪ ಆರ್. (ಸಂ) ; **ಶರಣ ಕಥಾ ಪಂಚಕಂ,** ಪ್ರಕಾಶ ಸಾಹಿತ್ಯ ತಲಕಾಡು ಸುಬ್ಬರಾವ್‌ಗಲ್ಲಿ ಅರಳಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೧೮. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ (ಸಂ) ೧೯೯೩ ; **ಸಮಗ್ರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೧೦,** ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೧೯. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ, ೨೦೦೭ ; **ಬಾಚಿ ಕಾಯಕದ ಬಸವಯ್ಯ,** ವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ತತ್ವ ಮೀಮಾಂಸೆ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.

೨೦. ಶಾಮರಾಯ ತ.ಸು. ೧೯೬೭ ; **ಶಿವಶರಣ ಕಥಾರತ್ನಕೋಶ,** ತುಳುಕಿನ ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಗೋಕುಲ ಮೂರನೆ ಹಂತ, ಮೈಸೂರು.

೨೧. ಶಿವಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಎಂ.(ಸಂ) ; **ಶರಣ ಜಗತ್ತು,** ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು (ರಿ) ಅನಿಕೇತನ ರಸ್ತೆ, ಕುವೆಂಪುನಗರ, ಮೈಸೂರು-೨೩.

೨೨. ಸದಾನಂದ ಪಾಟೀಲ ೨೦೦೬ ; **ಹರಿಹರ ಕಥಾಕೋಶ,** ಪ್ರ. ಬಸವ ಸಮಿತಿ, ಬಸವ ಭವನ, ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರ ವೃತ್ತ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೨೩. ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪೋಲಿಸ ಪಾಟೀಲ ; **ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ,** ಕಲ್ಯಾಣ ನಾಡಿನ ಶರಣ ಪರಿಷತ್ತು, ಅನುಭವ ಮಂಟಪ, ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ.

೨೪. ಹಳಕಟ್ಟಿ, ಫ.ಗು (ಸಂ) ೧೯೪೦ ; **ಶಿವಶರಣರ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನಗಳು ಭಾಗ-೨,** ಶಿವಾನುಭವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ನಂ.೫೩

೨೫. ಹಿರೇಮಠ ಆರ್.ಸಿ. (ಸಂ) ೧೯೭೧ ; **ಭೀಮಕವಿ ವಿರಚಿತ ಬಸವ ಪುರಾಣ,** ಶ್ರೀ ನಿ.ಪ್ರ.ಸ್ವಮಹಾಂತಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಶ್ರೀ ಗುರು ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಶ್ರೀ ಮುರುಘಾಮಠ, ಧಾರವಾಡ.

೨೬. ಹಿರೇಮಠ ಆರ್.ಸಿ ಮತ್ತು ಸುಂಕಾಪುರ ಎಂ.ಎಸ್ (ಸಂ) ೧೯೮೯ ; **ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಮಣಿ ಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರ ಭಾಗ–೨**, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

೨೭. ಹಿರೇಮಠ ಬಿ.ಆರ್ (ಸಂ) ೧೯೯೩ ; **ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ** –೪, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೨೮. ಹಿರೇಮಠ ಎಸ್.ಎಂ (ಸಂ) ೧೯೯೭ ; **ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಘಟ್ಟಗಳು**, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ.

೨೯. ಹಿರೇಮಠ ಆರ್.ಸಿ (ಸಂ) ; ಷಡಕ್ಷರದೇವ ವಿರಚಿತ **ಬಸವರಾಜ ವಿಜಯಂ**, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

❁❁❁